

ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

ปริญญานิพนธ์
ของ
ชีวภัทร ธรรมเกษร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
พฤษภาคม 2552

ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

ปริญญานิพนธ์
ของ
ชีวภัทร ธรรมเกษร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

บทคัดย่อ
ของ
ชีวภัทร ธรรมเกษร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
พฤษภาคม 2552

ชีวภัทร ธรรมเกษร. (2552). *ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์, รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์*

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2-4 และสูงกว่า ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2551 จำนวนรวม 1,018 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษามีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยรวมและในแต่ละด้านว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก
2. นักศึกษาชายและหญิงมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
3. นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีต่างกันมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
4. นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
5. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

THE PERCEPTIONS OF STUDENTS ON TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT,
THAMMASAT UNIVERSITY, RANGSIT CAMPUS

AN ABSTRACT
BY
CHEEWAPAT THAMMAKESORN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Higher Education
at Srinakharinwirot University
May 2009

Cheewapat Thammakesorn. (2009). *The Perceptions of Students on Teaching and Learning Management, Thammasat University, Rangsit Campus*. Master thesis, M.Ed. (Higher Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Asst.Prof.Dr.Achara Wattananarong, Assoc.Prof.Nipa Sripairot.

The purposes of this study were to study and compare the perceptions of students on teaching and learning management at Thammasat University, Rangsit campus in five aspects: curriculum, instructor, teaching and learning activities, measurement and evaluation and supporting factors in overall and each aspect classified by gender, class level, major field of study and academic achievement. The samples consisted of 1,018 second year to fourth year and upper students in the academic year of 2008. The instrument used was a five rating scale questionnaire. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, a One-Way ANOVA and Scheff's method.

The results were as follows :

1. The students rated teaching and learning management in overall and each aspect at a high level.
2. There was no significant difference between the perceptions of male and female students on teaching and learning management in overall and each aspect.
3. There was no significant difference among the perceptions of the students with different class level on teaching and learning management in overall and each aspect.
4. There was a significant difference among the perceptions of the students with different major field of study on teaching and learning management in overall and each aspect at the level of .05.
5. There was a significant difference among the perceptions of the students with different academic achievement on teaching and learning management in overall and the aspects of instructor, measurement and evaluation and supporting factors at the level of .05.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
ของ
ชีวภัทร ธรรมเกษร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.2552

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนางณรงค์)

.....ประธาน
(อาจารย์ ดร.สุพร ตั้งสมวรพงษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนางณรงค์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พันเอก ดร.ถวัลย์ ฤกษ์งาม)

ประกาศคุณูปการ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์ และรองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ ที่ให้ความกรุณาในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำต่างๆ ตลอดจนความห่วงใยและเป็นกำลังใจ รวมทั้งปรับปรุงและแก้ไขปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ด้วยความเอาใจใส่ จนกระทั่งปริญญานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สุพร ตั้งสมวรพงษ์ อาจารย์ ดร.จารุวรรณ สกุลคู และรองศาสตราจารย์ พันเอก ดร.ถวัลย์ ฤกษ์งาม ที่ได้กรุณาสละเวลาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์แก่การทำปริญญานิพนธ์ รวมทั้งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ นักศึกษาทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถามด้วยความเต็มใจเป็นอย่างดี ทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาการอุดมศึกษาทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ที่ไม่สามารถกล่าวนามได้หมด ที่ได้ช่วยเหลือผู้วิจัยในด้านต่าง ๆ ตลอดจนกำลังใจที่มีให้เสมอมา

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูและเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งในการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ คุณค่าของปริญญานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา อาจารย์ และบุคคลที่เคารพรักทุกท่าน

ชีวภัทร ธรรมเกษร

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
สมมติฐานของการวิจัย	11
 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
ความหมายและความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน	12
แนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	14
องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา	17
ด้านหลักสูตร	18
ด้านอาจารย์ผู้สอน	27
ด้านกระบวนการเรียนการสอน	33
ด้านการวัดผลและประเมินผล.....	45
ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	50
การจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต	60
 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	64
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	64
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	68

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล	70
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	70
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	70
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	71
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	105
ความมุ่งหมายของการวิจัย	105
วิธีการดำเนินการวิจัย	105
การวิเคราะห์ข้อมูล	105
สรุปผลการวิจัย	106
การอภิปรายผล	107
ข้อเสนอแนะ.....	116
บรรณานุกรม	118
ภาคผนวก	129
ภาคผนวก ก	130
ภาคผนวก ข	135
ภาคผนวก ค	137
ภาคผนวก ง	145
ประวัติย่อผู้วิจัย	147

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาและชั้นปี.....	65
2 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา....	71
3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและเป็นรายด้าน	72
4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านหลักสูตร เป็นรายข้อ	73
5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านอาจารย์ผู้สอน เป็นรายข้อ	74
6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านกระบวนการเรียนการสอน เป็นรายข้อ	75
7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นรายข้อ	76
8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านปัจจัยเกื้อหนุน เป็นรายข้อ.....	77
9 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ	78
10 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามชั้นปี	79
11 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา	80

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	82
13 เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ...	83
14 เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามชั้นปี...	84
15 เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา	85
16 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านหลักสูตร จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เป็นรายคู่	86
17 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านอาจารย์ผู้สอน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เป็นรายคู่	88
18 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านกระบวนการเรียนการสอน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เป็นรายคู่	90
19 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านการวัดผลและประมวลผล จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เป็นรายคู่	92
20 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านปัจจัยเกื้อหนุน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เป็นรายคู่	94
21 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เป็นรายคู่	96

บัญชีตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
22 เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	98
23 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านอาจารย์ผู้สอน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่	99
24 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านการวัดผลและ ประเมินผล จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่	100
25 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านปัจจัยเกื้อหนุน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่	101
26 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมทุกด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่	102
27 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต จากแบบสอบถาม ปลายเปิด	103

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทักษะ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศชาติก็ย่อมทำได้โดยสะดวก รวดเร็ว ได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว (สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์ 2543: 122) นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 3) ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และพิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ (2540: 3) ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาในประเทศไทยว่านอกจากมุ่งพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้ ความสามารถที่จะแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้แล้ว ยังมุ่งพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐาน ด้านการประกอบอาชีพ ซึ่งการจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งที่จะดำเนินการเพื่อให้ประชาชนปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างสันติสุขและสามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านของประเทศ

การศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึง การศึกษาระดับปริญญาตรีว่า มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่างๆ ในระดับสูง โดยเฉพาะการประยุกต์ทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ การริเริ่มการพัฒนาทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 12) การเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จได้ ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนที่ดี ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่ 6 ด้านคือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านนักศึกษา ด้านการวัดและการประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนการสอน (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2541: 1-2) และในแต่ละองค์ประกอบมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนดังนี้ หลักสูตร เป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระในการศึกษา อาจารย์ผู้สอน คือ ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการเลือกวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ด้านปัจจัยเกื้อหนุน คือ ส่วนประกอบที่ขาดไม่ได้เพราะจะช่วยพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา (ปรัชญา เวสารัชช์. 2545: 12-15) ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นการตัดสินผลการเรียนเพื่อดูว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์เท่าใด บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ (ประภัสสร วงศ์วรรณ. 2531: 149)

โดยทั่วไปแล้ว การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามุ่งสร้างทางเลือกในการดำเนินชีวิตของมนุษย์และ
 เกื้อหนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม โดยมุ่งที่ความสนใจของสาธารณะและปัจเจกบุคคล
 สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งมีปรัชญาและจุดมุ่งหมายเฉพาะในการจัดการศึกษาของตนเอง เพื่อที่จะ
 เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถาบันใช้เป็นกรอบในการพิจารณาหลักสูตรของสถาบันและเพื่อเป็นข้อมูล
 ให้ผู้เรียนรู้ถึงความตั้งใจของสถาบันในการจัดการศึกษา และผู้เรียนจะได้รู้ว่าตรงกับความสนใจและ
 ความต้องการของเขาหรือไม่ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544: 25-26) และจากผลการศึกษางานวิจัยเรื่อง
 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของ
 สถาบันอุดมศึกษา สังกัดกรมศิลปากร พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
 ประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตร ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตร และการบริหาร
 หลักสูตร 2) ด้านอาจารย์ ได้แก่ การสรรหาอาจารย์ การกำหนดภารกิจของอาจารย์ การประเมินผล
 การปฏิบัติงานของอาจารย์และการพัฒนาอาจารย์ 3) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การทำ
 แผนการสอน การจัดทำประมวลการสอน การจัดตารางสอน การจัดอาจารย์เข้าสอน วิธีการสอน การ
 สอนซ่อมเสริม 4) ด้านการวัดและประเมินผล ได้แก่ หลักเกณฑ์การวัดและประเมินผล และความ
 รับผิดชอบการวัดและประเมินผล 5) ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ อาคารสถานที่ ห้องสมุด อุปกรณ์การ
 สอนและห้องพยาบาล (ธวัช เต็มฉนวน. 2548: บทคัดย่อ)

นอกจากนี้ ศักรินทร์ สุ่มบุญ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตร
 สถาบันราชภัฏ พุทธศักราช 2543 สาขาวิชาศิลปศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏกลุ่ม
 รัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการบริหารหลักสูตร สถาบันราชภัฏส่วนใหญ่เตรียมบุคลากร
 โดยประชุมทำแผนแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตร จัดอาจารย์เข้าสอนตามความสามารถ ความถนัด
 ประสบการณ์ของอาจารย์ จัดตารางสอนคำนึงถึงความเหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละ
 รายวิชาที่แตกต่างกัน จัดแผนการเรียนวิชาการศึกษาทั่วไปให้เรียนภายใน 4 ภาคเรียนแรก
 จัดบริการวัสดุหลักสูตรให้การสนับสนุนอาจารย์ใช้และผลิตสื่อการสอนโดยใช้เทคโนโลยีและแหล่ง
 ค้นคว้า IT จัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ใช้หลักสูตร ได้แก่ จัดอาคารมีห้องสมุดให้นักศึกษา
 ได้ใช้ค้นคว้าโดยเฉพาะ นิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรโดยจัดประชุมสัมมนาเรื่อง การจัดการเรียน
 การสอน ประชาสัมพันธ์หลักสูตรใน Website ของสถาบันอย่างต่อเนื่อง ด้านปัญหาพบว่า สถาบัน
 มีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ ขาดห้องเรียนเฉพาะ ขาดการนิเทศติดตามผลหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง
 ขาดการวางแผนการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างเป็นระบบ และขาดบุคลากรที่มีความรู้
 ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร สำหรับด้านการเรียนการสอน สถาบันราชภัฏส่วนใหญ่ได้
 วางแผน การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน อาจารย์ได้รับการสนับสนุนให้จัดทำแผนการสอนและ
 เอกสารประกอบการสอน อาจารย์แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักศึกษาทราบเสมอ ไม่มีการจัดสอน
 เสริม อาจารย์ใช้วิธีวัดและประเมินผลการเรียนรู้หลายวิธีประกอบกัน ด้านปัญหาพบว่า ขาดคู่มือ
 อาจารย์และหนังสือเรียน นักศึกษามีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันมาก อาจารย์ผู้สอนขาดทักษะในการ
 สร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และอาจารย์ผู้สอนมีความเข้าใจรายวิชาการศึกษา

ทั่วไปที่เป็นลักษณะบูรณาการน้อย สำหรับทีก และไกรท์ (Teague; & Grite. 1980: 40-44) ได้ศึกษาเกี่ยวกับข้อตกลงของอาจารย์กับการให้คำปรึกษาทางวิชาการ โดยเห็นว่าการให้คำปรึกษาทางวิชาการควรเป็นหน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างหนึ่งของอาจารย์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า หน้าที่ดังกล่าวจะถูกละเลยในข้อตกลงหรือสัญญาและการมอบหมายหน้าที่การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการให้แก่อาจารย์อาจต้องเพิ่มค่าตอบแทนให้กับอาจารย์ นอกจากนั้นอาจารย์จะไม่สามารถทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการได้ดี ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนและการยอมรับ ผู้บริหารจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับอาจารย์ให้รับหน้าที่และรับผิดชอบในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการและอาจจำเป็นต้องมีงบประมาณสนับสนุนหรือลดภาระงานสอนของอาจารย์ที่ปรึกษาลง

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาบางแห่งดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วยเรื่องใดบ้างและแสดงให้เห็นสภาพและปัญหาบางประการที่มีอยู่ ซึ่งหากการจัดการเรียนการสอนดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพแล้วก็จะส่งผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษานั้นๆ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จัดการศึกษาเพื่อปวงชนโดยมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ เป็นเลิศ เป็นธรรม และร่วมนำสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2477 ในนามของ “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง” เป็นมหาวิทยาลัยประเภทตลาดวิชาแห่งแรกในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ.2476 การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence) และพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพทางด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย งานวิชาการอื่นๆ มหาวิทยาลัยกำหนดปณิธานมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ความเป็นธรรมในสังคม และการร่วมนำสังคมไปในแนวทางที่ถูกต้องดีงามและพึงปรารถนา มหาวิทยาลัยยึดหลักการให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ คุณธรรม มีความรู้ความสามารถในการทำงานที่ได้มาตรฐาน และในการดำรงชีวิตที่มีคุณค่าอย่างมีความสุขมหาวิทยาลัยยึดหลักการบริหารที่ดี มีคุณธรรม คุณภาพ ประสิทธิภาพ โปร่งใส รับผิดชอบ ตรวจสอบได้ คำนึงถึงความสามารถและการมีส่วนร่วมของบุคลากร ตลอดจนการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า การจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดการศึกษา โดยการประสานงานด้านวิชาการระหว่างคณะ/สาขาวิชาต่างๆ คณะหรือสาขาวิชาที่รับผิดชอบเกี่ยวกับวิชาใดจะต้องให้บริการด้านนั้นๆ แก่นักศึกษาทุกคนในมหาวิทยาลัย การจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยขณะนี้แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ระดับปริญญาตรี ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550ข: 9-12)

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี จำนวน 17 คณะ โดยสามารถแบ่งเป็นกลุ่มสาขาวิชาได้ 7 กลุ่ม ตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่มสาขาวิชาที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550ข: 11-12)

1. กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 5 คณะ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์
2. กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ จำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์
4. กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
5. กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ จำนวน 2 คณะ ได้แก่ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และคณะเศรษฐศาสตร์
6. กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ จำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะศิลปกรรมศาสตร์
7. กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ จำนวน 6 คณะ ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มสาขาวิชาต่างๆ ดังกล่าว จากการศึกษาเอกสารรายงานการวิจัยและสัมภาษณ์นักศึกษาพบประเด็นสภาพต่างๆ ดังนี้

ด้านหลักสูตร พบว่า ความนิยมในการเลือกสอบเข้าเรียนคณะในสายวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ของนักศึกษาที่สอบคัดเลือกเข้าเรียนยังมีจำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับคณะสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการขยายวิทยาเขต ณ ศูนย์รังสิตก็เพื่อขยายคณะ/สาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์ ส่วนการทำวิจัยและพัฒนา รวมทั้งการบูรณาการหลักสูตรให้เป็นสหวิทยาการ (Multi-disciplinary or Interdisciplinary) ยังมีน้อยมาก การดำเนินการดังกล่าวยังอยู่ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น ทำให้กระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นแบบแยกส่วนและขาดความหลากหลาย (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2546: 15) และจากการสัมภาษณ์นักศึกษา พบว่า ต้องการให้หลักสูตร/วิชาที่เปิดสอนมีความหลากหลาย นอกจากนี้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรปรับเนื้อหาวิชากับจำนวนหน่วยกิต และเวลาเรียนให้เหมาะสม ทั้งนี้ควรปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานในยุคปัจจุบันด้วย (กันยัณธิ์ วิเศษ; และ พิสิฐ หาญอาษา. 2551: สัมภาษณ์)

ด้านอาจารย์ผู้สอน พบว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจและยังไม่ได้รับการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ยังคงเน้นวิธีการสอนตามที่ตนมีประสบการณ์ เรียนรู้ และเคยชินมาแต่ในอดีต จึงยังคงเน้นหนักกับการเรียนการสอนแบบท่องจำมากกว่าให้นักศึกษาเข้าใจเหตุผล แล้วให้คิดเป็น ริเริ่มเป็น รวมทั้งต่อยอดองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ สำหรับการฝึกอบรม สัมมนาของอาจารย์ที่ได้รับการสนับสนุนส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อพัฒนาความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านเท่านั้น และในการสำรวจการใช้อินเทอร์เน็ตของบุคลากรในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวและยังไม่ได้

นำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอนเท่าที่ควร (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2546: 33) และจากการสัมภาษณ์นักศึกษา พบว่า สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษา มีการเลือกปฏิบัติ และในบางครั้งภาระงานของอาจารย์คงจะมีมากทำให้มาสอนช้ากว่าเวลาหรือบางทีก็ขาดสอน นอกจากนี้ให้ข้อเสนอแนะว่า ขอบรูปแบบการสอนที่อาจารย์ผู้สอนยกตัวอย่างหรือกรณีศึกษาต่าง ๆ ทำให้น่าสนใจและเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน หากแฝงด้วยความเป็นกันเองนักศึกษา ก็จะรู้สึกสนุกกับการเรียนมากยิ่งขึ้น (อินทัช วรเวชชนกุล; พิลิฐ หาญอาษา; และ อุมพร ชุนพหวนิช. 2551: สัมภาษณ์)

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า กลุ่มนักศึกษาสายวิทยาศาสตร์ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับรูปแบบการศึกษาแบบมีชั้นเรียน เพราะมีความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์ ในแง่มุมเดียว คือ ต้องมีห้องปฏิบัติการ ส่วนรูปแบบการจัดการศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์ นักศึกษา เห็นว่าควรจะต้องมีรูปแบบที่หลากหลาย คือ มีทั้งแบบที่มีชั้นเรียน ตลาดวิชา และแบบทางไกล แต่ยังเน้นชั้นเรียนมากกว่าตลาดวิชา (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2546: 40) และจากการสัมภาษณ์ นักศึกษา พบว่า รายวิชาพื้นฐานทั่วไปที่สอนจะเน้นเนื้อหาทฤษฎีวิชา ซึ่งมีรูปแบบการเรียนการสอน เป็นการบรรยาย ใช้ห้องบรรยายรวมขนาดใหญ่ มีจำนวนนักศึกษามาก จึงส่งผลต่อการไม่กล้าซักถาม ภายในห้องเรียน มีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดกลุ่มจำนวนนักศึกษาให้เหมาะสมเพราะการเรียนกลุ่มใหญ่ บางครั้งเรียนไม่ค่อยรู้เรื่อง นอกจากนี้ให้ข้อเสนอแนะว่าหากมีการเชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยายควรจะต้องเชื่อมโยงกับสิ่งที่อาจารย์ประจำวิชาสอน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ต่อเนื่องและชัดเจนมากยิ่งขึ้น (สุกัญญา มีสกุลทอง; และ อุมพร ชุนพหวนิช . 2551: สัมภาษณ์)

ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า ในรายวิชาเดียวกันแต่ต่าง section กัน และ อาจารย์ผู้สอนคนละคนกัน จะทำให้เกิดเกณฑ์การให้คะแนน/เกรด ต่างกันหรือไม่ นอกจากนี้ให้ข้อเสนอแนะว่า การวัดผลและประเมินผลที่เป็นข้อสอบแบบอัตนัยได้แสดงความรู้ ความสามารถได้อย่างเต็มที่ สามารถแสดงมุมมอง ทักษะ ได้อย่างอิสระมากกว่าการทำข้อสอบแบบปรนัย (สุกัญญา มีสกุลทอง; และ อินทัช วรเวชชนกุล. 2551: สัมภาษณ์)

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน พบว่า จำนวนนักศึกษาต่อความจุของห้องเรียนในหลายชั้นเรียนเกินกว่าความจุปกติ ในส่วนของการจัดบริการระบบอินเทอร์เน็ตให้กับนักศึกษา และเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ซึ่งเป็นส่วนเสริมที่สำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันนั้น มีข้อมูลจาก “การสำรวจการใช้อินเทอร์เน็ตของบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์” ดังนี้ จำนวนนักศึกษาต่อเครื่องคอมพิวเตอร์ 1:18 ส่วนการใช้ IT ของนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี 3 อันดับแรก คือ เพื่อบันทึกลง 65.7% เพื่อเพิ่มพูนความรู้ 60.0% และเพื่อความทันสมัย 30.1% สำหรับการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเครือข่าย ในรูปแบบของมหาวิทยาลัยเสมือน (Virtual University) ประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงเครือข่ายของเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำมาสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา นับว่ายังอยู่ในระดับเริ่มต้นเท่านั้นจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอีกมาก (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2546: 62) และจากการสัมภาษณ์ นักศึกษา พบว่า ต้องการเพิ่มจำนวนชั่วโมงการใช้คอมพิวเตอร์ในหอสมุด

ป่วย อังภาภรณ์ ให้มากกว่านี้ สำหรับสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม คือ ตู้น้ำดื่มที่อาคารเรียนรวมสังคมศาสตร์ (ราชศักดิ์ จิตรารัตน์; สุกัญญา มีสกุลทอง; และ พิลิฐ หาญอาษา. 2551: สัมภาษณ์)

จากสภาพในด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการศึกษา ฝ่ายงานบริการ การศึกษา คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความสนใจศึกษาทักษะของ นักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผล และประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร และอาจารย์ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการ จัดการเรียนการสอน การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตาม เพศ ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร คณาจารย์ อาจารย์ผู้สอน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 – 4 และสูงกว่า ใน 7 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ 1) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ กายภาพ/ชีวภาพ 3) กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ 4) กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ 5) กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ 6) กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ และ 7) กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/

มนุษยศาสตร์ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2551 ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
จำนวนนักศึกษารวมทั้งสิ้น 13,701 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

1.1 เพศ จำแนกเป็น

1.1.1 เพศชาย

1.1.2 เพศหญิง

1.2 ระดับชั้นปี จำแนกเป็น

1.2.1 ชั้นปีที่ 2

1.2.2 ชั้นปีที่ 3

1.2.3 ชั้นปีที่ 4 และสูงกว่า

1.3 กลุ่มสาขาวิชา จำแนกเป็น

1.3.1 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

1.3.2 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ

1.3.3 กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์

1.3.4 กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

1.3.5 กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/

การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์

1.3.6 กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์

1.3.7 กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์

1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำแนกเป็น

1.4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง

1.4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

1.4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี
ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ใน 5 ด้าน คือ

2.1 ด้านหลักสูตร

2.2 ด้านอาจารย์ผู้สอน

2.3 ด้านกระบวนการเรียนการสอน

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล

2.5 ด้านปัจจัยเกื้อหนุน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ทัศนะ** หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด สามารถวัดได้โดยใช้แบบสอบถาม ในการวิจัยนี้ หมายถึงความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต 5 ด้าน ดังนี้

1.1 **ด้านหลักสูตร** หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรที่เปิดสอนทุกหลักสูตรในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แก่ การจัดทำคู่มือหลักสูตร การจัดแผนการเรียน การจัดหลักสูตรให้สอดคล้องตามความต้องการของนักศึกษา การกำหนดหน่วยกิตของรายวิชา การจัดหลักสูตรที่พัฒนาความรู้และทักษะด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ การจัดหลักสูตรภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย รวมถึงการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษา

1.2 **ด้านอาจารย์ผู้สอน** หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับอาจารย์ ได้แก่ ลักษณะและการปฏิบัติงานสอนของอาจารย์ การถ่ายทอดความรู้ ความเป็นผู้มีความรอบรู้และประสบการณ์ในสาขาวิชาที่สอน การอุทิศตนต่อภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อนักศึกษา มีทัศนคติที่ดีต่อการสอน และผู้เรียนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ความมีคุณธรรม และจริยธรรม แนะนำแหล่งความรู้ทางวิชาการ

1.3 **ด้านกระบวนการเรียนการสอน** หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนเลือกใช้อย่างเหมาะสม การทำแผนการสอน การเตรียมการสอน การจัดประมวลการสอน การสอนซ่อมเสริม เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน การแบ่งเวลาและเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม

1.4 **ด้านการวัดและประเมินผล** หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ได้แก่ วิธีการหรือกิจกรรมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ที่ผู้สอนใช้ในการวัดความรู้ การนำหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลมาใช้อย่างเป็นระบบและได้มาตรฐาน และตัดสินผลการเรียนของนักศึกษาอย่างเป็นธรรม มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

1.5 **ด้านปัจจัยเกื้อหนุน** หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุน ได้แก่ การจัดสิ่งทีเอื้อต่อการสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกต่อนักศึกษา ประกอบด้วย การจัดด้านอาคารสถานที่ให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนในหลายรูปแบบ เช่น แบบกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีห้องสมุด ที่เอื้ออำนวยต่อการสืบค้นและเรียนรู้ ได้แก่ ตำรา หนังสือ วารสาร สื่อมัลติมีเดีย ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อย่างเพียงพอและทันสมัย มีสื่อการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนักศึกษา

2. กลุ่มสาขาวิชา หมายถึง สาขาวิชาที่จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ซึ่งแบ่งกลุ่มสาขาวิชาออกเป็น 7 กลุ่ม ตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่มสาขาวิชาที่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กำหนดดังนี้

2.1 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 5 คณะ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์

2.2 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ จำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.3 กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์

2.4 กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง

2.5 กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ จำนวน 2 คณะ ได้แก่ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และคณะเศรษฐศาสตร์

2.6 กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ จำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะศิลปกรรมศาสตร์

2.7 กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ จำนวน 6 คณะ ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่เป็นระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม (Grade Point Average : GPA) ในการวิจัยนี้หมายถึง ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ได้รับตามคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาจนถึงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 โดยแบ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็น 3 ระดับ คือ

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง หมายถึง ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.01 – 4.00

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง หมายถึง ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.01 – 3.00

3.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ หมายถึง ระดับคะแนนเฉลี่ยสมมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2.00

4. นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2, 3, 4 และสูงกว่า ในกลุ่มสาขาวิชาดังนี้ 1) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ 3) กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ 4) กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ 5) กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ 6) กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ และ 7) กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียน

ในปีการศึกษา 2551 ซึ่งเป็นนักศึกษาที่มีเวลาศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ครบ 1 ปี การศึกษาขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

1. เพศ
 - 1.1 เพศชาย
 - 1.2 เพศหญิง
2. ระดับชั้นปี
 - 2.1 ชั้นปีที่ 2
 - 2.2 ชั้นปีที่ 3
 - 2.3 ชั้นปีที่ 4 และสูงกว่า
3. กลุ่มสาขาวิชา
 - 3.1 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
 - 3.2 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ
 - 3.3 กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์
 - 3.4 กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
 - 3.5 กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์
 - 3.6 กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/วิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์
 - 3.7 กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง
 - 4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
 - 4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ

ตัวแปรตาม

- ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต 5 ด้าน ดังนี้
1. ด้านหลักสูตร
 2. ด้านอาจารย์ผู้สอน
 3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน
 4. ด้านการวัดผลและประเมินผล
 5. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักศึกษาชายและหญิงมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน
2. นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีต่างกันมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน
3. นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน
4. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายและความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน
2. แนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิรูปที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
3. องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา
4. การจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

ความหมายและความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

ความหมายของการจัดการเรียนการสอน

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

ทิตนา แคมมณี (2546: 4-5) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนการสอน คือ องค์ประกอบต่างๆ ของการเรียนการสอนที่ได้รับการจัดไว้ให้มีความสัมพันธ์และส่งเสริมกันอย่าง เป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ส่วนวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 10) ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนการสอน คือ กระบวนการดำเนินการด้านการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อให้เกิดผลที่เป้าหมาย คือ ผู้เรียน ซึ่งมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน การประเมินผล เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ เอลลิสและเฮอร์ส (Ellis and Hurs. 2002: 1016) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ที่ใช้จัดกระทำในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดผล ที่ตั้งเป้าหมายไว้แก่ผู้เรียน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดองค์ประกอบ โครงสร้าง และ กระบวนการให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกัน ส่งเสริมกันอย่างเป็นระเบียบเพื่อให้เกิดผลตาม จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนเป็นส่วนสำคัญในกระบวนการจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนโดยมี จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นจุดหมายปลายทาง และมีเนื้อหาเป็นสื่อที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนารวมทั้งปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งประกอบด้วยผู้สอน เทคนิคการสอน การใช้สื่อในการเรียนรู้ที่จะช่วยในการ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้บังเกิดผล (นาราวดี ศิริโรจน์. 2543: 32 ; อ้างอิงจาก Saylor and Alexander. 1973 : 98-102) การดำเนินการด้านการจัดการเรียนการสอนจึงเป็นศิลปะที่ยากและเป็นศาสตร์ที่ ลึกซึ้ง เพราะต้องใช้เทคนิคหลายประการ จะต้องมีความรู้ในวิชาการ ความรู้ในตัวผู้สอน กระบวนการสอน

อุปกรณ์และสภาพการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้มากที่สุด และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ. ม.ป.ป. : 55)

การจัดการเรียนการสอนเป็นงานสำคัญและเป็นงานหลักของสถาบันอุดมศึกษา เนื่องจากทุกสถาบันการศึกษามีจุดมุ่งหมายให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนนั้น ตามแผนพัฒนาการอุดมศึกษาระยะยาว ได้ระบุไว้ว่า การพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรและการเรียนการสอน เป็นไปเพื่อสร้างบัณฑิตที่มีความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ต้องให้ความสำคัญลำดับสูงสุด ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ควรมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ด้านเนื้อหาสาระ พัฒนาทักษะ กระบวนการคิด เตรียมการเพื่อเผชิญสถานการณ์ รวมถึงการประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา เน้นการศึกษาตลอดชีวิต สอดคล้องกับหลักการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หลัก 4 ประการ ของยูเนสโก คือ การเรียนเพื่อรู้ การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เพื่อชีวิต (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. 2543: 155,176)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กล่าวไว้ชัดเจนว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544: 10-13) นอกจากนี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 4-5) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ดังนี้

1. การสร้างองค์ความรู้ การถ่ายทอดศาสตร์สาขาใดในระดับอุดมศึกษา ทำให้เกิดการวิจัยค้นคว้า สืบทอดความรู้ออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น ผิดกับศาสตร์บางสาขาที่ไม่มีการเรียนการสอน อาจทำให้ความรู้นั้นลบลือนไปจากสังคม จนอาจไม่มีผู้ใดทราบเรื่องนั้นต่อไป การให้มีการเรียนการสอนจึงเป็นการพัฒนาศาสตร์ให้มีความลึกซึ้งและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

2. การสร้างบัณฑิต การเรียนการสอนจะแยกออกจากกันไม่ได้ เพราะบทบาทของการสอนคือ มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ การสอนจึงมีความสำคัญต่อการสร้างบัณฑิตในสองลักษณะคือ สร้างผู้ที่มีความรอบรู้ทางวิชาชีพและวิชาการ ทำให้เข้าใจศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต นอกจากสร้างคนให้เป็นผู้รู้แล้ว การสอนก็ยังทำให้คนมีความคิดและพฤติกรรมที่ถูกต้อง ยอมรับได้ในสังคม โดยเฉพาะผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาย่อมเป็นที่พึงของครอบครัว ที่พึงของสังคมและประเทศชาติ เนื่องจากได้รับความรู้และการอบรมมาเพียงพอที่บุคคลนั้นจะสามารถดำรงชีวิตที่มีคุณค่ามีอาชีพที่สุจริตและทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้มากกว่าผู้ที่มีความรู้น้อย การพัฒนาวิชาชีพขั้นสูง การสอนระดับอุดมศึกษาทำให้วิชาชีพได้รับการพัฒนาไปสู่ระดับสากล เนื่องจากการสอนในระดับนี้จำเป็นต้องได้ผู้ที่มีความรู้สูงมาช่วยกันถ่ายทอดศาสตร์ แต่ละปีจึงมีการพัฒนาบุคคลเข้าสู่การวิชาชีพเพิ่มขึ้น ทำให้บุคคลเหล่านั้นมีส่วนธำรง เผยแพร่ พิทักษ์วิชาชีพได้อย่างเต็มความสามารถ การสร้างสังคมที่ดี เชื่อกันว่าสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งที่จะผลิตคนดี คนเก่งออกไปสู่สังคม ดังนั้นการสอนที่มุ่งให้ทั้งความรู้และคุณธรรมแก่ผู้เรียน คือ การสร้างสังคมที่ดี

เพิ่มขึ้นโดยที่บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกไปจะช่วยเป็นผู้ชี้นำสังคม ทำตัวเป็นตัวอย่างและทำให้สังคมได้พัฒนาไปสู่มาตรฐานชีวิตที่มีคุณภาพมากขึ้น

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน และผลที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนนั้นก็คือ องค์ความรู้ที่จะสืบทอดก่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปในสังคม ผลผลิตคือบัณฑิตที่มีคุณภาพ การพัฒนาวิชาชีพชั้นสูง ควบคู่ไปกับการสร้างสังคมที่ดีมีคุณภาพ

แนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิรูปที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดหลักการศึกษาไว้ และใช้หลักการดังกล่าวเป็นตัวกำหนดสาระเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการศึกษา หลักสำคัญในการจัดการศึกษา (ตามมาตรา 8) กำหนดไว้ 3 ประการ คือ การศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นักคิดและนักการศึกษาไทยหลายท่านได้เสนอหลักการและแนวคิดการจัดการเรียนการสอนดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 5)

นอกจากนี้ประเวศ วะสี (2537: 10) ได้กล่าวไว้ว่า โลกแห่งความเป็นจริงเป็นโลกแห่งการเชื่อมโยงเป็นองค์รวม การจัดการเรียนรู้ควรจะไปให้ถึง 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับที่เกิดความรู้
2. ระดับที่เกิดปัญญา
3. ระดับที่เกิดจิตสำนึก

และในทัศนะของ สิปปนนท์ เกตุทัต (2543: 2) กล่าวว่า ชีวิตจะมีความสุขได้ ชีวิตต้องเรียนรู้ คือ เรียนรู้เรื่องความจริง เรียนรู้เรื่องความเป็นธรรม และเรียนรู้เรื่องทางสังคมศาสตร์ ซึ่งต้องเรียนรู้ตลอดเวลา ตลอดชีวิต ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของ วิชัย ตันศิริ (2539: 159-160) ที่กล่าวว่า การศึกษาเพื่อเตรียมคนให้สามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องมุ่งสร้างความสามารถและทักษะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง คือ 1) ภาษาและการใช้ภาษา 2) คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ และ 3) ความสามารถในการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ในขณะที่วงการศึกษไทยรับแนวคิดและแนวทางต่าง ๆ จากต่างประเทศเข้ามาเผยแพร่และใช้ในประเศไทยนั้น ได้มีนักคิด นักการศึกษาไทยจำนวนหนึ่งพยายามค้นคิดและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน หรือกระบวนการเรียนการสอนขึ้นจากความรู้ ความคิดและประสบการณ์ของตน หรือประยุกต์จากทฤษฎีและหลักการทั้งของไทยและต่างประเทศที่ได้รับการยอมรับอยู่แล้ว ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนใดจะกลายเป็นรูปแบบได้นั้นก็ต้องผ่านการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เป็นระบบเสียก่อน ซึ่งในการจัดระบบจะต้องคำนึงถึงทฤษฎีและหลักการรวมทั้งสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ทิศนา แคมมณี. 2548: 130)

รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลและมีผู้นิยมนำไปใช้ในการเรียนการสอนโดยทั่วไปสามารถจัดกลุ่มได้ 5 หมวด ดังนี้ (ทิศนา แคมมณี. 2548: 7)

1. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้นอาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด
 2. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (affective domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนา หรือปลูกฝัง การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนที่เพียงช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มักไม่เพียงพอต่อการช่วยให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีได้ จำเป็นต้องอาศัยหลักการและวิธีการอื่นๆ เพิ่มเติม
 3. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (psycho-motor domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการ ที่แตกต่างไปจากการพัฒนาทางด้านจิตพิสัยหรือพุทธิพิสัย
 4. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ (process skills) ทักษะกระบวนการเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นกระบวนการทางสติปัญญา อาทิ การคิดวิเคราะห์ การอุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผล การสืบสวน การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น หรือ อาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน ปัจจุบันการศึกษาให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก เพราะถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิต
 5. รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ (integration) เป็นรูปแบบที่พยายามพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ รูปแบบในลักษณะนี้กำลังได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะมีความสอดคล้องกับหลักทฤษฎีทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนารอบด้าน หรือการพัฒนาเป็นองค์รวม
- สรุปได้ว่า หลักสำคัญในการจัดการศึกษา มี 3 ประการ คือ การศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลจัดแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย 2) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย 3) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย 4) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ และ 5) รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการ

แนวทางปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา

สำหรับแนวทางปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 106-108)

1. แต่ละสถาบันต้องกำหนดเป้าหมายและภารกิจที่ชัดเจนตามความพร้อมและความเชี่ยวชาญเฉพาะของแต่ละสถาบัน ทั้งนี้สถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนต้องแสวงหาวิธีการจัดการศึกษาและยุทธศาสตร์ที่จะสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้มากที่สุด

2. การพัฒนาหลักสูตร ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและพิจารณาถึงความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ธุรกิจ อุตสาหกรรม สาระของหลักสูตร นอกจากมุ่งพัฒนาบัณฑิตอย่างสมดุล ทั้งความรู้ ความสามารถและความดีงามแล้ว ยังต้องมุ่งเน้นการพัฒนาวิชาการ วิชาชีพชั้นสูง และการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

3. รูปแบบการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ต้องมีความหลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน โดยไม่จำกัดวัน เวลา สถานที่ เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยนอกจากจะจัดภายในสถาบันอุดมศึกษาแล้ว จะต้องพัฒนารูปแบบให้มีความยืดหยุ่นหลากหลายขึ้น อาทิ การจัดร่วมกับสถานประกอบการในโปรแกรมพิเศษประเภทต่าง ๆ

4. การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมต้องยึดผู้เรียนเป็นหลัก โดยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ โดยคณาจารย์หรือผู้สอนควรทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

5. ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร ให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงและเพื่อสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ มีความใฝ่รู้ สามารถคิด วิเคราะห์ วิจัย ริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และมีคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ

6. ให้มีการกำหนดมาตรฐานหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร การรับรองหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละประเภทที่เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับอุดมศึกษาแต่ละระดับ

7. ให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อการวิจัย สร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ

8. ปรับระบบการประเมินและวัดผลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยพิจารณาจากความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรม การร่วมกิจกรรม ควบคู่กับการทดสอบตามความเหมาะสม นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมและการบริหารจัดการทั้งเพื่อพัฒนาคุณภาพ การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนและกระจายโอกาสทางการศึกษาอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 การจัดการเรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ด้านเนื้อหาสาระ พัฒนาทักษะ กระบวนการคิด เตรียมการเพื่อเผชิญสถานการณ์ รวมถึงการประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา เน้นการศึกษาตลอดชีวิต สอดคล้องกับหลักการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้หลัก 4 ประการ คือ (อัจฉรา วัฒนาณรงค์. 2550: 160 ; อ้างอิงจาก ยูเนสโก. 1997: 121)

1. การเรียนรู้เพื่อรู้ เป็นการผสมผสานความรู้ทั่วไปที่กว้างขวางเพียงพอเข้ากับโอกาสที่จะศึกษาบางวิชาอย่างละเอียดลึกซึ้ง การเรียนรู้หมายรวมถึงการฝึกฝนในวิธีเรียนรู้เพื่อจะได้ดักดวงประโยชน์จากการศึกษาไปจนตลอดชีวิต เพื่อมีชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พัฒนาทักษะเพื่อประกอบอาชีพ และการติดต่อสัมพันธ์ผู้อื่น การจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งในสาขาวิชาและเข้าใจในสิ่งรอบตัวเพื่อกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นทางปัญญา

2. การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง จุดประสงค์ของการเรียนรู้รูปแบบนี้ไม่เพียงเพื่อให้เกิดความชำนาญทางด้านวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง ความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ และปฏิบัติเป็นหมู่คณะ เป็นการเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมและในการประกอบอาชีพสำหรับการเรียนรู้ในระบบ เป็นการเรียนในภาคทฤษฎีสลับกับการฝึกปฏิบัติงาน ผลที่ได้จากการเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริงก่อให้เกิดผู้เรียนเกิดปฏิภาณไหวพริบ ความเฉลียวฉลาด คล่องแคล่ว ดุลยพินิจ และสามารถควบคุมการทำงานเป็นหมู่คณะได้

3. การเรียนรู้เพื่ออยู่ร่วมกัน เป็นการให้โอกาสผู้เรียนเข้าใจผู้อื่น และสร้างความตระหนักรู้ว่ามนุษย์เราจะต้องพึ่งพาอาศัยกัน ดำเนินโครงการร่วมกันและเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่าง ๆ โดยชี้ให้เห็นว่า ความหลากหลาย ความเข้าใจอันดีต่อกัน และสันติภาพนั้นล้ำค่าและคู่ควรแก่การหวงแหน

4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต เพื่อจะได้สามารถปรับปรุงบุคลิกภาพของตนได้ดีขึ้น ดำเนินงานต่าง ๆ โดยอิสระยิ่งขึ้น มีดุลยพินิจและรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น การจัดการศึกษาต้องไม่ละเลยศักยภาพในด้านหนึ่งเป็นอันขาด ซึ่งได้แก่ ความจำ การใช้เหตุผล ความซาบซึ้งในสุนทรียภาพ สมรรถนะทางร่างกายและทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า แนวทางในการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง รูปแบบการจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนต้องมีความหลากหลาย ตามความต้องการของผู้เรียนและการพัฒนาประเทศ การจัดการเรียนการสอนต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม จริยธรรม และสร้างบัณฑิตให้สามารถคิด วิเคราะห์ วิจัย มีความใฝ่รู้ ให้ความสำคัญกับการลงทุนเพื่อการวิจัย การสร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน และการปรับปรุงระบบวัดผลและประเมินผล

องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา

องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตร อาจารย์ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน นักศึกษา การวัดและประเมินผล และปัจจัยเกื้อหนุน (ทบทวนมหาวิทยาลัย. 2544: 9-10)

ด้านหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

ได้มีผู้ให้ความหมายของหลักสูตรในลักษณะต่างๆ ดังนี้

ทิตินา แชมมณี (2535: 1) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงโปรแกรมการศึกษาใดๆ ที่ได้กำหนดโครงสร้างการเรียนรู้ ประกอบด้วยรายวิชาต่าง ๆ พร้อมทั้งคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชานั้นด้วย ส่วนปทีป เมธาคุณวุฒิ (2532: 1) ได้อธิบายว่า หลักสูตร คือ แผนการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการศึกษา วิธีการเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งหมายถึงการพิจารณาคัดเลือก จัดรวบรวมเรียบเรียงเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ ตลอดจนการประเมินผล นอกจากนี้ สงัด อุทรานันท์ (2532: 8-16) ได้ให้คำนิยามคำว่า หลักสูตรไว้ 8 แนวทางด้วยกัน คือ รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้งาน มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง ข้อผูกพันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน รวมไปถึงกิจกรรมทั้งนอกห้องเรียนหรือกิจกรรมนอกหลักสูตร

กุ๊ต (นาราวดี ศิริโรจน์. 2543: 16 ; อ้างอิงจาก Good. 1973: 157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

ความหมายที่ 1 หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาที่จัดไว้เป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาให้จบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตรในสาขาวิชาที่ศึกษา

ความหมายที่ 2 หลักสูตร คือ แผนโดยทั่วไปทั้งหมดของเนื้อหาหรือสิ่งที่จะสอนที่สถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียนให้บรรลุถึงคุณภาพ เพื่อให้จบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตร

ความหมายที่ 3 หลักสูตร คือ ประสบการณ์การศึกษาภายใต้การแนะนำของสถาบันการศึกษาที่ออกแบบให้การฝึกหัดและประสบการณ์สูงสุดที่ดีที่สุดแก่ผู้เรียน เพื่อให้สามารถออกไปดำรงชีวิตในสังคมได้

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติที่จัดกระทำให้แก่ผู้เรียนให้ได้รับมวลประสบการณ์ที่จะส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ ดำรงชีวิตในสังคมได้ หลักสูตรประกอบด้วย ปรัชญา วัตถุประสงค์ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา โครงสร้างหลักสูตร ระบบการศึกษา และรายวิชา ที่สอดคล้องกับสังคมแต่ละยุคสมัย

ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษาที่แต่ละสถาบันอุดมศึกษาวางไว้ ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมาย ตลอดจนเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จซึ่งอาจารย์ผู้สอนจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการ

ปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้มีความรู้ ทักษะ ความประพฤติ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ความสำคัญดังกล่าวพอสรุปได้ดังนี้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535: 38-39)

1. หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติงานหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงาน เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง
2. หลักสูตรเป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ ของการศึกษาของรัฐให้แก่สถานศึกษาได้
3. หลักสูตรเป็นแผนดำเนินงานของผู้บริหารการศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวกและควบคุมดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายในการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย
4. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
5. หลักสูตรจะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังคนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้ผล

นอกจากนี้ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 17) ได้ให้ความสำคัญของหลักสูตร ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเป็นเสมือนเบ้าหลอมพลเมืองให้มีคุณภาพ
 2. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการจัดการศึกษา
 3. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา
 4. ในระดับสถานศึกษาหลักสูตรให้แนวปฏิบัติแก่ผู้สอน
 5. หลักสูตรเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
 6. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่า ผู้เรียนและสังคมควรได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์
 7. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่ช่วยให้ผู้เรียนมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม
 8. หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดว่า วิธีการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้เป็นที่ไปด้วยความราบรื่นและผาสุกเป็นอย่างไร
 9. หลักสูตรย่อมทำนายลักษณะของสังคมในอนาคตว่าเป็นเช่นไร
 10. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติของผู้เรียนในอันที่จะอยู่ร่วมในสังคมและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง
- สรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เพราะหลักสูตรจะกำหนดแผนการดำเนินการ แผนปฏิบัติการ เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา และแนวทางที่จะทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษา เสนอแนะลักษณะของหลักสูตรที่ดี ไว้ดังต่อไปนี้

ชาญชัย ศรีไสยาพร (2537 : 17-19) เสนอแนะไว้ดังนี้

1. สื่อความหมายและสะดวกที่จะนำไปใช้ โดยคำนึงถึงผู้เรียน ผู้สอนและผู้บริหารหลักสูตร สำหรับหลักสูตรที่ดีนั้นเมื่อผู้บริหารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรได้ศึกษา จะสามารถทำความเข้าใจและเห็นแนวทางในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนได้โดยง่ายไม่ว่าจะเป็นการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตร ดังนั้นหลักสูตรจึงมีองค์ประกอบต่างๆ ครบสมบูรณ์ มีสื่อการเรียน เอกสารหลักสูตรชนิดต่างๆ พร้อมและพอเพียงสำหรับผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหาร ที่จะศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง
2. มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคมในด้านต่างๆ เช่น ด้าน เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี เป็นต้น
3. มีความยืดหยุ่นในด้านต่าง ๆ เช่น
 - 3.1 มีความยืดหยุ่นตามความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน โครงสร้างของหลักสูตร นอกจากจะมีวิชาบังคับแล้ว ยังต้องมีวิชาเลือกตามความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล
 - 3.2 ยืดหยุ่นตามสภาพท้องถิ่นของผู้เรียนที่แตกต่างกันไป เช่น สภาพปัญหา สภาพการดำรงชีวิต และสภาพการประกอบอาชีพ
 - 3.3 ยืดหยุ่นตามสถานภาพของสถาบัน ให้สถาบันทั่วไปสามารถใช้หลักสูตรให้ สมฤทธิ์ได้
4. ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ได้ ไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีวิต การศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพ ดังนั้นความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากหลักสูตรควรสมบูรณ์ตามองค์สามของการศึกษา คือ ด้านความรู้ความคิด ด้านความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิด และด้านทักษะในการปฏิบัติ ผู้เรียนจึงมีความสามารถที่จะคิดเป็นทำเป็น และ แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้
5. หลักสูตรที่ดีมีความคล่องตัวพอสมควร สามารถที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม กับสภาพการณ์ต่าง ได้เป็นอย่างดี
6. หลักสูตรที่ดีควรเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การศึกษาบรรลุตามความมุ่งหมายที่วางไว้
7. หลักสูตรที่ดีควรจะเป็นหลักสูตรที่บุคคลทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการสร้างหรือปรับปรุง หลักสูตร มีส่วนรับรู้เรื่องการใช้หลักสูตร มิใช่ปล่อยให้ นักวิชาการรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว
8. หลักสูตรที่ดีจะต้องมีการวางแผนหลักสูตรอย่างมีระบบ และเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ตั้งอยู่บนรากฐานที่เชื่อถือได้
9. หลักสูตรที่ดีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัดและความสามารถเป็น รายบุคคล

10. หลักสูตรที่ดีควรมีการประเมินผลหลักสูตรที่เหมาะสมและต้องมีการประเมินอย่างมีระบบ ต่อเนื่องกัน เมื่อประเมินผลหลักสูตรแล้วควรนำเอาข้อบกพร่องมาปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ

สอดคล้องกับ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546: 19-20) เสนอแนะลักษณะของหลักสูตรที่ดีไว้ดังนี้

1. ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษา
2. ตรงตามลักษณะของพัฒนาการของผู้เรียน
3. ตรงตามลักษณะวัฒนธรรม ชนบทรรมนิยมประเพณีและเอกลักษณ์ของชาติ
4. มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่ช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และมีพัฒนาการในทุกด้าน
5. สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ จัดวิชาทักษะ และวิชาเนื้อหาให้เหมาะสมกันในส่วนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกด้าน
6. หลักสูตรที่ดี ควรสำเร็จขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย
7. หลักสูตรที่ดี ต้องยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่างๆ เช่น ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอันแสดงลักษณะของสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ความเปลี่ยนแปลงทางปรัชญาการศึกษา ทางจิตวิทยา ในจุดประสงค์ของการศึกษาซึ่งมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีสัจการแห่งตน มีมนุษยสัมพันธ์ มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองที่ดี วิวัฒนาการทางด้านอุตสาหกรรม ระบบการปกครอง และภาวะความเป็นอยู่ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การบริหารการศึกษา อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา และวิธีสอนและการประเมินผลการศึกษา
8. หลักสูตรที่ดีต้องให้ผู้เรียน เรียนรู้ต่อเนื่องกันไป และต้องเรียงลำดับความยากง่ายไม่ให้ขาดตอนจากกัน
9. ต้องเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต เพื่อให้มีความเป็นอยู่อย่างผาสุก
10. ต้องเพิ่มพูนและส่งเสริมทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นของผู้เรียน
11. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต
12. ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานอย่างอิสระ และทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อพัฒนาให้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย
13. บอกแนวทาง วิธีสอนและอุปกรณ์สื่อการสอนประกอบเนื้อหาสาระที่สอนไว้อย่างเหมาะสม
14. มีการประเมินผลหลักสูตรตลอดเวลา เพื่อทราบข้อบกพร่องในส่วนที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งๆ ขึ้น
15. ต้องจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจ และมีโอกาสแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ

16. ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหา
17. ต้องจัดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน
18. ต้องจัดประสบการณ์และกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล
19. ต้องวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแก่การนำไปปฏิบัติและสะดวกแก่การวัดและประเมินผล

สำหรับหลักเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการพิจารณาหรือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี มีดังนี้ (เสริมศรี ไชยศรี; สุพล บัวพิมพ์; และ สุนทรี คนเที่ยง. 2543: 57-58)

1. หลักสูตรที่ดี ควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมความเป็นคนสมบูรณ์ที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะชีวิตและสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งมีความรู้เฉพาะด้าน เพื่อให้บัณฑิตสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในสังคมยุคใหม่ โดยการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนรับทราบของวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อการพัฒนาสังคม

2. หลักสูตรที่ดีต้องมุ่งเตรียมความพร้อมทางสติปัญญา ความสามารถเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้บริโภคที่ฉลาด รู้คุณค่าของความคิด วิชาการและสรรพสิ่ง โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความลึกซึ้งทางปัญญา และรู้จักใช้ความคิดขั้นสูง

3. หลักสูตรที่ดีต้องให้ความสำคัญกับทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ในสังคมข้อมูลข่าวสาร เช่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถใช้ภาษาที่เป็นสากล ความสามารถใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และการทำงาน

4. หลักสูตรที่ดีต้องส่งเสริมการเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา เอกลักษณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวิชาแกนบังคับทั่วไปหรือการศึกษาทั่วไป ควรมีรายวิชาหรือกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในเรื่องนี้กับผู้เรียน

5. หลักสูตรที่ดีควรมุ่งพัฒนาความเป็นสากล เพื่อพัฒนาความก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศในเชิงวิชาการ เนื้อหาและประสบการณ์ รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องทันสมัย รวมถึงการให้ความสำคัญในเรื่องความสามารถใช้ภาษาสากลในการเรียนการสอน เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ วัฒนธรรม ความคิดระหว่างผู้เรียนต่างวัฒนธรรม อันจะทำให้เกิดการสร้างชุมชนหรือเครือข่ายการเรียนการสอนระดับที่กว้างขึ้นด้วย เรื่องราวข่าวสารสำคัญทางวิชาการ และปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมควรได้รับการเอาใจใส่ทันทั่วถึง

สรุปได้ว่า หลักสูตรที่ดี คือ หลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมความเป็นคนให้สมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ด้านทักษะชีวิต ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงด้านคุณธรรมจริยธรรม ทั้งนี้หลักสูตรจะต้องมีความทันสมัย มุ่งพัฒนาความเป็นสากลและเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2548 (ราชกิจจานุเบกษา. 2548: 8-11) ได้กล่าวถึงโครงสร้างหลักสูตรว่า ประกอบด้วย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี โดยมีสัดส่วนจำนวนหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชา ดังนี้

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใดๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้มีหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

อนึ่ง การจัดวิชาศึกษาทั่วไปสำหรับหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) อาจได้รับการยกเว้นรายวิชาที่ได้ศึกษามาแล้วในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือระดับอนุปริญญา ทั้งนี้จำนวนหน่วยกิตของรายวิชาที่ได้ รับการยกเว้นดังกล่าวเมื่อนับรวมกับรายวิชาที่จะศึกษาเพิ่มเติมในหลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ต้องไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

หมวดวิชาเฉพาะ หมายถึง วิชาแกน วิชาเฉพาะด้าน วิชาพื้นฐานวิชาชีพ และวิชาชีพ ที่มุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติงานได้ โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวม ดังนี้

1. หลักสูตรปริญญาตรี (4 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต
2. หลักสูตรปริญญาตรี (5 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 114 หน่วยกิต
3. หลักสูตรปริญญาตรี (ไม่น้อยกว่า 6 ปี) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะ รวมไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต
4. หลักสูตรปริญญาตรี (ต่อเนื่อง) ให้มีจำนวนหน่วยกิตหมวดวิชาเฉพาะรวมไม่น้อยกว่า 42 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดหมวดวิชาเฉพาะในลักษณะวิชาเอกเดี่ยว วิชาเอกคู่ หรือวิชาเอกและวิชาโทก็ได้ โดยวิชาเอกต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และวิชาโทต้องมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 15 หน่วยกิต ในกรณีที่จัดหลักสูตรแบบวิชาเอกคู่ ต้องเพิ่มจำนวนหน่วยกิต ของวิชาเอกอีกไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต และให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต

หมวดวิชาเลือกเสรี หมายถึง วิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ตามที่ตนเองถนัด หรือสนใจ โดยเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาใดๆ ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี โดยให้มี จำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

สถาบันอุดมศึกษาอาจยกเว้นหรือเทียบโอนหน่วยกิตรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี ให้กับนักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถที่สามารถวัด มาตรฐานได้ ทั้งนี้ นักศึกษาต้องศึกษาให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตรและเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่วิทยาลัย การศึกษาในระบบ และแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับการเทียบโอน ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

หลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชา

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอหลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาวิชา ไว้ดังนี้

สมิตร คุณานุกร (2523: 81-87; อ้างอิงจากทาบ Tab. 1962: 267-284) กล่าวว่า การเลือกเนื้อหาวิชาต้องมีความน่าเชื่อถือและมีความสำคัญ สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม สมดุล ในความกว้างและความลึก สนองความต้องการของความมุ่งหมายได้หลายๆ ข้อ สอดคล้องกับ ประสบการณ์ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน

นอกจากนี้ ชำรง บัวศรี (2542: 222) กล่าวว่า เนื้อหาในหลักสูตรนั้นต้องเป็นข้อมูล ความรู้หรือสาระ ซึ่งได้ถูกเลือกสรรจากวิชาต่าง ๆ นำมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ การเลือกเนื้อหาที่จะ นำมาไว้ในหลักสูตรจึงมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. มีประโยชน์ต่อผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต
2. สอดคล้องกับบุคลิกภาพและประสบการณ์ของผู้เรียน
3. มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. เชื่อถือได้และเป็นแก่นสารของความรู้ในวิชานั้น ๆ
5. สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของสังคม
6. ครอบคลุมความรู้ในหลายๆ ด้าน

สำหรับหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการเลือกเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ ส่งเสริมการจัดหลักสูตรการสอนซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนี้ (เสริมศรี ไชยศรี; สุรพล บัวพิมพ์; และ สุนทรี คนเที่ยง. 2543: 59)

1. การจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละวิชาหรือโปรแกรมควรต้องมี ลักษณะยืดหยุ่นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจ เนื้อหาและกิจกรรมมีความเหมาะสม กับกาลเวลา และบริบทของสังคม ทั้งนี้เพื่อฝึกพฤติกรรมประชาธิปไตย ความเป็นผู้ทันเหตุการณ์ ทันสมัย การรู้จักตัดสินใจ และการค้นพบตนเอง

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาความรู้กับชีวิตจริง ด้วยวิธีการเรียนที่เน้นประสบการณ์ตรง กระบวนการคิด และการมีส่วนร่วม เพื่อการเรียนรู้แบบลึกและกว้าง รวมทั้งเพื่อส่งเสริมความสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีและการปฏิบัติ

3. การจัดการเรียนการสอนควรใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งในด้านสติปัญญา ความสนใจ ความถนัด เป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า หลักในการเลือกเนื้อหาวิชา เป็นหลักในการจัดเนื้อหาวิชา จัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอนที่หลากหลาย ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกตามความถนัดและความสนใจ ทั้งนี้อยู่บนพื้นฐานของความเหมาะสมภายในบริบทสังคม

แนวทางในการปฏิรูปหลักสูตร

ทบวงมหาวิทยาลัย (2543: 11) ได้ระบุถึงแนวทางการปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ในด้านหลักสูตร ดังนี้

1. ควรจัดหลักสูตรให้เป็นแบบบูรณาการ ได้แก่ หลักสูตรที่พัฒนารายวิชาเป็นชุดวิชา (Module) มีความยืดหยุ่นและเป็นแบบกว้าง และมีความหลากหลาย เช่น การเพิ่มการจัดหลักสูตรนานาชาติ
2. เน้นในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรในด้านการปรับปรุงคุณภาพและมีความทันสมัย
3. การเพิ่มหลักสูตรทางเลือกสำหรับจำนวนระยะเวลาในการศึกษาเป็น 5 ปี หรือการจัดหลักสูตรต่อยอดสำหรับผู้ที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาในสายวิชาชีพครูโดยตรง เช่น หลักสูตรทางครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ การจัดตั้งสมาคมวิชาชีพเพื่อดูแลคุณภาพการสอน การควบคุมมาตรฐานในการจัดการศึกษา ได้แก่ สำนักงานควบคุมมาตรฐานคุณภาพกลาง

นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543: 3) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาปฏิรูปหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ดังนี้

1. การเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานทางด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับนำมาใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อต้องการทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความต้องการในการจัดการศึกษา เช่น สภาพของสังคมที่ต้องการจัดการศึกษาในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เพื่อได้บัณฑิตออกไปบริการและสร้างสรรค์สังคม
2. การวางแผน การควบคุมกำกับดูแล การจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามลักษณะธรรมชาติการเรียนรู้และตอบสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร หลักการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่

2.1 เอกสารหลักสูตร มีความชัดเจน สมบูรณ์ ทันสมัย ชี้แนวทางในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.2 ผู้สอนมีคุณภาพ มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อหลักสูตร สามารถ

ดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ตรงกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

2.3 ผู้เรียนมีความพร้อมเกี่ยวกับความรู้ทักษะพื้นฐาน พร้อมทั้งจะเรียนในหลักสูตรที่จัดไว้

2.4 มีบริการสนับสนุน มีทรัพยากรหลักสูตรที่ดีและเพียงพอที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตร

2.5 มีคณะกรรมการบริหารที่ดี และดำเนินการจัดระบบบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 ระบบอาจารย์ที่ปรึกษามีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลและช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนกับนักเรียน

2.7 มีบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้ออำนวยต่อการแสวงหาความรู้และมรรยาทางสังคมเพื่อเสริมสร้างทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมของผู้เรียน

2.8 มีระบบควบคุมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร การติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินหลักสูตร คือ การรวบรวมและศึกษาข้อมูลรวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบหลักสูตรและตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณค่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรต้องมีการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อลดปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อใช้หลักสูตรจริง

สรุปได้ว่า แนวทางในการปฏิรูปหลักสูตร คือ แนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ มีความทันสมัย โดยปฏิรูปหลักสูตรให้เป็นแบบบูรณาการ มีความหลากหลาย ทั้งนี้ควรมีการประเมินหลักสูตรเป็นระยะๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพและค่าเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตร

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรในระดับปริญญาตรี ดังนี้

วรรณพร จัตรทอง (2546: 114) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ด้านหลักสูตร อาจารย์และนิสิต มีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ควรมีการบูรณาการรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้สามารถเชื่อมโยงกันได้ ต่อเนื่องและประยุกต์กับการทำงานในอนาคตของผู้เรียน และ พนม หวัดสว่าง (2542: 64) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านโครงสร้างหลักสูตรควรมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องควรเน้นเรื่องการนำไปใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ควรมีความเด่นชัดในหลักสูตรวิชาชีพ กำหนดจำนวนหน่วยกิตในกลุ่มวิชาภาษาให้มากขึ้นเพราะภาษาเป็นสิ่งจำเป็น ด้านเนื้อหาหลักสูตรควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ อรทัย บุญช่วย (2542: 98) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารวิชาการของ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ด้านหลักสูตรบางสาขาวิชาควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมถึงความต้องการของตลาดแรงงาน

สรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นแนวทางให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อจะได้พัฒนาตนเอง สามารถนำความรู้ที่ได้นำไปประกอบอาชีพและดำรงชีวิตในสังคมได้

ด้านอาจารย์ผู้สอน

ความหมายของอาจารย์ผู้สอน

มาตรา 4 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545) ได้ให้ความหมายว่า ผู้สอน หมายถึง ครูและคณาจารย์ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544: 4) และ มาตรา 4 พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 ได้ให้ความหมายของคำว่า ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 2)

สรุปได้ว่า อาจารย์ผู้สอน หมายถึง ผู้ถ่ายทอดความรู้ ผู้สั่งสอน เป็นผู้ซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทั้งยังเป็นผู้ที่ควรแก่การเคารพของศิษย์

ความสำคัญของอาจารย์ผู้สอน

อาจารย์เป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา เพราะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผล เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการโดยรอบด้านขึ้นในตัวผู้เรียน อาจารย์ผู้สอนจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพ มีความรู้เรื่องเทคนิคการสอน และระเบียบวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและความทรงจำได้ดี เข้าใจด้านจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้และจิตวิทยาสังคมสำหรับผู้เรียน นอกจากนี้จะต้องเป็นผู้มีความรู้ด้านวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของชุมชนเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยสอดคล้องกับสังคมนั้น (ภิญญู สารร. 2519: 178)

นอกจากนี้ อดุลย์ วิริยเวชกุล (2541: 53) กล่าวว่า อาจารย์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามเป้าหมาย คุณภาพหมายรวมถึง คุณวุฒิ ประสบการณ์ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความมีวัฒนธรรมและอารยธรรม รวมทั้งการอุทิศตนต่อการรับผิดชอบที่กำหนดไว้ด้วย

สรุปได้ว่า อาจารย์ผู้สอน เป็นผู้มีความสำคัญในการจัดการศึกษา เพราะเป็นผู้ดำเนินกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นผู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการแก่ผู้เรียน และเป็นผู้สร้างผลผลิตนั้นก็คือบัณฑิตให้มีคุณภาพตรงตามเป้าหมาย

หลักในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์

การที่อาจารย์จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักดิ์ศรี และเต็มความภาคภูมิใจได้นั้นจะต้องมีหลักยึดเพื่อนำตนไปสู่สิ่งที่สูงสุด หรือเป็นอุดมคติของอาชีพ คือ การมีอุดมการณ์ ซึ่ง วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543ก: 2-5) ได้กำหนดหลักในการปฏิบัติหน้าที่ทุกขณะที่ประกอบภารกิจ 5 ประการคือ

1. เต็มรู้ คือมีความรู้รอบรู้ทั้งความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ความรู้เรื่องโลก และความรู้เรื่องธรรมชาติ
 2. เต็มใจ คือความมีใจเป็นครู รักอาชีพและรักศิษย์
 3. เต็มเวลา คือความรับผิดชอบ การทุ่มเทเพื่อการสอนอย่างเต็มที่
 4. เต็มคน คือการพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อารมณ์ สังคม เป็นแบบอย่างที่ดีงามในการแสดงออกทั้งในและนอกห้องเรียน
 5. เต็มพลัง คือ การทุ่มพลังสติปัญญาและความสามารถในการสอน
- นอกจากนี้ คิลโก (พนม หวัดสว่าง. 2542: 20; อ้างอิงจาก Kilgo. 1970: 251) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักในการปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ ดังนี้
1. ใช้กระบวนการกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องพยายามรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล และพยายามทำให้ผู้เรียนในห้องเรียนได้รู้จักกันด้วย
 2. มีการวางแผนการสอนร่วมกับผู้อื่น
 3. รู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล และช่วยเหลือผู้เรียนได้ โดยจัดการเรียนการสอนที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความสามารถของผู้เรียน
 4. ทำให้สิ่งที่เป็นไปได้จริง ๆ เช่น การให้งาน การสอน ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านเวลา ขนาดของชั้นเรียน ความสามารถที่แตกต่างกัน ภูมิหลังและอุปสรรคการสอน
 5. มีความสุขกับการสอนและการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลพลอยได้ให้ผู้เรียนมีความสบายใจและความสุข
 6. สอนทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ไปพร้อมๆ กับเนื้อหาวิชา
 7. สนใจวิชาที่สอน
 8. คำนึงถึงการแสดงสีหน้า ท่าทางและน้ำเสียงในการสอน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ ความสบายใจและอบอุ่นของผู้เรียน
 9. เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการสอน และพยายามให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีเรียน (Learn how to learn)
 10. ผู้สอนจะต้องศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ

นอกจากนี้ การเป็นอาจารย์ที่ดีและมีคุณภาพยังต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นนักวิชาการซึ่งคุณสมบัติของความเป็นนักวิชาการมีดังนี้คือ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2543ก: 5)

1. ความใฝ่รู้ มีความปรารถนาอยากรู้ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัวและปรากฏอยู่ในตำรา
2. ฉันทะ หมายถึง ความชอบความพอใจที่มีต่อสิ่งที่เลือกทำ เลือกวิชาที่ตัวเองถนัดซึ่งจัดว่าเป็นอาชีพของตนเอง
3. ความขยันหมั่นเพียร หมายถึง แสวงหาความรู้เพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปของการเขียนบทความทางวิชาการ เขียนหนังสือ และตำรา
4. ความกล้าหาญ หมายถึง กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นที่ตัวเองเชื่อว่าถูกต้องโดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การเขียนบทความทางวิชาการ การเรียบเรียงตำรา หรือหนังสือ
5. จรรยาบรรณ หมายถึง ความไม่สนใจที่จะบิดเบือนตรรกศาสตร์ของความคิดเพียงเพื่อค้นคว้าความคิดอื่นที่ตนไม่เห็นด้วย

มิเคลิช (ทศนีย์ ตรีธาร. 2544: 21; อ้างอิงจาก Michalish. 1979: 18-19) ได้กล่าวว่า ผู้สอนที่ทำการสอนทั้งในด้านการศึกษาและวิชาชีพจะต้องมีความรู้ในสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. รู้จุดมุ่งหมายของการสอนที่ชัดเจน
 2. รู้ความต้องการ ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียนทั้งในลักษณะเป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคล
 3. รู้จักสนองความต้องการของผู้เรียนทั้งในลักษณะเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล
 4. รู้จักชุมชน
 5. รู้เกี่ยวกับการวางแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมาย
 6. รู้เทคนิคการสร้างเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
 7. รู้หลักการใช้วัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการสอน
 8. รู้การประเมินผลศึกษาและเอาใจใส่ที่จะรักษาสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงาน
- สรุปได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของอาจารย์ควรมีหลักในการทำงานเพื่อที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยมีจุดมุ่งหมายในการสอน มีการวางแผนการสอนเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจ รวมไปถึงมีความรอบรู้ทั้งวิชาการ วิชาชีพ สังคม โลก

ปัจจุบัน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ และมีความสุขในงานที่ทำ รักในอาชีพ

บทบาทของอาจารย์ผู้สอน

สุวิทย์ มูลคำ; และ อรทัย มูลคำ (2544: 140-143) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้สอนที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นผู้จัดการ (Manager of the learning environment) ผู้สอนต้องดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยการจัดและการวางแผนเพื่อให้เกิดสิ่งที่ต้องการ

2. เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator of individual development) ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนเรียนรู้ตามที่ผู้เรียนต้องการ ผู้สอนจึงต้องรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลและปรับวิธีเรียน วิธีสอนให้หลากหลาย

3. เป็นสื่อกลาง (Mediator of human relations) ผู้สอนมีหน้าที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดี ทั้งระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน หรือผู้เรียนกับกลุ่มผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์เชิงบวก ให้การยอมรับและความอบอุ่นแก่ผู้เรียน

นอกจากนี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 59-60) ได้กล่าวว่า ก่อนการสอนผู้สอนต้องวิเคราะห์ความพร้อมด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ทักษะติดต่ออาชีพ ผู้สอนรู้สึกมีความภูมิใจในความเป็นอาจารย์หรือไม่ รู้สึกมีความสุขและสนุกที่จะสอนมากน้อยเพียงใด ผู้สอนมีความเต็มใจที่จะรับบทบาทภาระการสอนหรือไม่ ผู้สอนควรได้พิจารณาตนเองจากข้อคำถามหลาย ๆ ประเด็น เพื่อให้มั่นใจว่ามีความรักการสอน ผู้สอนยังเห็นว่าอาชีพสอนเป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดความสุขทางใจ มีความปีติและเต็มใจที่จะสอนลูกศิษย์ มีความสุขที่จะค้นคว้าหาความรู้ตลอดจนหาวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี

2. ความรู้ ผู้สอนมีความรู้ในสาระของวิชาที่กำหนดในหลักสูตร (Curriculum) มากน้อยเพียงใด ความรู้ที่ผู้สอนมีอยู่ในระดับสูงกว่าหรือน้อยกว่าความรู้ที่กำหนดในลักษณะรายวิชา (Course Description) ผู้สอนควรเลือกสรร เสาะหาความรู้ เพื่อให้เหมาะกับหลักสูตรและระดับของผู้เรียน โดยเฉพาะการพัฒนาความรู้อย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับวิชาชีพอาจารย์ระดับอุดมศึกษา อาจารย์ต้องอ่านค้นคว้าและเข้าประชุมวิชาการในศาสตร์ของอาจารย์อย่างต่อเนื่อง

3. ศาสตร์การสอน ผู้สอนที่มีความรู้ด้านสาระวิชา เป็นจำนวนมากที่ไม่อาจเป็นผู้สอนที่ดีได้ เนื่องจากขาดความรู้ด้านศาสตร์การสอน ดังนั้น ผู้สอนต้องถามตนเองว่าผู้สอนทราบวิธีการสอนหลาย ๆ แบบหรือไม่ การสอนบรรยายจะใช้ได้เมื่อใด การสอนสัมมนา มีจุดมุ่งหมายอย่างไร จะได้ใช้ในกรณีใด การสอนแบบโครงการ แบบปฏิบัติแตกต่างกันอย่างไร และเมื่อใดจะใช้การระดมสมอง หรือการประชุมกลุ่มย่อย ศาสตร์ต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีผู้ประมวลไว้ ซึ่งผู้สอนควรได้พิจารณาว่าสามารถหรือพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการสอนอย่างไร การรู้ศาสตร์การสอนย่อมทำให้ผู้สอนรู้วิธีการวางแผนการสอน วิธีการดำเนินการสอน การเข้าสู่บทเรียนอย่างน่าสนใจ การเรียนเรียงสาระตามลำดับอย่างดี การมีอุปกรณ์ประกอบที่ชัดเจน สวยงาม ตลอดจนการประเมินผลอย่างถูกต้อง

4. บุคลิกภาพ ผู้สอนที่มีบุคลิกภาพดี เช่น หน้าตามีความสุข อุ่มเอม ยิ้มแย้ม แจ่มใส อารมณ์ดี สุขภาพจิตดี ย่อมชวนให้นิสิตนักศึกษา เกิดความประทับใจ ต้องการเรียนด้วย และถ้าเป็นผู้ที่พูดได้คล่องแคล่ว เสียงดัง ฟังชัด พูดชัดถ้อยชัดคำแล้วยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิดศรัทธา เลื่อมใส สนใจติดตามฟังเรื่องที่อาจารย์สอนได้มากกว่า การนั่งฟังอาจารย์พูดเบา ๆ ไม่ชัดเจน ไม่ได้ยิน ทำให้เกิดการเบื่อง่าย ผู้สอนจึงควรปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมกับการมีอาชีพเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ซึ่งจำเป็นต้องพิถีพิถันกับเสื้อผ้า รองเท้า เครื่องแต่งกาย น้ำเสียงและท่าทาง

เนื่องจากต้องเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหน้าของคนเป็นจำนวนมาก แม้ว่าอาจารย์จะไม่จำเป็นต้องหล่อหรือสวยเหมือนดาราโทรทัศน์ แต่ควรอยู่ในระดับรอง ๆ เพราะเป็นอาชีพที่ต้องปรากฏกาย โดยเฉพาะต่อหน้ากลุ่มชนที่เป็นเยาวชนจำนวนไม่น้อยซึ่งชอบความดูดี สง่างามเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543: 12) ได้กล่าวว่า ในการเรียนการสอนทุกระดับ ผู้เรียนต้องการผู้สอนที่มีความรู้ดี มีประสบการณ์ มีวิธีสอนดี เป็นกันเองและเข้าใจผู้เรียน แต่ในขณะเดียวกันก็ควรชี้แนะให้เห็นถึงความเหมาะสม ความถูกต้องและวิจัยในการเรียนด้วยพร้อมกันไป การให้ข้อคิดชมอย่างยุติธรรม ตรงไปตรงมา เต็มไปด้วยความหวังดี จะช่วยให้บรรยากาศการเรียนรู้ดีขึ้น

สรุปได้ว่า อาจารย์ผู้สอนควรมีบทบาท ดังนี้ 1) บทบาทของผู้จัดการ 2) บทบาทผู้อำนวยการ ความสะดวก และ 3) บทบาทสื่อกลาง ทั้งนี้ผู้สอนควรมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะติดต่ออาชีพและบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ

แนวทางการพัฒนาอาจารย์ผู้สอน

การเปลี่ยนแปลงบทบาทและภาระหน้าที่ของคณาจารย์ในระดับอุดมศึกษา จากการที่เคยสอนอย่างเดียวจำเป็นต้องมีสิ่งเสริมสนับสนุนให้คณาจารย์ได้ทำหน้าที่ใหม่ ๆ ได้อย่างมีคุณค่า มีประสิทธิภาพและมีความหมายต่อการอุดมศึกษา ต่อสังคมและบุคคลต่อไป แนวทางการพัฒนาที่จำเป็นสำหรับคณาจารย์ในระดับอุดมศึกษาสำหรับปัจจุบันและอนาคตสามารถแยกออกได้ ดังนี้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์. 2543: 10)

1. การเปลี่ยนบทบาทมาเน้นที่การสร้างองค์ความรู้
2. การพัฒนาการสอนโดยเน้นกระบวนการสอนเชิงสร้างสรรค์ (Innovative Styles)
3. การเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม
4. การดูแลศิลปวัฒนธรรมของชาติ
5. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
6. การดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

ทั้ง 6 ประการนี้ถือได้ว่าเป็นความจำเป็นที่คณาจารย์จะได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ เหล่านี้เพียงพอ การพัฒนาอาจารย์จึงครอบคลุมประเด็นหลักๆ ดังกล่าวอย่างเพียงพอ

นอกจากนี้ แมคแนนและแมคเคย์ซี (ศิริกาญจน์ จันทน์เรือง. 2543: 1; อ้างอิงจาก Magnan. 1989 and McKwachie. 1978) ได้เสนอบทบาทที่นอกเหนือจากการสอนทั่วไปเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอาจารย์ผู้สอน ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญ (The Expert) การเป็นผู้สอนในชั้นเรียน เนื่องจากประสบการณ์และความรู้ที่เฉลิยฉลาดไม่ได้หมายความว่าผู้สอนมีความรอบรู้ไปหมดทุกอย่างถ้าผู้เรียนถามคำถามในสิ่งที่ผู้สอนตอบไม่ได้ ผู้สอนต้องกลับไปค้นคว้าหรือแนะนำแหล่งค้นคว้าเพื่อให้ผู้เรียนหาคำตอบได้

2. ผู้มีอำนาจอย่างเป็นทางการ (The Formal Authority) ผู้สอนต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน และตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

3. ผู้แทนสังคม (The socializing Agent) บทบาทของผู้สอนจะมีมากกว่าการเป็นผู้สอนเพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นตัวแทนของคุณค่า ข้อเท็จจริง มาตรฐาน กระบวนการ กิจกรรม และความสนใจในสาขาวิชาผู้สอนด้วย

4. ผู้อำนวยความสะดวก (The Facilitator) ผู้สอนควรช่วยเหลือผู้เรียน โดยการชี้แนะแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน ให้คำแนะนำและแนะแนวทางช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้มีการพัฒนาตนเอง

5. ผู้เป็นแบบอย่าง (The Role Model) ผู้สอนจะต้องแสดงภาพลักษณ์ที่เหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ควรแสดงบุคลิกลักษณะและความมั่นใจในตัวเองออกมาในระหว่างการสอน

6. ผู้เป็นมนุษย์ (The person) พึงระลึกอยู่เสมอว่าตัวเองเป็นมนุษย์ทั้งในและนอกห้องเรียน ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นและกระตุ้นให้เขาแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกอย่างแท้จริงออกมา

สรุปได้ว่า การพัฒนาอาจารย์ผู้สอนควรเปลี่ยนบทบาทมาที่การสร้างองค์ความรู้ การพัฒนาการสอนโดยเน้นกระบวนการสอนเชิงสร้างสรรค์ การดูแลศิลปวัฒนธรรมของชาติ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การดูแลคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ควรพัฒนาตนเองในด้านความเป็นผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้อำนวยความสะดวก และผู้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้านอาจารย์ผู้สอน

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาตรี ดังนี้ กาดเซลลา (พนม หวัดสว่าง. 2542: 19; อ้างอิงจาก Gadzella.1974: 9) ได้วิจัยเรื่อง อาจารย์ในอุดมคติของนักศึกษาในวิทยาลัยรัฐวอชิงตันตะวันตก (Western Washington State College) โดยใช้แบบสอบถาม ถามนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 300 คน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะที่สำคัญที่สุดของอาจารย์ในอุดมคติของนักศึกษาตามลำดับความสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่

1. มีความสนใจและกระตือรือร้นในวิชาที่สอน
2. สามารถที่จะอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนในสภาพที่ผู้เรียนมีความแตกต่างกัน
3. มีความรู้ดีทั้งเนื้อหาวิชาและเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน
4. วัดผลด้วยความรอบคอบและยุติธรรมในการให้เกรด
5. วางแผนการสอน กำหนดหัวข้อการเรียนรู้อย่างมีระบบ ตลอดจนมีรายชื่อหนังสือ

ประกอบการเรียน

สำหรับลักษณะอาจารย์ที่นักศึกษาเห็นว่ามีความสำคัญน้อยที่สุด คือ การที่อาจารย์เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมหรือโครงการต่าง ๆ และทำการวิจัย แต่งตำรา หรือเขียนบทความ

นอกจากนี้จากการศึกษางานวิจัยของ จันทรเพ็ญ หงษ์ทอง (2545: 33) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามทัศนะของนิสิตแพทย์ พบว่าอาจารย์เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นผู้ให้การสนับสนุน แนะนำ กระตุ้น และเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถทางวิชาการและวิชาชีพได้อย่างเต็มที่

สรุปได้ว่า อาจารย์ คือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ทั้งในเรื่องการสอน การเอื้ออำนวยความสะดวก การให้คำปรึกษา สนับสนุน ชี้แนะแนวทาง และเป็นแม่แบบที่ดี หากผู้สอนมีคุณภาพ ทั้งในความรู้ วิธีการสอน และด้านบุคลิกภาพ ย่อมจะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ด้วยดี และส่งผลต่อคุณภาพบัณฑิตที่ดีด้วยเช่นเดียวกัน

ด้านกระบวนการเรียนการสอน

ความหมายของกระบวนการเรียนการสอน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (2551: ออนไลน์) ให้ความหมายว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่อาจารย์ใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ตลอดจนความสามารถในการศึกษาด้วยตนเอง นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช (2551: ออนไลน์) ให้ความหมายว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนการสอนของอาจารย์ที่ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันการศึกษาของกองทัพ กรมยุทธศึกษาทหาร (2543: ออนไลน์) ให้ความหมายว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของสถาบันการศึกษาโดยมีการทำแผนการสอน การเตรียมการสอน การทำรายละเอียดชุดวิชา การใช้นวัตกรรมในการสอน การใช้รูปแบบกิจกรรม การเรียนรู้และการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา ผู้เรียนและสถานการณ์ รวมทั้งการประเมินการเรียน และการประเมินการสอนของผู้สอน

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

ความสำคัญของกระบวนการเรียนการสอน

ปัจจุบันประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนอย่างมาก เนื่องจากความที่ปรากฏในพระราชบัญญัติฯ กำหนดให้รูปแบบการเรียนการสอนเปลี่ยนไปโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และต้องบูรณาการให้ผู้เรียนมีความรู้ คุณธรรมและการ

ดำรงชีวิตในสังคม โดยได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการคือ “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” นอกจากนี้ยังได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้คือ “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ” (พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย; วลัยภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และ ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. 2543: 1-2) นอกจากนี้ สงัด อุทรานันท์ (2532: 16) กล่าวถึงความสำคัญของกระบวนการเรียนการสอน ว่า กระบวนการเรียนการสอนทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดี ทั้งแก่ผู้เรียนและช่วยให้อาจารย์มีทิศทางและมีสิ่งกำหนดในการสอนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีสอน สื่อการสอน การวัดและประเมินผล ส่วนนาราวดี ศิริโรจน์ (2543: 8) และอรทัย บุญช่วย (2542: 24) ให้ความหมายที่สอดคล้องกันว่า การเรียนการสอนเป็นการจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การจัดตารางสอน การจัดแผนการสอน การจัดชั้นเรียน การจัดอาจารย์เข้าสอน การจัดบริการอุปกรณ์การเรียนการสอน การใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนการสอนมีความสำคัญ คือ ทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยดี เพราะมีทิศทางในการสอน โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีสอน เทคนิคการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์การสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผล จึงทำการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

องค์ประกอบด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ

1. วิธีการสอน
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

วิธีการสอน

ความหมายของวิธีการสอน

วิธีสอน คือ ขั้นตอนและผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเด่นหรือลักษณะเฉพาะที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น ๆ (ทิศนา แคมมณี. 2546: 477) สอดคล้องกับ วัฒนา ก้อนเชื้อรัตน์ (2551: ออนไลน์) กล่าวถึง วิธีสอน หมายถึง แนวทางที่ปฏิบัติ แบบอย่างที่ทำ ที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ อภิชัย กุลชา (2536: 3) ให้ความหมายวิธีสอน

หมายถึง วิธีดำเนินการที่ผู้สอนนำมาใช้ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติจากหลักสูตรไปสู่ผู้เรียนโดยอาศัยแผนการสอนเป็นแนวทางประกอบ

สรุปได้ว่า วิธีสอน คือ วิธีดำเนินการ ขั้นตอน และแนวทางปฏิบัติที่ผู้สอนนำมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติจากหลักสูตรไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ตามจุดมุ่งหมายของการสอน

วิธีการสอนที่ใช้ในการสอนระดับอุดมศึกษา

สำหรับวิธีการสอนที่นำมาใช้ในระดับอุดมศึกษา มีดังนี้ (ทิสนา แคมมณี. 2546: 10-101)

1. การบรรยาย คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการพูด บอกเล่า อธิบาย สิ่งที่ต้องการสอนแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนซักถามและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง
2. การสาธิต คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการแสดงหรือทำสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ให้ผู้เรียนสังเกตดู แล้วให้ผู้เรียนซักถาม อภิปราย และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกต การสาธิต
3. การทดลอง คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดปัญหาและสมมติฐานในการทดลองและลงมือทดลองปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปอภิปรายผลการทดลอง และสรุปการเรียนรู้ที่ได้รับจากการทดลอง
4. การนิรนัย คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยการช่วยเหลือให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎี หลักการ กฎ หรือข้อสรุปนั้น หรืออาจให้ผู้เรียนฝึกนำทฤษฎี หลักการ กฎ หรือข้อสรุปนั้นไปในสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในทฤษฎี หลักการ กฎหรือข้อสรุปนั้น ๆ อย่างลึกซึ้ง หรือกล่าวสั้น ๆ ได้ว่าเป็นการสอนจากหลักการไปสู่ตัวอย่างย่อย ๆ
5. การอุปนัย คือ กระบวนการสอนที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยการนำตัวอย่าง ข้อมูล ความคิด เหตุการณ์ สถานการณ์ ปรากฏการณ์ที่มีหลักการ แนวคิด ที่ต้องการสอนให้แก่ผู้เรียนแฝงอยู่มาให้ผู้เรียนศึกษาวิเคราะห์ จนสามารถดึงหลักการ แนวคิดที่แฝงอยู่ออกมา เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ต่อไป เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนสรุปหลักการจากตัวอย่างต่าง ๆ ด้วยตนเอง
6. การไปทัศนศึกษา คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผนและเดินทางไปศึกษาเรียนรู้ ณ สถานที่อันเป็นแหล่งความรู้ในเรื่องนั้น ซึ่งอยู่นอกสถานที่ที่เรียนกันอยู่เป็นปกติ โดยมีการศึกษาสิ่งต่าง ๆ ในสถานที่นั้นตามกระบวนการหรือวิธีการที่ได้วางแผนไว้ และมีการอภิปรายสรุปการเรียนรู้จากข้อมูลที่ได้ศึกษามา

7. การอภิปรายกลุ่มย่อย คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประมาณ 4-8 คน และให้ผู้เรียนในกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นและประสบการณ์ในประเด็นที่กำหนดและสรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

8. การแสดงละคร คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยการให้ผู้เรียนแสดงละคร ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเนื้อหาและบทละครที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ทำให้เรื่องราวนั้นมีชีวิตขึ้นมา และสามารถทำให้ทั้งผู้แสดงและผู้ชมเกิดความเข้าใจและจดจำเรื่องนั้นได้นาน

9. การแสดงบทบาทสมมติ คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง และแสดงออกตามความรู้สึกนึกคิดของตน และนำเสนอการแสดงออกของผู้แสดง ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่สังเกตพบ มาเป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

10. กรณีตัวอย่าง คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นจากความเป็นจริง และตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปราย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

11. การสอนโดยใช้เกม คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนเล่นเกมตามกติกา และนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมของผู้เรียนมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปการเรียนรู้

12. การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนลงไปเล่นในสถานการณ์ที่มีบทบาท ข้อมูลและกติกาการเล่น ที่สะท้อนความเป็นจริง และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสถานการณ์นั้น โดยใช้ข้อมูลที่มีสภาพคล้ายกับข้อมูลในความเป็นจริง ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งการตัดสินใจนั้นจะส่งผลถึงผู้เล่นในลักษณะเดียวกันกับที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

13. การสอนโดยใช้ศูนย์การเรียนรู้ คือ ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากศูนย์การเรียนรู้หรือมุมความรู้ ซึ่งผู้สอนได้จัดเตรียมเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่ใช้สื่อการสอนหลาย ๆ อย่างประสมกันเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ศูนย์การเรียนรู้จะมีหลายศูนย์ แต่ละศูนย์จะมีเนื้อหาสาระเบ็ดเสร็จในตัวเอง ผู้เรียนจะหมุนเวียนกันเข้าศูนย์ต่าง ๆ จนครบทุกศูนย์ โดยมีศูนย์สำรองไว้สำหรับผู้เรียนที่เรียนรู้ได้เร็วและทำกิจกรรมเสร็จก่อนคนอื่น ๆ ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้จัดเตรียมศูนย์การเรียนรู้ ให้คำแนะนำ ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

14. การสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม คือ การให้ผู้เรียนศึกษาจากบทเรียนสำเร็จรูปด้วยตนเอง ซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากบทเรียนปกติ กล่าวคือ เป็นบทเรียนที่นำเสนอเนื้อหาสาระที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแตกเป็นหน่วยย่อย (small steps) เพื่อให้ง่ายแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ และนำเสนอแก่ผู้เรียนในลักษณะที่ให้ผู้เรียนสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เรียน และตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้ทันที (immediate feedback) ว่าผิดหรือถูก ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้มากน้อยตามความสามารถ และสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพราะบทเรียนจะมีแบบสอบทั้งแบบสอบก่อนการเรียน (pre-test) และแบบสอบหลังเรียน (post-test) ไว้ให้

สอดคล้องกับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544. 19-21) ได้เสนอวิธีการสอน ไว้ดังนี้

1. ปาฐกถา คือ การถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็นทัศนคติหรือการวิเคราะห์สาระข้อมูลจากหัวข้อที่กำหนดให้อย่างพิถีพิถัน มีระบบในการเรียบเรียงสาระนั้นตั้งแต่การขึ้นต้น การพูดจนกระทั่งสรุปท้ายก่อนจะปิดการปาฐกถา ลักษณะการพูดเป็นพิธีการและเป็นการเสนอความรู้หลักจากผู้เชี่ยวชาญด้านนี้โดยเฉพาะ

2. บรรยาย คือ การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ในหัวข้อที่กำหนดให้ โดยมีวิธีการพูดที่เป็นกันเองมากกว่าวิธีการปาฐกถา ผู้พูดอาจใช้อุปกรณ์ประกอบการพูด หรืออาจใช้วิธีการสอนอื่น ๆ ประกอบการสอนแบบบรรยายก็ได้ ผู้สอนในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะทำการบรรยายเป็นหลัก เนื่องจากสามารถคลุมเนื้อหาสาระให้เป็นไปตามหลักสูตรได้อย่างเต็มที่

3. การอภิปรายอนุกรม คือ การจัดผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญแต่ละด้านให้หัวข้อที่เรียงตามลำดับกันและให้ผู้พูดหรือองค์ปาฐก ซึ่งประกอบด้วย 4-5 คน พูดเรียงลำดับหัวข้อ โดยมีประธานการอภิปรายอนุกรม เป็นผู้เปิดการอภิปราย เชิญผู้อภิปรายพูดเรียงลำดับหัวข้อแต่ละคน กล่าวสรุปและปิดการอภิปราย ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญการพูดแต่ละหัวข้อ

4. การอภิปรายเป็นคณะ คือ การจัดให้วิทยากรพูดในหัวข้อเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฟังความคิดเห็นของผู้ที่มีความคิดหลากหลาย ซึ่งคงอาจจะสอดคล้องหรือแตกต่างกันสุดแล้วแต่ทัศนะของผู้อภิปรายเหล่านั้น การอภิปรายเป็นคณะจะมีผู้ดำเนินการอภิปรายเป็นผู้ประสานงานการพูดโยงความคิด และโยงเรื่องให้สอดคล้องเชื่อมโยงไปสู่สาระของการอภิปราย

5. การสอนโดยใช้โทรทัศน์ เพื่อประหยัดเวลาสำหรับการสอนที่มีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก ผู้สอนอาจจะสอนโดยวิธีการบรรยายหรือสาธิตประกอบการบรรยายให้ถ่ายทอดลงในเทปโทรทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ศึกษาไปพร้อม ๆ กันได้ หรืออาจจะเปิดโทรทัศน์ให้ดูสำหรับกลุ่มใหญ่ที่เรียนในชั่วโมงต่อไปได้

6. การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้สอนอาจจะนำเสนอสาระของรายวิชา โดยนำเสนอผ่านทางคอมพิวเตอร์ ในรูปแบบของการนำเสนอข้อมูลใช้โปรแกรมพาวเวอร์พอยท์ หรือจะทำในรูปแบบของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ที่ทำให้เกิดสีสันสวยงาม เคลื่อนไหวได้ มีภาพต่าง ๆ ประกอบการสอนทำให้ผู้เรียนได้เห็นและเข้าใจสาระของการสอนมากขึ้น

7. การอภิปรายกลุ่มย่อย วิธีการสอนแบบกลุ่มย่อย มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในด้านการฝึกการค้นคว้า การคิด การเขียน การเสนอความคิด การรับฟังและการทำงานร่วมกัน ผู้เรียนจะเลือกประธาน เลขานุการและทำหน้าที่เป็นสมาชิกในกลุ่มที่ดี วางแผนงานร่วมกับกลุ่มศึกษาค้นคว้า อภิปราย และเสนอรายงาน

8. การสัมมนา คือ การที่ผู้สอนและผู้เรียนได้วางแผนการเรียนการสอนร่วมกัน โดยกำหนดหัวข้อที่จะศึกษาร่วมจากการที่ผู้สอนจะให้ข้อมูลความคิด ทฤษฎีพื้นฐาน ซึ่งจะจัดอยู่ในรูปของการเชิญวิทยากรมาแสดงปาฐกถาหรือบรรยาย จากนั้นเป็นการค้นคว้าด้วยตนเอง การอภิปรายกลุ่มย่อย ตลอดจนเสนอผลของการศึกษาค้นคว้าและข้อตกลงในกลุ่มใหญ่อีกครั้งหนึ่ง เพื่อประมวลความรู้ตามขอบเขตที่กำหนดในสาระวิชานั้น การสัมมนานี้ผู้เรียน จะได้มีโอกาสฝึกทักษะการทำเอกสารประกอบการสัมมนา การจัดการสัมมนา การอภิปรายกลุ่ม และมีโอกาสฝึกการเสนอรายงานต่อที่ประชุมใหญ่อีกด้วย

9. การศึกษาเฉพาะกรณีหรือโครงการ การสอนแบบการศึกษาเฉพาะกรณีมุ่งให้ผู้เรียนในกลุ่มย่อยประมาณ 5-7 คน ได้มีโอกาสศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อหาข้อมูลมาตัดสินใจ วิจัย ดำเนินการหรือแก้ปัญหา หรือหาทางเสนอแนะในเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่กำหนด ซึ่งผู้เรียนในกลุ่มจะต้องศึกษาตั้งแต่จุดเริ่มต้น ปัญหา สาเหตุของปัญหา แนวทางการศึกษาประกอบเพื่อการแก้ปัญหา ตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ

10. การฝึกปฏิบัติ การศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี จำเป็นต้องมีการฝึกปฏิบัติ เช่น เมื่อเรียนภาคบรรยายหรือทฤษฎีแล้ว ก็มีภาคปฏิบัติได้ทดลองทำด้วยตนเอง เพื่อให้เข้าใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น การสอนภาคปฏิบัติจำเป็นต้องแบ่งเป็นกลุ่มย่อย เพื่อประสิทธิภาพในการควบคุมดูแลให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ถูกต้องได้ผลมากยิ่งขึ้น เช่น กรทดลองใช้โปรแกรมง่าย ๆ ในคอมพิวเตอร์ เป็นต้น การฝึกปฏิบัติทำได้ทุกสาขาวิชา เพราะเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจศาสตร์ต่าง ๆ ได้กระจ่างและสามารถนำทฤษฎีมาปฏิบัติได้

11. การสาธิต การศึกษาหลายกรณีที่ผู้สอนจำเป็นต้องสาธิตให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่าง เช่น การสาธิตการขาย ผู้สอนอาจสาธิตให้ผู้เรียนดูว่าวิธีการเสนอสินค้าใหม่ให้แก่ลูกค้า ควรจะพูดอย่างไร ซึ่งข้อดีข้อเด่นของสินค้านั้นอย่างไร มีเทคนิคที่จะจูงใจลูกค้าอย่างไรบ้าง ผู้สอนย่อมสาธิตให้ผู้เรียนดูเป็นตัวอย่างได้ นอกจากนี้ในการฝึกปฏิบัติผู้สอนจำเป็นต้องสาธิตหรือทำตัวอย่างให้ดูก่อน เพื่อให้ผู้เรียนจะสามารถปฏิบัติด้วยตนเองได้

12. การสอนเป็นรายบุคคล การสอนเป็นรายบุคคลนั้นมุ่งเน้นการพัฒนาของผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก ดังนั้นอาจจะใช้วิธีสอนโดยให้ผู้เรียนไปค้นคว้า ตามหัวข้อที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และนำสาระที่ศึกษาได้มาอภิปรายร่วมกับผู้สอน การสอนประเภทนี้อาจจะใช้อุปกรณ์การสอนประกอบก็ได้ เช่น การเรียนจากตลับเสียง เอกสาร หรือจากบทเรียนคอมพิวเตอร์

13. การสอนแบบโปรแกรม เป็นการจัดบทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปตำราแบบเรียน หรือโปรแกรมในคอมพิวเตอร์ก็ได้ การสอนแบบนี้ ผู้สอนจะต้องเตรียมบทเรียนสำเร็จรูป

ไว้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง และเรียนไปตามความสามารถ ความสนใจ และเวลาที่ผู้เรียนสะดวก บทเรียนดังกล่าวจะให้ทั้งสาระ วิชาการเรียน และการวัดผลด้วย

14. การฝึกประสบการณ์ตรง การสอนโดยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงจากเรื่องที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะในการศึกษาสาขาวิชาชีพ วิธีการสอนแบบนี้จึงต้องเป็นการนิเทศชี้แนะ อธิบายเป็นรายบุคคล ผู้สอนจำเป็นต้องสอนร่วมกับบุคลากรซึ่งควบคุมงานในหน้าที่ที่สถาบันนั้นส่งผู้เรียนไปฝึกงานด้วย

สรุปได้ว่า การสอนมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งนี้ไม่มีวิธีการสอนแบบใดที่ดีที่สุด จึงเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะผสมผสานวิธีการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและเหมาะสมกับผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด จึงจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์

ลักษณะวิธีการสอนที่ดี

บวร เทศารินทร์ (2551: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงการสอนที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. มีการส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนด้วยการกระทำ การได้ลงมือทำจริงให้ประสบการณ์ที่มีความหมาย
2. มีการส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. มีการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน เรียนด้วยความสุข ความสนใจ กระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ
4. มีการสอนให้สัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับวิชาอื่นๆ ในหลักสูตรเป็นอย่างดี
5. มีการใช้สื่อการสอน จำพวกโสตทัศนวัสดุ เพื่อสร้างความสนใจ ช่วยผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น
6. มีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างความสนใจ ผู้เรียนสนุกสนาน ได้ลงมือปฏิบัติจริงและดูผลการปฏิบัติของตนเอง
7. มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ ด้วยการซักถาม หรือให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ
8. มีการส่งเสริมความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการคิดทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ดีมีประโยชน์ไม่เลียนแบบใคร
9. มีการใช้การชักจูง ในระหว่างเรียน เช่น รางวัล การชมเชย คะแนนแข่งขัน เครื่องเชิดชูเกียรติ การลงโทษ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสนใจ ตั้งใจ ขยัน หมั่นเพียรในการเรียน
10. มีการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น มีการรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ยกย่องความคิดเห็นที่ดี ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกับผู้สอน
11. มีการสร้างความสนใจก่อนลงมือทำการสอนเสมอ

12. มีการประเมินผลตลอดเวลา โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การซักถาม การทดสอบ เพื่อให้แน่ใจว่าการสอนของผู้สอนตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

นอกจากนี้ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 72) กล่าวถึง วิธีการสอนที่ดี ต้องรวมถึง การที่ผู้สอนรู้จักวิธีการถ่ายทอดความรู้ ความคิดให้ผู้เรียน โดยวิธีการแตกต่างกันออกไปอย่างเหมาะสมและน่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนได้ความรู้ ความคิด ตามความมุ่งหมายของผู้สอน นอกจากนี้ก็ควรมีความเข้าใจต่อผู้เรียน ตลอดจนความศรัทธาในวิชาชีพอาจารย์อีกด้วย

สรุปได้ว่า วิธีการสอนที่ดี ควรมีลักษณะที่ผู้สอนเป็นผู้ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น อย่างริเริ่มสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้กล้าแสดงความคิดเห็น ผู้สอนควรใช้สื่อการสอนและกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น และมีการประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้มากน้อยเพียงใด

แนวทางการพัฒนาการสอนระดับอุดมศึกษา

สำหรับการพัฒนาการสอนระดับอุดมศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้สอนจะต้องพิจารณาระบบการสอน โดยวิเคราะห์สถานการณ์ สารการสอน สภาพผู้เรียน ดังนั้นการเลือกวิธีการสอนจึงขึ้นอยู่กับ การวางแผนการสอนของผู้สอน ว่ามีวัตถุประสงค์อย่างไร วิธีการสอนนั้นในบทเรียนหนึ่งหรือชั่วโมง สอนชั่วโมงหนึ่ง อาจใช้วิธีการสอนหลาย ๆ แบบก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระที่จะสอน ผู้สอนควร ตั้งคำถามตนเองเสียก่อนว่า (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2544: 72)

1. สอนทำไม ผู้สอนจะต้องทราบวัตถุประสงค์ของการสอนว่าจะสอนไปทำไม ให้ผู้เรียนได้อะไรบ้าง เช่น ต้องการให้มีทักษะในการขายของในห้างสรรพสินค้าได้ เมื่อทราบ วัตถุประสงค์ ผู้สอนก็จำเป็นต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ ถ้าจะให้ความรู้เป็นพื้นฐาน ผู้สอนต้องวางแผนให้ผู้เรียนได้เรียนทฤษฎีเพื่อปูพื้นฐานความรู้ความคิดตามที่กำหนดไว้ การสอนจึงต้องจัดการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระดังกล่าว

2. สอนใคร ผู้สอนควรรู้จักผู้เรียนว่ามีพื้นฐานอย่างไร อุปนิสัยใจคอ ธรรมชาติของ ผู้เรียน เพื่อพยายามจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับสภาพของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนเป็นวัยรุ่นนั่งอยู่เฉย ๆ ไม่ได้นาน ก็จะต้องจัดบรรยากาศของการเรียนให้มีการเคลื่อนไหวกันได้บ้าง จัดให้มีการอภิปราย กลุ่ม แข่งขันตอบปัญหา เล่นเกมส์ ทำแบบฝึกหัด อ่านบทเรียนสำเร็จรูป หรือสรุปเขียน

3. สอนอะไร ผู้สอนจะต้องทราบว่าเนื้อหาสาระที่จะสอนนั้นครอบคลุมหัวข้อใดบ้าง กับหลักสูตรที่วางไว้หรือไม่ และผู้เรียนควรได้รับความรู้ความคิด หรือทักษะใด จากบทเรียนนั้น ๆ ผู้สอนจะต้องพยายามศึกษาเนื้อหาสาระของรายวิชา พยายามจัดลำดับของสารการสอนให้น่าสนใจ ไม่ยากเกินไป ไม่ง่ายเกินไป ได้ประโยชน์และมีส่วนสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน

4. สอนอย่างไร การเตรียมวิธีการสอนโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก จำเป็นต้องจัด เนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับรายวิชานั้น ๆ ในบางกรณีจะต้องสอนแบบบรรยาย เช่น การให้ความรู้ หลักหรือทฤษฎีสำคัญ ๆ แต่เนื้อหาสาระบางอย่างต้องใช้วิธีการฝึกความคิด และการตัดสินใจ ซึ่ง

น่าจะได้ใช้การอภิปรายหรือการเรียนรู้กลุ่มย่อยมากกว่าวิธีอื่น การเลือกวิธีการสอนนั้นหมายรวมไปถึงการกะเวลาให้สอดคล้องกับบทเรียน ตลอดจนการเลือกใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ประกอบการเรียนที่เหมาะสม ชัดเจนและน่าสนใจอีกด้วย

5. สอนแล้วได้อะไร การเตรียมแผนที่จะประเมินผลการสอนไปแล้ว ผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะคติ หรือทักษะตามที่อาจารย์สอนหรือไม่ วิธีการวัดผลอาจมีหลายวิธี ผู้สอนจึงควรเตรียมแผนที่จะคิดวิธีการประเมินผลไว้ล่วงหน้า

นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 70) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการสอนว่า ในการพัฒนารูปแบบการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องทำการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จุดประสงค์ของการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน การเลือกใช้วิธีสอน วิธีการวัดและประเมินผล

สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนาการสอนระดับอุดมศึกษา ผู้สอนจะต้องพิจารณาระบบการสอน โดยวิเคราะห์สถานการณ์ สาระการสอน สภาพผู้เรียน แล้วจึงเลือกวิธีการสอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การวางแผนการสอน และวัตถุประสงค์ของการสอน ซึ่งก็เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ เกิดการเรียนรู้และทักษะวิชาชีพนั้นๆ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนในครั้งนั้นๆ ได้ผลดี การสอนของผู้สอนเป็นไปอย่างมีความหมาย ผู้เรียนได้ทั้งความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลิน (ทัศนีย์ สุภเมธี. 2533: 189-190) นอกจากนี้ วไลพร คุณุทัย (2530: 19) ให้ความหมาย กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการณ์ของการวัดประสพการณ์และการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพน่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

และ อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (2531: 5) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนว่า เกี่ยวข้องกับองค์สามของการศึกษา คือ การระบุวัตถุประสงค์ในการสอนของอาจารย์และการเรียนของนักศึกษา การระบุเทคนิคการสอนของอาจารย์ เทคนิคการเรียนรู้ของนักศึกษา ตลอดจนบรรยากาศของการเรียนการสอน สื่อต่าง ๆ ที่ช่วยให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ และการวัดผลการเรียนรู้ของนักศึกษา การสอนของอาจารย์และการประเมินผลการเรียนรู้

สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการณ์ของการกระทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ควรคำนึงถึงหลักการดังนี้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2546: 73-76)

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร หลักสูตรฉบับปัจจุบัน มีความมุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข บนพื้นฐานของความเป็นไทย สามารถค้นคว้า แสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นคนใฝ่เรียน และรักการเรียนรู้ ผู้สอนจึงต้องสอนวิธีคิด วิธีการทำ วิธีการแก้ปัญหา และสอนอย่างมีลำดับขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามที่หลักสูตรมุ่งหวัง
2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การสอน กล่าวคือ ผู้สอนต้องพิจารณาว่า จุดประสงค์การสอนในครั้งนั้นมุ่งเน้นพฤติกรรมด้านใด
3. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน
4. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชา
5. จัดกิจกรรมให้มีลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องไม่สับสน และสามารถโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียนได้
6. จัดกิจกรรมให้น่าสนใจ โดยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม
7. จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก
8. จัดกิจกรรมโดยใช้วิธีการที่ทำทลายความคิดความสามารถของผู้เรียน
9. จัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายให้เหมาะกับสถานการณ์
10. จัดกิจกรรมโดยให้มีบรรยากาศที่รื่นรมย์ สนุกสนาน และเป็นกันเอง
11. จัดกิจกรรมแล้วต้องมีการวัดผลการใช้กิจกรรมนั้นทุกครั้ง เพื่อค้นหาข้อดี

ข้อบกพร่อง แล้วนำผลไปปรับปรุงแก้ไขสำหรับใช้ในครั้งต่อไป

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2551: ออนไลน์) ได้กล่าวถึง หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนรู้การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง จะต้องจัดให้มีองค์ประกอบการเรียนรู้ครบทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ 1) การรับรู้ คือ การแสวงหาและการรับข้อมูล ข้อความจากประสบการณ์สัมผัสต่าง ๆ 2) การบูรณาการความรู้ เป็นการนำข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ใหม่ มาทำความเข้าใจ และการเชื่อมโยงกับประสบการณ์ความรู้เดิม เพื่อขยายหรือสร้างความรู้ และ 3) การประยุกต์ใช้ คือ การนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาหรือทำงานในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ควรคำนึงถึง ความสอดคล้องของ หลักสูตร ลักษณะเนื้อหาวิชา จุดประสงค์การสอน รวมไปถึง วัย ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน โดยมีลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียน และใช้สื่อ เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งมีการวัดผลการใช้กิจกรรมนั้น ๆ ทุกครั้ง เพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไขสำหรับใช้ในครั้งต่อไป

แนวคิดในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

แนวคิดในการในการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี ดังนี้ (พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย; วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา; และ ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. 2543: 92)

1. การเรียนการสอนที่ลดการบรรยายเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน
2. มีวิธีการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติเนื้อหาวิชา และระดับของผู้เรียน โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรีที่เน้นการเรียนรู้แบบมุ่งให้เกิดความคิดวิเคราะห์ วิจัย วิจารณ์ และทักษะการแก้ปัญหา ตลอดจนทักษะในการกลั่นกรองหรือย่อย ข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้
3. ส่งเสริมให้มีการใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น ได้แก่ การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การใช้อินเทอร์เน็ต การจัดการสอนทั้งมหาวิทยาลัยเสมือนจริง
4. จัดให้มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายแก่ผู้เรียนตามความสนใจและความถนัดทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ซึ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2543: 24) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนควรมุ่งให้ผู้สอนนำไปพัฒนาผู้เรียน ดังนี้

1. กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านมนุษยสัมพันธ์
2. กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านวิทยาศาสตร์และมิติสัมพันธ์
3. กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านเหตุผลคณิตศาสตร์
4. กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านภาษา
5. กิจกรรมศูนย์วิทยากรเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน
6. กิจกรรมการวัดและประเมินผลที่เสริมสร้างศักยภาพผู้เรียน

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนการสอน ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ลดการบรรยาย มีวิธีการสอนและใช้สื่อที่หลากหลาย ทั้งนี้ควรเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านวิทยาศาสตร์และมิติสัมพันธ์ ด้านเหตุผลคณิตศาสตร์ ด้านภาษา พร้อมทั้งมีการวัดและประเมินผลที่เสริมสร้างศักยภาพผู้เรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้านกระบวนการเรียนการสอน

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้

มณี ช้างเผือก (2539: 71) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ในหลักสูตรปริญญาตรีของสถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ด้านวิธีการสอน พบว่า โดยรวมเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เรื่องที่เหมาะสมมาก ได้แก่ เรื่องที่ผู้สอนชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของรายวิชาก่อนสอน และผู้สอนใช้วิธีสอนหลายๆ วิธี ซึ่งขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา และผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น หรือซักถามร่วมอภิปราย และผู้สอนให้ความสำคัญด้านการปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี ผู้สอนมีเอกสารหรืออุปกรณ์ประกอบการสอน ผู้สอน

เปิดโอกาสให้นิสิตได้เลือกทำงานหรือค้นคว้าตามหัวข้อที่สนใจภายในขอบข่ายเนื้อหาวิชา เรื่องที่เห็นว่าเหมาะสมปานกลาง คือ เรื่องที่ผู้สอนแนะนำเอกสารและตำราที่ใช้ประกอบการสอนสำหรับการศึกษาค้นคว้าของนิสิต ผู้สอนสอดแทรกเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน ในขณะที่สอนผู้สอนใช้วิธีการและกิจกรรมเพื่อมุ่งให้นิสิตคิดวิเคราะห์เป็น และผู้สอนใช้วิธีการและกิจกรรมที่กระตุ้นให้นิสิตเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

และจากการศึกษางานวิจัยของ ธวัชรัตน์ พลเจริญ (2546: 90) ศึกษาเรื่อง ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน นิสิตมีทักษะว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้สอนให้การเอาใจใส่และรับผิดชอบในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีการผสมผสานสาระความรู้ในแต่ละรายวิชา ให้การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา ฝึกการวิเคราะห์วิจารณ์ผลงานศิลปะทั้งของตนเองและผู้อื่น รวมถึงสอนความรู้ด้านจิตพิสัย ในเรื่องของการปลูกฝังด้านวินัย คุณธรรม จริยธรรม เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี สามารถนำความรู้ความสามารถและประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ให้เห็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมส่วนรวม

นอกจากนี้ พนม หวัดสว่าง (2542: 64) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ต่อหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการเพื่อเพิ่มพูนทักษะที่จำเป็นต่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและเตรียมพร้อมตลอดเวลาควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและสามารถนำเสนอความรู้ทั้งวิเคราะห์และวิจารณ์

ส่วน วินุ ทองพวง (2542: 107-114) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยพลศึกษา กรุงเทพมหานคร ตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษาใน 6 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านการเรียน การสอน ด้านการให้บริการนักศึกษา ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา และด้านอาคารสถานที่ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักศึกษาเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และนักศึกษามีข้อเสนอแนะว่าควรเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล การทำแผนการเรียนการสอน เพื่อสอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสร่วมประเมินการสอนของอาจารย์

ซึ่งสอดคล้องกับ ทิพย์วรรณ หันหาบุญ (2544: 79) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมทางวิชาการของการจัดการศึกษาในหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะทรัพยากรชีวภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ตามความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นด้านการจัดการเรียนการสอนเหมาะสมระดับมาก เพราะมีการวางแผนการสอนเพื่อให้นักศึกษาสามารถวางแผนการเรียนได้ล่วงหน้า และอาจารย์มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี อธิบายเนื้อหาวิชาให้แก่นักศึกษา

เข้าใจได้ชัดเจน รวมทั้งมีวิธีการสอนและการเลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ได้

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนการสอน ประกอบด้วย วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผู้สอนจะต้องเลือกวิธีการที่เหมาะสมในการสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติ ประสพการณ์ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์หรือกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และประสพการณ์ตามความมุ่งหมาย พร้อมทั้งบรรลุตามวัตถุประสงค์จึงจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด

ด้านการวัดผลและประเมินผล

ความหมายของการวัดผลและประเมินผล

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้อธิบายความหมายของคำว่า การวัดผลและการประเมินผลไว้ดังนี้ สมนึก ภักทิษณี (2541: 1) ให้ความหมายของ การวัดผล ว่าหมายถึง กระบวนการหาปริมาณหรือจำนวนของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือ อย่างใดอย่างหนึ่งมาวัด ผลจากการวัดจะออกมาเป็นตัวเลข หรือสัญลักษณ์หรือข้อมูล การประเมินผล หมายถึง การตัดสิน หรือวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผลโดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วน ไพศาล หวังพานิช (2535: 4) ได้กล่าวว่า การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการติดตามผลการปฏิบัติว่า ได้ผลตรงตามเป้าหมายเพียงใด การวัดผลการศึกษาทำหน้าที่โดยตรงในการตรวจสอบผลการเรียนการสอนว่าผู้เรียนเกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด ได้ผลระดับใด ผู้เรียนมีความสามารถชนิดใดบ้างและมีสิ่งใดที่บกพร่องต้องแก้ไข และนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผล หมายถึง กระบวนการการติดตามผล การตัดสิน หรือวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ว่าตรงตามเป้าหมายหรือไม่ เพียงใด โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผลที่ได้จะออกมาเป็นตัวเลข สัญลักษณ์ หรือข้อมูล

ความสำคัญของการวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอน เพราะเป็นตัวชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง จุดอ่อน จุดแข็งของการเรียนการสอน การวัดและประเมินที่ดีเปรียบเสมือนคำติชมในเชิงสร้างสรรค์ที่ให้กับผู้สอน ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้มองเห็นร่วมกันว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นอย่างไร (อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. 2531: 1) ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา รัฐจะต้องดำเนินการปฏิรูปหลักสูตร ระบบการเรียนการสอนและการประเมินผู้เรียน ให้บังเกิดผลตามสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษา ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์และการแข่งขันทางเศรษฐกิจในสังคมนานาชาติมีมากขึ้น การผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีคุณสมบัติตรงตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติจึงเป็นสิ่งจำเป็น กระบวนการสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลต่อคุณภาพของการผลิตบัณฑิต คือการสร้างกระบวนการทัศน์

ของการวัดและการประเมิน ให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษา (ส.วาสนา ประवालพฤษ์; จริยา หาสิตพานิชกุล; และ อารมณ์ บางเจริญพงศ์. 2543: 6)

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนการสอน เพราะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง จุดด้อย จุดเด่นของการเรียนการสอน ซึ่งก็เสมือนกระจกที่สะท้อนเงาออกมาตามความเป็นจริง และนำสิ่งสะท้อนที่ได้มาพิจารณา ปรับปรุงและแก้ไขในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

หลักการวัดผลและประเมินผล

ไพศาล หวังพานิช (2535: 11-15) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ที่ถือเป็นหลักการของการวัดและประเมินผล ดังนี้

1. วัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์ ในการวัดแต่ละครั้งต้องมั่นใจว่าสามารถวัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้อย่างแท้จริง
2. ใช้เครื่องมือที่ดี ในการวัดแต่ละครั้งย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้เป็นอย่างมาก ถ้าเครื่องมือมีคุณภาพดี ผลการวัดย่อมดีเชื่อถือได้ ถ้าเครื่องมือไม่ดี ไม่แน่นอน ผลการวัดก็ย่อมผิดพลาดคลาดเคลื่อนเหมือนตาชั่งที่ไม่ดี ย่อมบอกน้ำหนักไม่ตรง เป็นต้น
3. มีความยุติธรรม ในการวัดผลการศึกษา การที่จะนำผลการวัดมาเปรียบเทียบกันในกลุ่มหรือจะนำไปเทียบกับมาตรฐานอย่างอื่น เพื่อจะตัดสินระดับสูงต่ำของความสามารถในการเรียนของผู้เรียนและจะต้องเป็นผลการวัดที่ได้จากการวัดที่ยุติธรรมกับทุกคน
4. แปลผลได้ถูกต้อง ผลการวัดที่ได้ในแต่ละครั้งเพื่อนำผลที่ได้ดังกล่าวไปใช้อธิบายหรือเปรียบเทียบกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะกระทำได้อย่างถูกต้องเพียงใดย่อมขึ้นกับหลักเกณฑ์ที่ใช้และความสมเหตุสมผลว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปแล้วมักจะมีการแปลผลการสอบอยู่ 2 ลักษณะ คือ แปลโดยเปรียบเทียบผลการวัดภายในกลุ่มของผู้เรียนกับเปรียบเทียบมาตรฐานที่มีอยู่ การแปลผลในลักษณะใดก็ตาม จำเป็นต้องคำนึงถึงเสมอว่าจะแนหรือผลการวัดที่ได้นั้นใช้แทนคุณลักษณะใดของผู้เรียน ผลการวัดนั้นมีความละเอียดเพียงใด เป็นผลการวัดที่มีอยู่ในระดับใด มีหน่วยเท่ากันหรือไม่ ความคลาดเคลื่อนของผลการวัดมีมากน้อยเพียงใด
5. ใช้ผลการวัดได้คุ้มค่า การวัดผลที่ดีมิได้มีความมุ่งหมายแต่เพียงการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียนว่ามีคุณภาพเป็นเช่นไร ได้หรือตกเท่านั้น ควรจะมุ่งหวังที่จะค้นหาความเด่นหรือด้อยของผู้เรียน เพื่อจะได้พัฒนาหรือปรับปรุงความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนให้ดีขึ้น ดังนั้นในการวัดผลแต่ละครั้งควรจะได้้นำผลที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่าของการลงทุนและสอดคล้องกับความมุ่งหมายที่แท้จริงของการวัดผล

สอดคล้องกับ สมนึก ภัททิยธนี (2541: 16-17) ได้กล่าวถึงหลักการวัดและประเมินผล ดังนี้

1. ต้องวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน กล่าวคือ การวัดผลจะเป็นสิ่งตรวจสอบผลจากการสอนของผู้สอนว่า ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายการสอนมากน้อยเพียงใด
2. เลือกใช้เครื่องมือที่ดีและเหมาะสม ผู้สอนควรเลือกใช้เครื่องมือวัดที่มีคุณภาพดี เพื่อให้ผลการวัดถูกต้องแม่นยำและเชื่อถือได้มากที่สุด นอกจากนี้ต้องพยายามใช้เครื่องมือวัดหลายๆ อย่าง เพื่อช่วยให้การวัดถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. ระวังความคลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดของการวัด เมื่อจะใช้เครื่องมือชนิดใด ต้องระวังความบกพร่องของเครื่องมือหรือวิธีการวัดของผู้สอน และต้องมีความสนใจหรือฝึกทักษะในการวัดอยู่เสมอ
4. ประเมินผลการวัดให้ถูกต้อง เมื่อได้ผลการวัดออกมาแล้ว
5. ใช้ผลการวัดให้คุ้มค่า จุดประสงค์สำคัญของการวัดคือ เพื่อค้นและพัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียน นั่นคือ ต้องพยายามค้นหาผู้เรียนแต่ละคนว่า เด่น-ด้อย ในเรื่องใด และหาทางปรับปรุงแก้ไขแต่ละคนให้ดีขึ้น พร้อมทั้งหาวิธีปรับปรุงการสอนของผู้สอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า หลักในการวัดผลและประเมินผล ควรวัดให้ตรงตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เลือกใช้เครื่องมือที่ดี มีคุณภาพ มีความยุติธรรม สามารถแปลผลประเมินผลได้อย่างถูกต้อง และใช้ผลการวัดให้คุ้มค่า เกิดประโยชน์ และสอดคล้องกับความมุ่งหมายที่แท้จริงของการวัดผล

ระบบการวัดผลและประเมินผล

สมบุรณ์ ชิตพงศ์ (2536: 487-488) ได้แบ่งระบบการวัดและประเมินผล ดังนี้

1. ระบบอิงเกณฑ์ เป็นระบบที่มุ่งเน้นการกำหนดเกณฑ์ในการยอมรับว่าบุคคลมีความสามารถหรือคุณลักษณะที่ต้องการแล้วพัฒนาบุคคลให้ถึงซึ่งเกณฑ์กำหนดดังกล่าว ถ้าเมื่อใดการพัฒนาบุคคลทำได้ถึงเกณฑ์ที่กำหนด ก็เป็นที่ยอมรับได้ว่าบุคคลนั้น ๆ มีความสามารถหรือมีคุณลักษณะตามที่ต้องการแล้ว สิ่งที่น่าสนใจเป็นเกณฑ์กำหนดนั้นมีได้หลายอย่าง แต่ในกรณีของการวัดผลสัมฤทธิ์มักจะเน้นเกณฑ์ที่เป็นจุดประสงค์ในการเรียนรู้เป็นสำคัญ โดยจะกำหนดลงไปว่า ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถหรือคุณลักษณะใดบ้าง จึงจะยอมรับได้ว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ การกำหนดจุดหลักในการพัฒนาความสามารถหรือคุณลักษณะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากสำหรับการเรียนการสอน เพราะจะทำให้ผู้สอนได้ทราบว่า จะพัฒนาบุคคลไปสู่จุดใดและสักเท่าไรจึงจะพอ บุคคลที่ถูกพัฒนาจะได้พยายามไปให้ถึงเกณฑ์กำหนดดังกล่าวเป็นการแข่งขันกับตัวเองที่จะต้องไปให้ถึงเกณฑ์ที่กำหนด สรุปได้ว่า ระบบอิงเกณฑ์มุ่งวัดและประเมินผู้เรียนว่ามีความสามารถตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด
2. ระบบอิงกลุ่ม เป็นระบบที่มุ่งเน้นการเปรียบเทียบความสามารถหรือคุณลักษณะของบุคคลโดยอาศัยกลุ่มอ้างอิงเป็นหลัก ความสำเร็จของบุคคลในระบบนี้ขึ้นอยู่กับว่า ความสามารถหรือ

คุณลักษณะที่ต้องการนั้น ๆ เขามีอยู่เหนือผู้อื่นมากน้อยแค่ไหน ถ้าเหนือกว่าผู้อื่นมากก็ถือว่ามีความสำเร็จในระดับสูงแต่ถ้าเหนือกว่าผู้อื่นไม่มากก็ถือว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จจะเห็นได้ว่าถ้าในกรณีของการวัดผลสัมฤทธิ์แล้ว สภาพหรือลักษณะของกลุ่มเป็นตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของบุคคลตามเป้าหมายของหลักสูตร กล่าวสรุปได้ว่า ระบบอิงกลุ่มเป็นการเปรียบเทียบความสามารถของผู้เรียนว่าเด่นหรือด้อยกว่าผู้อื่นในกลุ่มเพียงใด

นอกจากนี้ ส.วาสนา ประवालพฤกษ์; จริยา หาสิตพานิชกุล; และ อารณ บ้างเจริญพรพงศ์ (2543: 56-57) ได้กล่าวถึง ระบบการประเมินผลการเรียนรู้ว่ามีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. การประเมินพัฒนาการ มีเป้าหมายเพื่อพิจารณาผลการเรียนรู้ได้เพิ่มพูนขึ้น ในลักษณะใด ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเพียงใด มีจุดเด่น จุดด้อยตรงไหน ควรให้การส่งเสริมเพิ่มเติมอย่างไร
2. การประเมินกระบวนการเรียนรู้ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาปรับปรุงทั้งผู้เรียนและผู้สอน ปรับเทคนิควิธีสอน ปรับวิธีดำเนินการ ประเมินพฤติกรรมผู้เรียนทั้งส่วนบุคคลและพฤติกรรมกลุ่ม เน้นการอยู่ร่วมกันในสังคม การพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือร่วมมือกัน
3. การประเมินผลสัมฤทธิ์ มีเป้าหมายที่จะตรวจสอบผลผลิตของการศึกษาโดยส่วนรวม ตรวจสอบผลงาน ผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้รางวัลหรือเกียรติบัตร คำยกย่อง ชมเชย การแสดงถึงการเป็นผู้ผ่านการยอมรับและมาตรฐานของการศึกษา
4. การประเมินการเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่ถือว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตของเอกัตบุคคล ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความถนัด โดยศึกษาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งบุคคล สภาพแวดล้อม

สำหรับเทคนิคการวัดและประเมินในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย การสอบ การเสนอรายงาน การบันทึกการร่วมกิจกรรม การบันทึกประเมินตนเองในการปฏิบัติและฝึกวิชาชีพ และการนำเสนอเพื่อการสร้างองค์ความรู้ (ส.วาสนา ประवालพฤกษ์; จริยา หาสิตพานิชกุล; และ อารณ บ้างเจริญพรพงศ์. 2543: 58)

สรุปได้ว่า ระบบการวัดและประเมินผลทางการศึกษามี 2 ระบบ คือ ระบบอิงเกณฑ์ที่มุ่งเนื้อหาเป็นสำคัญและจำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ และ ระบบอิงกลุ่ม ที่เชื่อว่าบุคคลมีความแตกต่างกัน จึงยึดถือคนส่วนใหญ่หรือกลุ่มใหญ่ในการเปรียบเทียบ โดยพิจารณาจากคะแนนของแต่ละคนกับคะแนนของคนอื่นภายในกลุ่ม

แนวคิดในการพัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล

จรรยา ชูลาภ (2545: ออนไลน์) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาและปฏิรูปการวัดผลและประเมินผล ว่า ควรเน้นการกำหนดมาตรฐานการประเมินโดยผู้สอนทั้งระบบ ถ้าเรามีหลักสูตรดี ผู้สอนดี วิธีสอนดี ก็ไม่ได้หมายความว่าการศึกษาต้องดี เพราะผู้สอนรู้แล้วอาจไม่นำไปสู่การปฏิบัติ จึงต้องมีการวัดผลและประเมินผล การประเมินภายในสถาบันการศึกษา ก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะสะท้อนให้

เห็นการจัดการศึกษามีคุณภาพหรือไม่ และการประเมินภายนอกจากคนหรือองค์กรที่ไม่เกี่ยวข้อง กับสถาบันการศึกษา ก็เป็นอีกระบบหนึ่งที่ยืนยันถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

นอกจากนี้ ส.วาสนา ประवालพฤษ์; จริยา หาสิตพานิชกุล; และ อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์ (2543: 67-78) ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาระบบการวัดและการประเมินผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ของประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด จำเป็นจะต้องพิจารณาโดยองค์รวม ตั้งแต่เป้าหมายการจัดการศึกษาของประเทศไทยในการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย การจัดหลักสูตรให้สนองตอบต่อเป้าหมายของหลักสูตร ขณะเดียวกันในการจัดกระบวนการเรียน การสอนก็ต้องคำนึงถึงเป้าหมายของหลักสูตร เป้าหมายของการจัดการศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ตลอดจนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็ม ศักยภาพ และที่สำคัญ คือ ในการวางแผนการสอนจะต้องวางแผนการวัดและการประเมินผู้เรียน ควบคู่ไปด้วยในทุกกิจกรรม โดยมีลักษณะเป็นการบูรณาการการวัดและการประเมินเข้าไปใน กระบวนการเรียนการสอน

2. การพัฒนาในเรื่องของการวัดและการประเมิน ไม่สามารถแยกดำเนินการโดยลำพัง จำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไปกับการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนและใน บางครั้งยังสามารถใช้การประเมินเป็นตัวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านการสอนและรวมถึงการ เปลี่ยนแปลงในด้านหลักสูตร

3. การวัดและการประเมินผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา นอกจากจะมุ่งเน้นในเรื่องของการ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและการตัดสินผลการเรียนของ ผู้เรียนแล้ว จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อมาตรฐานการศึกษา การกำหนดวิธีการและเครื่องมือที่มี คุณภาพเชิงเทคนิค เพื่อสามารถนำไปใช้ในการประเมินเพื่อการเทียบโอนผลการเรียนระหว่าง การศึกษาในระบบกับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

4. ระบบการวัดและการประเมินผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยจะสามารถ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนโดยยุทธศาสตร์ 6 ประการ คือ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านผู้บริหาร 4) ด้านสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) ด้าน นโยบายและการจัดการในระดับชาติ และ 6) ด้านการประเมินคุณธรรม จริยธรรม

สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล ควรพิจารณาองค์รวมตั้งแต่เป้าหมาย การจัดการศึกษา หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และผู้เรียน โดยมีการวัดและประเมินเข้าไปใน กระบวนการเรียนการสอนเพื่อเป็นตัวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านการสอนและการเปลี่ยนแปลง หลักสูตร และมาตรฐานการศึกษา สำหรับระบบการวัดและประเมินผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาของ ไทยต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนโดยยุทธศาสตร์ 6 การ คือ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้าน ผู้บริหาร 4) ด้านสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 5) ด้านนโยบายและการจัดการในระดับชาติ และ 6) ด้านการประเมินคุณธรรม จริยธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้านการวัดผลและประเมินผล

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี พบว่าในด้านการวัดผลและประเมินควรมีหลากหลายวิธี ดังนี้ (พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย; วัลลภา เทพหัตถิน ณ อยุธยา; และ ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. 2543: 57-58)

1. การประเมินโดยกลุ่ม กลุ่มสามารถที่จะประเมินความร่วมมือในกลุ่มความรับผิดชอบในงานที่มอบหมาย การช่วยทำให้งานเสร็จสมบูรณ์ สามารถมองเห็นชัดเจนและประเมินได้ว่า ผู้ใดควรได้รับคะแนนของการมีส่วนในกลุ่มมากน้อยเพียงใด ผู้สอนอาจทำแบบประเมินให้ ผู้เรียนประเมินตามหัวข้อต่าง ๆ และให้ผู้เรียนประเมินกันเอง

2. การประเมินโดยผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนอาจจะมีการฝึกให้รู้จักการประเมินตนเองว่า ได้ใช้ความพยายามในการมีส่วนร่วมในกลุ่มมากน้อยเพียงใด

3. ประเมินโดยผู้สอน ผู้สอนอาจจะประเมินทั้งกระบวนการเรียนของผู้เรียน โดยดูจากการอภิปรายซักถาม ให้ข้อความรู้ ซึ่งอาจจะประเมินเป็นรายบุคคลได้

นอกจากนี้ พนม หวัดสว่าง (2542: 65) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะว่า ควรมีการวัดผลที่ชัดเจนไม่ลำเอียง ให้ความสำคัญต่อการวัดผลภาคปฏิบัติและด้านปฏิบัติอย่างยุติธรรม ส่วนอรทัย บุญช่วย (2542: 102) ทำการวิจัยเรื่องการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยรามคำแหงควรปรับปรุงและสำรวจความต้องการของอาจารย์ในการจัดอบรมเรื่องการวัดและประเมินผล ควรประกาศผลการสอบก่อนการลงทะเบียนให้ตรงเวลาที่กำหนด

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการสำคัญที่สถาบันการศึกษาจะต้องส่งเสริมอาจารย์ผู้สอน ให้รู้จักหลักการและวิธีการวัดและประเมินผล มีความรู้ความเข้าใจด้านการวัดและประเมินผลอย่างถ่องแท้ พร้อมทั้งส่งเสริมด้านเด่น และเติมเต็มในส่วนที่ยังบกพร่องของผู้เรียน และนำผลการปรับปรุงที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาจัดกระบวนการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน

ความหมายของปัจจัยเกื้อหนุน

ปัจจัยเกื้อหนุน หมายถึง สิ่งที่มีเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา (Astin. 1968: 50-51) นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม (2551: ออนไลน์) ให้ความหมายไว้ว่า ปัจจัยเกื้อหนุน หมายถึง สถานที่รวบรวมสื่อ เครื่องมือ ฐานข้อมูล และเทคโนโลยีการเรียนรู้ โดยได้จัดระบบการบริหารเพื่ออำนวยความสะดวก ในการสืบค้น และฝึกทักษะการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า ปัจจัยเกื้อหนุน หมายถึง สิ่งที่อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เช่น อาคารสถานที่ ห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

ความสำคัญของปัจจัยเกื้อหนุน

สถาบันอุดมศึกษาควรจัดปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ มีอาคารสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน มีห้องสมุด ตำรา หนังสือ วารสาร มีเครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการสืบค้น และเสาะแสวงหาความรู้ทั้งภายในและภายนอกประเทศมีบรรยากาศที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา (อัจฉรา วัฒนาณรงค์. 2545: 9) นอกจากนี้ ปรัชญา เวสารัชช์ (2545: 14) กล่าวว่า การจัดการศึกษาในระบบยังต้องอาศัยชั้นเรียนซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นอาคารสถานที่ ห้องเรียนและบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการศึกษาจึงเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ ถึงแม้จะมีการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อก็ตาม สอดคล้องกับ พันธุ์ศักดิ์ พลสารมัย; วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา; และ ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง (2543: 111) สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการจัดการด้านสภาพแวดล้อมที่จะเอื้อต่อการปฏิรูปการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในสถาบันอุดมศึกษา เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ และหน่วยงานที่พัฒนาการเรียนการสอน ได้แก่ ศูนย์พัฒนาการสอน ศูนย์ผลิตสื่อ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น การจัดการด้านสภาพแวดล้อมที่ดีช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้นและยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างนิสัยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า ปัจจัยเกื้อหนุนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ห้องเรียน ห้องสมุด ตลอดจนสื่อการเรียนการสอน เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างนิสัยในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนการสอน ประกอบด้วย

1. อาคารสถานที่

ไอลา เบญจฮาว์น (2551: ออนไลน์) ให้ความหมายของอาคารสถานที่ไว้ดังนี้ อาคารสถานที่ หมายถึง อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องสมุด ศูนย์อินเทอร์เน็ต ห้องทะเบียน ห้องธุรการ ห้องพยาบาล โรงอาหาร สุขา ที่จอดรถ สถานที่เล่นกีฬา และบริเวณพื้นที่ภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับ ประดิษฐ์ คุณรัตน์ (2539: 1-2) ให้ความหมายของ อาคารสถานที่ หมายถึง สิ่งก่อสร้างภายในสถานศึกษา ใช้ในการเรียนการสอนและปฏิบัติกิจกรรมอื่น รวมทั้งใช้กระทำอย่างอื่นนอกเหนือจากการเรียนการสอน แบ่งเป็นอาคารเรียนและอาคารประกอบ

สรุปได้ว่า อาคารสถานที่ หมายถึง สิ่งก่อสร้างภายในสถาบันการศึกษา ซึ่งใช้ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม รวมถึงกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอน ประกอบด้วย อาคารเรียนและอาคารประกอบ

สรุปได้ว่า คุณลักษณะอาคารเรียนที่ดี ควรคำนึงถึง ความเหมาะสม ความปลอดภัย ความประหยัด ความสวยงาม และประสิทธิภาพ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน สอดคล้องต่อความต้องการของผู้เรียน

2. ห้องสมุด

ห้องสมุด เป็นศูนย์วิชาการและบริการเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อประกอบการเรียนการสอน การวิจัย การส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการ เช่น ตำรา วารสาร นิตยสารและสิ่งพิมพ์อื่นในสาขาวิชาต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีสื่อโสตทัศนวัสดุ เช่น फिल्मภาพยนตร์ फिल्मสตริป แถบบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ โปสเตอร์ ภาพนิ่ง ไมโครฟิล์ม ไมโครฟิช แผ่นที่ สไลด์ (คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา. 2543: 78-81) นอกจากนี้ รุ่งฤดี อุทวัฒน์ (2550: 9) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ ห้องสมุด คือ แหล่งรวมทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท ทั้งที่เป็นวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ เลือกจัดหาเข้ามาอย่างทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้ใช้ มีการจัดการที่เป็นระบบโดยบรรณารักษ์วิชาชีพ และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ซึ่งมีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ เพื่อจัดบริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ในการสืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศอย่างรวดเร็ว โดยการนำเทคโนโลยีโทรคมนาคม เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในการทำงานของห้องสมุดทั่วโลก

สรุปได้ว่า ห้องสมุด คือ แหล่งรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท ทั้งวัสดุตีพิมพ์และวัสดุไม่ตีพิมพ์ เพื่อประกอบการเรียนการสอน การวิจัย การส่งเสริมเผยแพร่วิชาการและนันทนาการ โดยนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในระบบการทำงานของห้องสมุด

ความสำคัญของห้องสมุด

วาณี ฐานวงศ์ตานติ (2539: ออนไลน์) กล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุดไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ห้องสมุดเป็นสถานที่รวบรวมสรรพวิทยาต่างๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ผู้ใช้สามารถค้นคว้าหาความรู้ได้ทุกแขนงวิชา
2. ห้องสมุดเป็นสถานที่ที่ทุกคนจะเลือกอ่านสิ่งต่างๆ และค้นคว้าหาความรู้ ได้อย่างอิสระตามความสนใจของแต่ละบุคคล
3. ห้องสมุดเป็นสถานที่ให้การศึกษาต่อเนื่อง เมื่อได้ศึกษาค้นคว้าจากสิ่งหนึ่งก็จะนำไปสู่อีกสิ่งหนึ่งโดยไม่รู้จบ
4. ห้องสมุดช่วยให้ผู้ใช้บริการเป็นคนทันสมัย มีความรู้กว้างไกล ทันทต่อเหตุการณ์ ข่าวสารและเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่จัดไว้ให้บริการในห้องสมุด
5. ห้องสมุดช่วยสร้างนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จากวิธีการต่างๆ ที่ห้องสมุดจัดบริการให้

6. สนับสนุนการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
7. ช่วยให้ผู้ใช้บริการรู้จักรักษาสমบัติสาธารณะ
8. ห้องสมุดเป็นสถานที่เก็บรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ศึกษาและเป็นสมบัติตกทอดแก่ชนรุ่นหลัง

สอดคล้องกับ รุ่งฤดี อุทิวณิช (2550: 10) กล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุดไว้ดังนี้

1. ห้องสมุดเป็นแหล่งรวบรวมวิทยากรรูปแบบต่าง ๆ จัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นสถานที่ให้การศึกษา ผู้ใช้สามารถค้นคว้าข้อมูลข่าวสารที่ต้องการได้ทุกสาขาวิชา เลือกศึกษาจากนักเขียนผู้ทรงคุณวุฒิคนหนึ่งคนใดก็ได้ ฟังพอใจศึกษาจากสื่อประเภทใดประเภทหนึ่งหรือหลากหลายประเภทเท่าที่ต้องการ จัดเป็นศูนย์กลางการศึกษาที่ให้โอกาสผู้ใช้ในการเลือกหาความรู้ อย่างแท้จริง
2. ห้องสมุดเป็นแหล่งที่ทุกคนเลือกศึกษาค้นคว้าได้โดยอิสระ อาจเป็นการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจดียิ่งขึ้นในสาขาที่ตนกำลังศึกษาอยู่หรือเลือกศึกษาวิชาอื่นๆ ซึ่งตนสนใจ นอกเหนือจากสาขาวิชาที่เรียนตลอดจนอ่านข่าวสารความรู้ต่างๆ ในชีวิต
3. ห้องสมุดเป็นแหล่งบริการเพื่อการศึกษา มีบริการช่วยค้นคว้าและเสนอแนะการอ่าน ช่วยให้ผู้ใช้เรียนขยายขอบเขตการศึกษาของตนให้กว้างขวางออกไปได้มากขึ้น จึงเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่ผู้ใช้
4. ห้องสมุดเป็นสถานที่ที่ผู้ใช้สามารถเข้ามาใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ อาจเลือกอ่านวรรณกรรมที่ให้ความเพลิดเพลิน ให้ความจรรโลงใจ ให้ความสนุกสนานเบิกบาน
5. ห้องสมุดจัดหาทรัพยากรสารสนเทศให้สม่ำเสมอ จึงช่วยให้ผู้ใช้เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่างๆ ของโลก
6. ห้องสมุดทุกแห่งมีระบบการจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริการเป็นที่พึงพอใจของผู้มาใช้บริการ ระบบการจัดการประการหนึ่ง คือ มีกฎมีระเบียบ ข้อควรปฏิบัติในการใช้บริการของห้องสมุดร่วมกัน เป็นการฝึกฝนผู้ใช้ให้รู้จักใช้สาธารณประโยชน์ด้วยความระมัดระวัง เรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างดี

นอกจากนี้ วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2551: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความสำคัญของห้องสมุดว่า มีความสำคัญมากต่อบุคคลทั้งหลาย เป็นที่รวมวิทยากรต่างๆ ที่ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลความรู้ได้กว้างขวาง ทุกสาขาวิชา นอกจากนี้ห้องสมุดยังเป็นสถานที่ที่ผู้ใช้สามารถเลือกอ่านหนังสือ และค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง อย่างอิสระ และ ตามความสนใจของแต่ละบุคคล และยังเป็นสถานที่ ที่ทำก่อให้เกิดนิสัยรักการอ่านและการค้นคว้า จนกระทั่งทำให้ผู้ใช้ สามารถมองเห็นความแตกต่างของหนังสือ ว่าเล่มไหนเขียนได้ดี และสามารถจดจำแนวทางการเขียนที่ดี เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ได้ ทั้งยังช่วยให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ห้องสมุด ยังเป็นศูนย์ข้อมูล มีความรู้ที่ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ เพราะห้องสมุดจำเป็นต้องมีข่าวสารใหม่ๆ ไว้บริการผู้ใช้

สรุปได้ว่า ความสำคัญของสมุด คือเป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิทยาการต่าง ๆ เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มีข้อมูล ความรู้ที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ เป็นสถานที่ที่ทุกคนสามารถ ค้นหาหาความรู้ได้อย่างอิสระ ทั้งยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านอีกด้วย

คุณลักษณะของห้องสมุดที่ดี

สุพัตรา กุหากาญจน์ (2542: 50) ได้กล่าวถึงห้องสมุดที่มีคุณภาพ ดังนี้

1. มีเนื้อหาสาระทางวิชาการที่บรรจุอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และวิธีการอื่นๆ ที่ครบตรงตามหลักสูตรที่เปิดสอนเป็นอย่างน้อย
2. การมีเนื้อหาสาระทางวิชาการครอบคลุมถึงความก้าวหน้าทางวิชาการด้านต่าง ๆ อย่างพร้อมมูล พร้อมทั้งจะนำมาศึกษาได้
3. มีความทันสมัย และสามารถสนองตอบความต้องการในการค้นคว้าของผู้ใช้ห้องสมุดได้
4. มีระบบการสืบค้นและบริการที่เอื้อต่อผู้ใช้
5. มีระบบของการติดตามประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้ห้องสมุดอยู่เป็นประจำ

นอกจากนี้ ห้องสมุดที่ดีควรมีการจัดบริการที่สนองความต้องการของผู้ใช้อย่างกว้างขวาง ผู้ใช้ได้รับความสะดวกรวดเร็ว และสามารถให้ห้องสมุดในการเพิ่มพูนความรู้ และตลอดจนนำความรู้ไปประยุกต์และจัดบริการดังต่อไปนี้ (กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ, 2551: ออนไลน์)

1. มีหนังสือและวัสดุสิ่งพิมพ์โสตทัศนวัสดุ สำหรับให้บริการแก่ผู้ใช้อย่างกว้างขวางทุกประเภท
2. มีบริการให้ยืมหนังสือ วัสดุสิ่งพิมพ์ หรือเอกสาร แก่ผู้ใช้ห้องสมุด
3. จัดบริการและแนะนำการอ่าน บริการตอบคำถาม บริการช่วยค้นคว้า เพื่อให้ผู้ใช้ได้สิ่งที่ต้องการโดยเร็ว และตรงตามวัตถุประสงค์
4. มีหนังสืออ้างอิงซึ่งสงวนไว้ใช้เฉพาะในห้องสมุด หรือให้ยืมได้ในเวลาจำกัดเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ได้ใช้หนังสืออ้างอิงอย่างทั่วถึงกัน และควรจัดบริการหนังสือจองด้วย
5. มีการจัดหนังสือเป็นหมวดหมู่ตามระบบสากลไว้ในชั้นเปิด เพื่อให้ผู้ใช้สามารถหยิบได้ด้วยตนเองโดยสะดวก
6. จัดทำคู่มือ หรือเครื่องมือที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้วัสดุอุปกรณ์ของห้องสมุด เช่น บัตรรายการ รายชื่อหนังสือ คู่มือการใช้ห้องสมุด
7. จัดบริการแนะนำหนังสือ หรือหนังสือที่น่าสนใจ หนังสือที่จัดหาเข้าห้องสมุดใหม่ๆ เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้ทราบ

8. จัดสถานที่สะอาดเรียบร้อย เหมาะสมเป็นห้องสมุด เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกสบายตามสมควร เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ มีโต๊ะ เก้าอี้นั่งสบาย ปราศจากเสียงรบกวน ทำลายสมาธิ มีอากาศถ่ายเทหรือมีพัดลมระบายอากาศ

9. จัดบริการอำนวยความสะดวกอื่นๆ เช่น จัดสถานที่พิเศษสำหรับนักค้นคว้าวิจัยในระดับสูง บริการถ่ายทำสำเนาหนังสือและภาพ บริการเครื่องอ่านเอกสารสำเนา เช่น ไมโครฟิล์ม และอื่นๆ บริการโทรศัพท์สาธารณะ ฯลฯ ทั้งนี้ตามความจำเป็นและระดับความต้องการของผู้ใช้ ส่วนมหาวิทยาลัยศรีปทุม (2551: ออนไลน์) ได้เสนอองค์ประกอบของห้องสมุดที่ดีดังนี้

1. มีการจัดสถานที่และบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 2. มีทรัพยากรสารสนเทศที่สอดคล้องกับการใช้งานของแต่ละชุมชนเช่น หนังสือ วารสาร หนังสือพิมพ์ eBook eJournal Online Databases
 3. มีระบบการจัดการทรัพยากรสารสนเทศและเทคโนโลยีที่ทำให้การบริการฐานข้อมูลและการสืบค้นสะดวก เช่น มีซอฟต์แวร์ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ มีเว็บไซต์ในการเข้าถึงข้อมูลดิจิทัล ในลักษณะ Digital Library และ Virtual Library
 4. มีบริการสารสนเทศที่ช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงความรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว
 5. มีบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีความรู้ ความเต็มใจในการบริการการเข้าถึงแหล่งความรู้
 6. มีผู้ใช้บริการที่สนับสนุนการบริการความรู้สู่สังคม มีการเชื่อมโยงบริการทางสังคมเข้าหาแหล่งความรู้ในห้องสมุด และบริการของห้องสมุดเอื้อประโยชน์ต่อสังคม
- สรุปได้ว่า คุณลักษณะของห้องสมุดที่ดี ควรมีทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทที่ครอบคลุมหลักสูตรที่เปิดสอนเป็นอย่างน้อยและครอบคลุมถึงความก้าวหน้าทางวิชาการด้านต่าง ๆ อย่างพร้อมมูล มีเทคโนโลยีที่ให้บริการระบบการสืบค้นและบริการที่สะดวกเอื้ออำนวยต่อผู้ใช้บริการ ส่วนสถานที่และบรรยากาศก็เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยเช่นกัน

3. สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัตถุ สิ่งของ ภาพ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนตัวบุคคล วิธีการ สถานที่ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนบังเกิดผลดี สื่อการสอนมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันไป เช่น อุปกรณ์การสอน อุปกรณ์การศึกษา เทคโนโลยีการสอน เทคโนโลยีการศึกษา สื่อทัศนศึกษา สื่อทัศนูปกรณ์ แต่ในปัจจุบันนิยมใช้คำว่า สื่อการสอน มากกว่า เพราะมีความหมายกว้างขวาง มีใช้หมายถึงเพียงสิ่งของที่ใช้ประกอบการสอนแต่หมายถึงทุกอย่างไม่ว่าเป็นสิ่งที่ชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ตาม หากนำมาประกอบการเรียนการสอนแล้วเกิดความเข้าใจง่าย รวดเร็ว ชัดเจนขึ้นเรียกว่า สื่อการสอนทั้งสิ้น (กิตติมา ปรีดีติลก. 2532: 68) นอกจากนี้ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 244) ให้ความหมายของ สื่อการเรียนการสอน หมายถึงสิ่งที่นำ

ความรู้ไปสู่ผู้เรียน อยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ หรือไม่ใช่สิ่งพิมพ์ คือ สื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์ หมายถึง วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ และวิธีการทางโสตทัศนศึกษา

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่มีสื่อไปยังผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นวัตถุ สิ่งของ ภาพ เครื่องมือ อุปกรณ์ สื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์ รวมถึงตัวบุคคล และวิธีการถ่ายทอด เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

จุดมุ่งหมายของการใช้สื่อการเรียนการสอน

การใช้สื่อการเรียนการสอนควรมีจุดมุ่งหมายดังนี้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2535: 250)

1. สร้างความรู้ที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดแนวคิดและได้ประสบการณ์ตรงมากขึ้น
2. สร้างความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา
3. ให้นักศึกษาสามารถจำสิ่งที่เรียนได้ในระยะยาว
4. นำสิ่งที่เป็นประสบการณ์ตรงจากแหล่งต่าง ๆ มาสู่ห้องเรียนได้มากขึ้น
5. สร้างพื้นฐานในด้านความคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักศึกษา
6. เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจบทเรียนและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
7. เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
8. เป็นเครื่องมือที่ใช้ทบทวนสรุป และทำให้อาจารย์และนักศึกษามีส่วนร่วมกัน
9. เสริมสร้างกิจกรรมที่แปลกออกไป และให้นักศึกษามีส่วนร่วมในบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่
10. ช่วยให้นักศึกษาเรียนได้เร็วขึ้น

สอดคล้องกับ วาสนา ชาวหา (2533. 15) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น
2. ช่วยให้การเรียนรู้ได้มากในเวลาจำกัด
3. เพิ่มความน่าสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน
4. เพิ่มพูนความจำ
5. ส่งเสริมการคิด การแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการใช้สื่อการเรียนการสอนก็เพื่อสร้างความรู้ สร้างแรงจูงใจในการเรียน สร้างพื้นฐานในด้านความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และเพื่อให้ นักศึกษาได้เข้าใจบทเรียนและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นเครื่องมือที่ทำให้เนื้อหาวิชา สัมพันธ์กัน โดยเรียนรู้ได้มากในเวลาจำกัด

ลักษณะของสื่อการเรียนการสอนที่ดี

ลักษณะของสื่อการเรียนการสอนที่ดี มีดังนี้ (เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร. 2537: 110)

1. สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหา
2. เหมาะสมกับระดับชั้น และวัยของผู้เรียน

3. เข้าและดึงความสนใจของผู้เรียนได้

4. ประหยัด ราคาย่อมเยา

5. ได้ประโยชน์คุ้มค่าทั้งการลงทุนและการใช้สอย

สอดคล้องกับ จิตตชา นิลดำ (2542: 22-23) ได้เสนอดังนี้

1. ได้ประโยชน์คุ้มค่ากับที่ได้ลงทุนจัดหา

2. ความประหยัด

3. มีความประณีต เรียบร้อย สวยงาม น่าสนใจ ดูแล้วเข้าใจง่าย

4. สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับหลายบทเรียน และตรงตามจุดมุ่งหมายของบทเรียน

5. ตรงกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน

6. เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น และความต้องการของผู้เรียน

7. คงทนถาวร ใช้ได้หลายๆ ครั้ง

ดังนั้น ผู้สอนควรรู้จักเลือกอุปกรณ์ประกอบการสอนให้สอดคล้องกับบทเรียน อุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ได้แก่ หนังสือ เอกสารประกอบการเรียนการสอน สื่อโสตทัศนูปกรณ์ ของจริง ภาพ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ภาพยนตร์ โทรทัศน์วงจรปิด วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การนำเสนอทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2544: 13) สื่อการเรียนการสอนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้น มีความครบถ้วนของเนื้อหา ควรมีระบบในการถ่ายทอดที่ดี จะช่วยการรับรู้ของนักศึกษาได้ดี (ศิริกาญจน์ จันทร์เรือง. 2543: 19)

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนที่ดี ควรจะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอน เหมาะสมกับระดับชั้น และวัยของผู้เรียน ทั้งยังเข้าหรือดึงความสนใจของผู้เรียนได้ และสิ่งสำคัญคือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้านปัจจัยเกื้อหนุน

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ด้านปัจจัยเกื้อหนุนในระดับอุดมศึกษา ดังนี้ ในรายงานการวิจัยเอกสาร เรื่องระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนการสอน ระดับอุดมศึกษากล่าวไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาพึงจัดปัจจัยเกื้อหนุน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ มีอาคารสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนในหลายรูปแบบ เช่น แบบกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และแบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีห้องสมุด ตำรา หนังสือ วารสารทั้งภาษาไทย และต่างประเทศ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการสืบค้นและแสวงหาความรู้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ มีอาณาบริเวณและบรรยากาศที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนิสิตนักศึกษา (ทพวงมหาวิทยาลัย. 2543: 8)

นอกจากนี้ พรเทพ ไทรักษ์ (2539: 184) ได้ศึกษาทัศนะของนักศึกษามหาบัณฑิตต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ใน 4 ด้าน พบว่า ด้านปัจจัยที่สนับสนุนต่อการเรียนการสอน นักศึกษามีความเห็นต่อการบริการของห้องสมุด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับกลาง โดยเห็นว่าสภาพทั่วไปเกี่ยวกับสถานที่อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ แต่เห็นว่าห้องสำหรับการค้นคว้ายังไม่ดีพอ หนังสือสำหรับอ้างอิงยังไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่เป็นหนังสือเก่า และเวลาในการเปิดบริการไม่เหมาะสมต่อการให้บริการแก่นักศึกษา นอกจากนี้ เพ็ญแข ประจักษ์ (2540: 75-82) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในด้านการบริการของมหาวิทยาลัย พบว่านิสิตมีความต้องการบริการจากหอสมุดกลางในระดับสูงสุดคือ ต้องการสื่อและสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย การจัดหาคอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองควรมีไว้ในห้องสมุด รวมทั้งปรับระบบห้องสมุดให้ทันสมัย

ส่วน นารี รมย์นุกูล (2547: 42-43) กล่าวว่า ห้องสมุดมีความสำคัญสำหรับนักศึกษามาก เพราะเป็นแหล่งวิชาการที่อาจารย์และนักศึกษาสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ห้องสมุดที่ดีนั้นควรมีหนังสือหลากหลายชนิดที่เหมาะสมกับรายวิชาและความสนใจของนักศึกษา สภาพห้องสะอาด ปลอดภัย และสะดวกสบายที่จะเข้าไปศึกษาค้นคว้า จะเห็นได้ว่าปัจจัยเกื้อหนุนด้านห้องสมุดเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนเพราะเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ ช่วยให้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเกิดองค์ความรู้ใหม่ ส่งผลให้การเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้น

และ ณัฐพล พุ่มชุมพล (2546: 77) ศึกษาทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ พบว่า ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน นิสิตมีทัศนะว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะจำนวนของสื่อและหนังสือสำหรับค้นคว้ายังไม่เพียงพอและไม่มีความทันสมัย สื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนประจำในห้องบรรยายยังขาดแคลน ห้องเรียนบางห้องสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่อยู่ในสภาพการใช้งานได้

นอกจากนี้ นาราวดี ศิริโรจน์ (2543: 103) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการบริหารวิชาการของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีความเหมาะสมต่ำกว่าเกณฑ์ อาจเป็นเพราะอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนยังบริการให้แก่อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาไม่เพียงพอ เช่น เครื่องเทปบันทึกเสียง แถบบันทึกเสียง ซาร์ตไม่มีการปรับปรุงหรือซ่อมแซมให้ดีขึ้น

สรุปได้ว่า ปัจจัยเกื้อหนุนเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยความสะดวกด้านวิชาการ ทั้งอาคารสถานที่ ห้องสมุด และสื่อการเรียนการสอน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ได้รับประสบการณ์จริง และสามารถนำความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพและประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

การจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ประวัติและความเป็นมาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ จัดการศึกษาเพื่อปวงชน โดยมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ เป็นเลิศ เป็นธรรม และร่วมนำสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2477 ในนามของ “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง” เป็นมหาวิทยาลัยประเภทตลาดวิชาแห่งแรกในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ.2476 เปิดทำการสอนนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิต ในปี พ.ศ.2492 ได้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร โดยเพิ่มหลักสูตรเนื้อหาวิชาที่ชัดเจนและแยกเป็น 4 คณะ ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์ และคณะเศรษฐศาสตร์ โดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2495 ซึ่งมีการเปลี่ยนชื่อมหาวิทยาลัยเป็น “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” รวมทั้งยกเลิกการให้ปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิตด้วย (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550ข: 9)

การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence) และพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพทางการผลิตบัณฑิต การวิจัย งานวิชาการอื่นๆ ในช่วงแรกมหาวิทยาลัยเน้นการจัดการเรียนการสอนทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยมีการจัดตั้งคณะทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ รวม 8 คณะ ต่อมาในปี พ.ศ.2529 ซึ่งอยู่ในช่วงปลายแผนพัฒนาอุมศึกษาระยะที่ 5 จึงเริ่มพัฒนาและขยายตัวทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยเปิดวิทยาเขตศูนย์รังสิต เพื่อขยายการเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์ โดยจัดตั้งคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขึ้นเป็นคณะแรก และให้นักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งของทุกคณะศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตเป็นปีแรกเช่นกัน ในปัจจุบันนี้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงมีหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอน รวม 22 หน่วยงาน นอกจากหน่วยงานทางการจัดการเรียนการสอนแล้ว มหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญแก่งานด้านวิจัยเพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ๆ ด้วย เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการให้แก่มหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจด้านวิจัย จำนวน 3 หน่วยงาน นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้งหน่วยงานจำนวนหนึ่งเพื่อปฏิบัติการกิจในการให้บริการวิชาการ การสนับสนุนวิชาการและการบริหารมหาวิทยาลัยอีกด้วย และตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 สภามหาวิทยาลัยได้กำหนดให้นักศึกษาใหม่ระดับปริญญาตรีรุ่นหลัง 2549 ขึ้นไปทุกคนจะต้องศึกษาจนจบหลักสูตร 4 ปี ที่ศูนย์รังสิต ซึ่งจะเป็นศูนย์การศึกษาระดับปริญญาตรีและศูนย์การศึกษาค้นคว้าวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์สุขภาพ โดยที่ท่าพระจันทร์จะเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัยขั้นสูงในระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และจะเป็นศูนย์ฝึกอบรมการให้บริการวิชาการแก่สังคม และให้หลักทางวิชาการและสังคม(มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550ข:

ปรัชญาการศึกษา ปัจจุบันมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ดำเนินการตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ.2531 มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน การวิจัย การให้บริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ดังกล่าวและให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของภาวะเศรษฐกิจและ สังคม ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคโลกาภิวัตน์ หลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัย จึงมุ่งเน้นให้นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม มีความเป็นไทย ความเป็นผู้นำและเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรู้ทางวิชาการอย่างแท้จริง มีพื้นฐานทางปัญญา ความคิดและทัศนคติอันส่งเสริมต่อการแสวงหาวิชาความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จัก ตนเองและสภาพแวดล้อมสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้าน ต่างๆ สามารถนำความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ไปใช้ได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ในการ ดำรงชีวิต การพัฒนาสังคม และการผดุงไว้ซึ่งความเป็นธรรมและความถูกต้องของสังคมตามระบอบ ประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข(มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550ข: 10)

มหาวิทยาลัยจะดำเนินบทบาทในด้านการเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงและชั้นนำของ ประเทศ และก้าวไปสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในระดับสากลโดยเน้นการริเริ่มสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้เป็นประชาคมทางวิชาการอย่างแท้จริง ดำรงไว้ซึ่งการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระทางวิชาการและเป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าใน ศาสตร์ต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่อสังคมและชาติบ้านเมือง (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550ข: 10)

วิสัยทัศน์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มุ่งหวังที่จะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความ “เป็นเลิศ เป็นธรรม ร่วมนำสังคม” “ระดมพลังหลากหลาย สู่เป้าหมายยิ่งใหญ่ รับผิดชอบต่อชาติ พัฒนาองค์กรร่วม”

พันธกิจ มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง มีวัตถุประสงค์หลักใน การจัดให้มีการศึกษา การเรียนรู้ การส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การวิจัย การให้บริการทาง วิชาการแก่สังคม รวมทั้งการทำนุบำรุงเพื่อส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตย ศีลธรรม วัฒนธรรม ภูมิ ปัญญาไทย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยกำหนดปณิธานมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ความเป็นธรรมในสังคม และ การร่วมนำสังคมไปในแนวทางที่ถูกต้องดีงามและพึงปรารถนามหาวิทยาลัยยึดหลักการให้ ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ คุณธรรม มีความรู้ ความสามารถในการทำงานที่ได้มาตรฐาน และในการดำรงชีวิตที่มีคุณค่าอย่างมีความสุข

มหาวิทยาลัยยึดหลักการบริหารที่ดี มีคุณธรรม คุณภาพ ประสิทธิภาพ โปร่งใส รับผิดชอบ ตรวจสอบได้ คำนึงถึงความสามารถ และการมีส่วนร่วมของบุคลากร ตลอดจนการใช้ทรัพยากร ร่วมกันอย่างคุ้มค่า(มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550ข: 10)

การจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดการศึกษาโดยการประสานงานด้านวิชาการระหว่างคณะ/สาขาวิชาต่างๆ คณะหรือสาขาที่รับผิดชอบเกี่ยวกับวิชาใดจะต้องให้บริการด้านนั้นๆ แก่นักศึกษาทุกคนในมหาวิทยาลัย การจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขณะนี้แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ระดับปริญญาตรี ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต ระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ปัจจุบันมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จัดการศึกษาครอบคลุมทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพ ทุกระดับจำนวนทั้งสิ้น 256 โปรแกรม ประกอบด้วยระดับปริญญาตรี 111 โปรแกรม ประกาศนียบัตรบัณฑิต 8 โปรแกรม ปริญญาตรีควบโท 4 โปรแกรม ปริญญาโท 99 โปรแกรม และปริญญาเอก 34 โปรแกรม จัดการศึกษาทั้งภาคกลางวันและภาคค่ำ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550ก: 3)

สำหรับการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มีจำนวน 17 คณะ โดยสามารถแบ่งเป็นกลุ่มสาขาวิชา 7 กลุ่ม ตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่มสาขาวิชาที่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550ข: 11-12) ดังนี้

1. กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 5 คณะ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์
2. กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ จำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
3. กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะวิศวกรรมศาสตร์
4. กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ จำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง
5. กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ จำนวน 2 คณะ ได้แก่ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และคณะเศรษฐศาสตร์
6. กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ จำนวน 1 คณะ ได้แก่ คณะศิลปกรรมศาสตร์
7. กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ จำนวน 6 คณะ ได้แก่ คณะนิติศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้ความสำคัญกับคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการเป็นอย่างยิ่ง โดยการดำเนินการให้ทุกหลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย มีอาจารย์รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ประจำหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พ.ศ.2548 การกำหนดกรอบจำนวนการรับนักศึกษาจากการสอบคัดเลือกตรงไว้ไม่เกินกึ่งหนึ่งของนักศึกษาทั้งหมด เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษา การส่งเสริมอย่างจริงจังในการเพิ่มหลักสูตรและจำนวนรับเข้า นอกจากนี้ยังตระหนักถึงความสำคัญของเครือข่ายพันธมิตรทาง

การศึกษาที่มีต่อการสร้างสรรค์ความเข้มแข็งและความเป็นเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence) ให้แก่สถาบัน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงได้ขยายความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัยชั้นนำต่าง ๆ ทั่วโลก โดยได้ดำเนินการแลกเปลี่ยนคณาจารย์และบุคลากรและโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา กับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในหลายทวีปอย่างต่อเนื่อง (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550ข: 20)

ที่ตั้ง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีพื้นที่ประมาณ 2,777 ไร่ (รวมพื้นที่ที่ให้สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติแห่งเอเชีย หรือ A.I.T. เข้าประมาณ 834 ไร่ และพื้นที่ที่ให้สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สวทช.) สร้างอุทยานวิทยาศาสตร์ของประเทศไทยประมาณ 185 ไร่) โดยพื้นที่ในส่วนของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีอาคารทั้งหมด 71 หลัง มีพื้นที่ใช้สอยรวม 1,143,853 ตารางเมตร เป็นที่ตั้งของสำนักงานอธิการบดี ซึ่งได้ย้ายหน่วยงานมาที่ศูนย์รังสิต และสำนัก/สถาบัน (ยกเว้นสถาบันไทยคดีศึกษาสถาบันทรัพยากรมนุษย์) และคณะต่างๆ ในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และคณะทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่มีที่ทำการอยู่ที่ศูนย์รังสิต อีกแห่งหนึ่งด้วย รวมทั้งโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ สำนักงานจัดการทรัพย์สิน หอพักนักศึกษาและหอพักบุคลากร ฯลฯ จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-2 ของทุกคณะทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (ยกเว้นหลักสูตรภาคภาษาอังกฤษของคณะทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์) และทุกชั้นปีของคณะศิลปกรรมศาสตร์ และในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาของคณะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์สุขภาพ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2550ข: 18)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน สถาบันอุดมศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับแนวทางปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่คุณภาพของบัณฑิตและคุณภาพทางวิชาการ องค์ประกอบหลักในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน หากมีการดำเนินงานการจัดการเรียนในแต่ละองค์ประกอบดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพก็จะส่งผลต่อคุณภาพของบัณฑิต ให้สามารถพัฒนาวิชาชีพขั้นสูงควบคู่ไปกับการสร้างสังคมที่ดี ทั้งยังสามารถสร้างองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม และประเทศชาติต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 – 4 และสูงกว่าในกลุ่มสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ 1) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ 2) กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ 3) กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ 4) กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ 5) กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ 6) กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/วิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ และ 7) กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2551 ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต รวมทั้งสิ้นจำนวน 13,701 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 – 4 และสูงกว่าที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2551 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ คิริชย์ กาญจนวาสี และคณะ (2537: 106) ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% ความคลาดเคลื่อน $\pm 10\%$ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 849 คน จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) 2 มิติ ตามกลุ่มสาขาวิชาและชั้นปี เนื่องจากในกลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมือง และกลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/วิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อย ดังนั้นเพื่อความเหมาะสม ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสาขาดังกล่าว จึงได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 1,039 คน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาและชั้นปี

กลุ่มสาขาวิชา	ชั้นปี						รวม	
	2		3		4 และสูงกว่า			
	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ								
คณะแพทยศาสตร์	186	12	153	9	267	17	606	38
คณะสหเวชศาสตร์	150	9	124	8	108	7	382	24
คณะทันตแพทยศาสตร์	76	5	54	3	101	6	231	14
คณะพยาบาลศาสตร์	104	6	102	6	85	5	291	17
คณะสาธารณสุขศาสตร์	111	7	119	7	30	2	260	16
รวม	627	39	552	33	591	37	1,770	109
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ ชีวภาพ								
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	710	44	597	37	482	30	1,789	111
รวม	710	44	597	37	482	30	1,789	111
กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์								
คณะวิศวกรรมศาสตร์	370	37	371	37	257	26	998	100
รวม	370	37	371	37	257	26	998	100
กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์								
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมือง	190	42	138	31	121	27	449	100
รวม	190	42	138	31	121	27	449	100
กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/ พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/ การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์								
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	679	42	482	30	482	30	1,643	102
คณะเศรษฐศาสตร์	298	18	257	16	285	18	840	52
รวม	977	60	739	46	767	48	2,483	154
กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตร ศิลป์ และประยุกต์ศิลป์								
คณะศิลปกรรมศาสตร์	77	36	91	43	46	21	214	100
รวม	77	36	91	43	46	21	214	100
กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์								
คณะนิติศาสตร์	568	35	500	31	512	32	1,580	98
คณะรัฐศาสตร์	298	18	245	15	257	16	800	49
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์	269	17	213	13	242	15	724	45
คณะศิลปศาสตร์	682	42	632	39	650	40	1,964	121
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน	216	13	208	13	203	13	627	39
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	95	6	100	6	108	7	303	19
รวม	2,128	131	1,898	117	1,972	123	5,998	371
รวมทั้งสิ้น	5,079	314	4,386	271	4,236	264	13,701	1,039

หมายเหตุ กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมือง และกลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์ และประยุกต์ศิลป์ เนื่องจากมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างน้อยกว่ากลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ จึงสุ่มเพิ่มเพื่อให้เพียงพอต่อการวิเคราะห์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา คู่มือ ระเบียบหลักเกณฑ์ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผล และประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีการสร้างแบบสอบถามของไลเคอร์ท (Likert Scales)
3. นำข้อมูลจากข้อ 1 และ 2 มาสร้างแบบสอบถาม โดยด้านหลักสูตร มีจำนวน 14 ข้อ ด้านอาจารย์ผู้สอน มีจำนวน 15 ข้อ ด้านกระบวนการเรียนการสอน มีจำนวน 11 ข้อ ด้านการวัดผล และประเมินผล มีจำนวน 11 ข้อ และด้านปัจจัยเกื้อหนุน มีจำนวน 19 ข้อ รวมทั้งหมด 70 ข้อ
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง พิจารณาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้เหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหาสาระแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ(Face Validity) ตลอดจนภาษาที่ใช้แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง
6. นำแบบสอบถามเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งแล้วทำการแก้ไขปรับปรุง
7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) โดยหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation Coefficient) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาใช้เป็นข้อคำถามสำหรับการวิจัย (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2547: 179) ได้ข้อคำถามจำนวน 60 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .30 - .64 (ภาคผนวก ง)
8. หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของ ครอนบาค (Cronbach. 1971: 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96 (ภาคผนวก ง)
9. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบคุณภาพแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญาโทเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต แบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยผู้วิจัยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นอยู่ในระดับมาก
คะแนน 3	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นอยู่ในระดับน้อย
คะแนน 1	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามเป็นรายข้อและรายด้านเป็นดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ในตอนท้ายของแบบสอบถามแต่ละด้านจะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อใช้ประกอบการอภิปรายผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในการขออนุญาตให้นักศึกษาที่ศึกษา ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิตและที่ทำพระจันทร์ในบางคณะ ตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากนักศึกษาในการเก็บข้อมูลและเก็บข้อมูล ตลอดจนถึงติดตามเก็บรวบรวมคืนด้วยตนเอง ในช่วงเดือนธันวาคม 2551 – กุมภาพันธ์ 2552

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปจำนวน 1,039 ฉบับ ได้รับคืนและสมบูรณ์ จำนวน 1,018 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.97

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ และให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แบบสอบถามได้รับกลับคืน แล้วนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยโปรแกรมสำเร็จรูป

2. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยนำมาหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

3. ศึกษาทักษะของนักศึกษาแต่ละกลุ่มสาขาวิชาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน วิเคราะห์โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ วิเคราะห์โดยการทดสอบที (t - test) ส่วนชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

5.1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) (Ferguson. 1981: 201)

5.1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (Ferguson. 1981: 68)

5.2 สถิติที่ใช้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

5.2.1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามโดยหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation Coefficient) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2547: 179)

5.2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach. 1984: 161)

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

5.3.1 สมมติฐานการวิจัยข้อ 1 ใช้การทดสอบที (t-test)

5.3.2 สมมติฐานการวิจัยข้อ 2, 3 และ 4 ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน เพื่อสื่อความหมายตรงกันผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน ระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
F	แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
t	แทน ค่าที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
p	แทน ความน่าจะเป็นที่สถิติใช้ทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธสมมติฐาน
*	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายและสมมติฐานของการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยการใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การศึกษาทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านจำแนกตามเพศ วิเคราะห์โดยการทดสอบที (t-test) ส่วนชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้การวิเคราะห์ความ

แปรปรวนแบบทางเดียว (One way Analysis of Variance) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

ตอนที่ 4 การศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในแต่ละด้านตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามปลายเปิด โดยวิธีการแจกแจงความถี่ และนำเสนอในเชิงบรรยาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	393	38.60
หญิง	625	61.40
2. ชั้นปี		
ชั้นปีที่ 2	371	36.40
ชั้นปีที่ 3	340	33.40
ชั้นปีที่ 4 และสูงกว่า	307	30.20
3. กลุ่มสาขาวิชา		
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ	101	9.91
กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ	113	11.10
กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์	99	9.72
กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์	97	9.52
กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/ การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์	151	14.83
กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์	97	9.52
กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์	360	35.40
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง	343	33.70
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง	526	51.70
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ	149	14.60
รวม	1,018	100.00

จากตาราง 2 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักศึกษาหญิงมากกว่านักศึกษาชาย โดยนักศึกษาหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.40 และนักศึกษาชาย คิดเป็นร้อยละ 38.60 กำลังศึกษาอยู่ใน ชั้นปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 36.40 ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 33.40 ชั้นปีที่ 4 และสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 30.20 เป็นนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 35.40 รองลงมาเป็น นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 14.83 กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ คิดเป็นร้อยละ 11.10 กลุ่ม สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 9.91 กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 9.72 ส่วนกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์และกลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/วิจิตรศิลป์และ ประยุกต์ศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 9.52 เท่ากัน สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 33.70 ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 51.70 และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 14.60

ตอนที่ 2 การศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านวิเคราะห์โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย(Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ดังแสดงในตาราง 3-12

ตาราง 3 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและเป็นรายด้าน

การจัดการเรียนการสอน	นักศึกษา (n=1,018)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านหลักสูตร	3.65	0.56	มาก
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.81	0.55	มาก
3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	3.62	0.58	มาก
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.55	0.62	มาก
5. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	3.63	0.61	มาก
รวม	3.65	0.49	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่า นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน มีความเหมาะสมในระดับมาก

ตาราง 4 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านหลักสูตร เป็นรายข้อ

ข้อที่	การจัดการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร	นักศึกษา (n=1,018)		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1	คู่มือการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยมีรายละเอียดที่ชัดเจน ทำให้นักศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่กำลังศึกษา	3.69	0.76	มาก
2	มีการชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตร แผนการเรียน และวิธีการเรียนการสอนให้นักศึกษาทราบ	3.71	0.81	มาก
3	แผนการเรียนที่กำหนดให้นักศึกษาเรียนตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม	3.57	0.79	มาก
4	เนื้อหาแต่ละรายวิชามีความเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิตของรายวิชานั้นๆ	3.61	0.80	มาก
5	เนื้อหาของแต่ละรายวิชามีความทันสมัย	3.75	0.82	มาก
6	สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักศึกษา	3.59	0.81	มาก
7	สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน	3.54	0.85	มาก
8	พัฒนาให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถทางวิชาการ	3.83	0.77	มาก
9	พัฒนาให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ	3.67	0.87	มาก
10	พัฒนาให้นักศึกษามีทักษะทางวิชาการที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน	3.73	0.81	มาก
11	พัฒนาให้นักศึกษามีทักษะทางวิชาชีพที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน	3.65	0.83	มาก
12	มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมในแต่ละรายวิชา	3.57	0.97	มาก
รวม		3.65	0.56	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านหลักสูตร โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน

ตาราง 5 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านอาจารย์ผู้สอน เป็นรายชื่อ

ข้อที่	การจัดการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน	นักศึกษา (n=1,018)		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
13	มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในรายวิชาที่สอน	4.17	0.71	มาก
14	สอนตรงตามแผนการเรียนการสอน	3.93	0.72	มาก
15	เข้าสอนตรงเวลา	3.93	0.76	มาก
16	ถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน	3.84	0.73	มาก
17	เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น	3.94	0.82	มาก
18	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษา	3.86	0.83	มาก
19	ใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย	3.83	0.83	มาก
20	เอาใจใส่ติดตามพฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง	3.46	0.88	มาก
21	แนะนำแหล่งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพให้แก่นักศึกษา	3.70	0.84	มาก
22	พัฒนาตนเองในด้านวิชาการ วิชาชีพ อย่างสม่ำเสมอ	3.80	0.79	มาก
23	สอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในระหว่างการสอน	3.67	0.90	มาก
24	มีความเสียสละ และอุทิศตน	3.71	0.86	มาก
	รวม	3.81	0.55	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านอาจารย์ผู้สอน โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านกระบวนการเรียนการสอน เป็นรายชื่อ

ข้อที่	การจัดการเรียนการสอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน	นักศึกษา (n=1,018)		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
25	มีการจัดทำแผนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหารายวิชาที่สอน	3.80	0.68	มาก
26	มีการเตรียมการสอนในทุกรายวิชามาเป็นอย่างดี	3.84	0.70	มาก
27	มีการใช้วิธีการสอนที่น่าสนใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้	3.62	0.75	มาก
28	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา	3.57	0.77	มาก
29	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักศึกษา	3.68	1.19	มาก
30	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียน	3.63	1.53	มาก
31	มีการจัดแนวทางการช่วยเหลือนักศึกษาที่มีผลการเรียนอ่อน เช่น การสอนซ่อมเสริม	3.21	1.00	ปานกลาง
32	มีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอน ในแต่ละรายวิชา	3.61	0.84	มาก
33	การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.60	0.83	มาก
34	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกคิดอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล	3.76	0.79	มาก
35	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ และประสบการณ์ตรง นอกจากการเรียนในชั้นเรียน	3.54	0.91	มาก
รวม		3.62	0.58	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่า นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านกระบวนการเรียนการสอน โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 31 มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่นๆ มีความเหมาะสมในระดับมาก

ตาราง 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นรายชื่อ

ข้อที่	การจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล	นักศึกษา (n=1,018)		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
36	นักศึกษาได้รับทราบคำชี้แจงเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนแต่ละรายวิชาอย่างชัดเจน	3.79	0.85	มาก
37	วิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักศึกษา ในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา	3.69	0.75	มาก
38	มีการนำหลักเกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนมาใช้อย่างเป็นระบบ ได้มาตรฐาน	3.59	0.79	มาก
39	เกณฑ์การวัดผลและประเมินผลการเรียนเหมาะสมกับธรรมชาติของความรู้ในแต่ละรายวิชา	3.62	0.77	มาก
40	มีการวัดผลและประเมินผลการเรียนหลายรูปแบบที่เหมาะสมตามลักษณะวิชา	3.55	0.82	มาก
41	ข้อสอบสามารถวัดความรู้ ความสามารถของนักศึกษา ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา	3.63	0.81	มาก
42	โจทย์และจำนวนข้อสอบเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการทำข้อสอบ	3.39	0.92	ปานกลาง
43	เกณฑ์ในการตัดสินจากการวัดผลและประเมินผลการเรียน มีความเป็นธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้	3.61	0.88	มาก
44	มีการนำผลของการวัดผลและประเมินผลการเรียนในแต่ละครั้ง มาเป็นข้อมูลย้อนกลับให้นักศึกษาทราบ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา	3.48	0.95	มาก
45	การแจ้งผลการเรียนเป็นไปตามกำหนดการที่ประกาศไว้	3.22	1.14	ปานกลาง
	รวม	3.55	0.62	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 42 และข้อ 45 มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่นๆ มีความเหมาะสมในระดับมาก

ตาราง 8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านปัจจัยเกื้อหนุนเป็นรายข้อ

ข้อที่	การจัดการเรียนการสอน ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	นักศึกษา (n=1,018)		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
46	การจัดห้องเรียน/อาคารเรียน โดยรวมมีสภาพเอื้อต่อการเรียนการสอน	3.73	0.82	มาก
47	ห้องเรียนสำหรับการเรียนกลุ่มใหญ่มีขนาดเหมาะสม	3.68	0.88	มาก
48	ห้องเรียนสำหรับการเรียนกลุ่มย่อยมีขนาดเหมาะสม	3.81	0.80	มาก
49	บรรยากาศในห้องเรียนเสริมสร้างและสนับสนุนต่อการจัดการเรียนการสอน	3.60	0.81	มาก
50	แสงสว่างภายในห้องเรียนเหมาะสมกับขนาดห้องเรียน	3.83	0.83	มาก
51	โต๊ะ เก้าอี้ ภายในห้องเรียนอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี	3.63	0.99	มาก
52	ห้องคอมพิวเตอร์/ห้องปฏิบัติการ/LAB ประจำคณะ มีสภาพพร้อมใช้งาน	3.59	0.95	มาก
53	จำนวนคอมพิวเตอร์ในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ประจำคณะ มีเพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา	3.36	1.03	ปานกลาง
54	อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ	3.66	0.82	มาก
55	อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทันสมัย	3.70	0.84	มาก
56	อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนช่วยในการเรียนรู้ของนักศึกษา	3.67	0.79	มาก
57	ห้องสมุดมีการให้บริการสืบค้นข้อมูลที่ทันสมัย	3.78	0.89	มาก
58	หนังสือ ตำรา วารสารและแหล่งสารสนเทศในห้องสมุด มีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา	3.44	0.94	มาก
59	บรรยากาศในห้องสมุดเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของนักศึกษา	3.66	0.89	มาก
60	ป้ายประชาสัมพันธ์/บอร์ดประจำคณะ สื่อสารหรือส่งข้อมูลข่าวสารถึงนักศึกษาได้อย่างชัดเจน	3.38	0.95	ปานกลาง
	รวม	3.63	0.61	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 53 และข้อ 60 มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่นๆ มีความเหมาะสมในระดับมาก

ตาราง 9 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ

การจัดการเรียนการสอน	เพศ			
	ชาย (n=393)		หญิง (n=625)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านหลักสูตร	3.60	0.56	3.69	0.56
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.77	0.54	3.84	0.55
3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	3.60	0.57	3.63	0.59
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.54	0.62	3.56	0.62
5. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	3.62	0.62	3.63	0.60
รวม	3.63	0.49	3.67	0.48

จากตาราง 9 แสดงว่า นักศึกษาชายและหญิงมีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน

ตาราง 10 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามชั้นปี

การจัดการเรียนการสอน	ชั้นปี					
	ชั้นปีที่ 2 (n=371)		ชั้นปีที่ 3 (n=340)		ชั้นปีที่ 4 และสูงกว่า (n=307)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านหลักสูตร	3.64	0.56	3.69	0.57	3.64	0.56
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.78	0.55	3.85	0.53	3.82	0.57
3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	3.59	0.59	3.64	0.61	3.63	0.56
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.54	0.61	3.58	0.63	3.55	0.62
5. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	3.62	0.62	3.65	0.61	3.61	0.61
รวม	3.63	0.49	3.68	0.49	3.65	0.49

จากตาราง 10 แสดงว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 4 และสูงกว่า มีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน

ตาราง 11 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

การจัดการเรียนการสอน	กลุ่มสาขาวิชา													
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ (n= 101)		วิทยาศาสตร์กายภาพ (n=113)		วิศวกรรมศาสตร์ (n= 99)		สถาปัตยกรรมศาสตร์ (n= 97)		บริหารธุรกิจ (n=151)		ศิลปกรรมศาสตร์ (n=97)		สังคมศาสตร์ (n=360)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านหลักสูตร	3.81	0.56	3.38	0.57	3.52	0.50	3.53	0.60	3.79	0.57	3.69	0.49	3.70	0.54
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.92	0.61	3.59	0.54	3.63	0.51	3.73	0.56	3.89	0.47	3.79	0.49	3.90	0.55
3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	3.76	0.62	3.46	0.53	3.52	0.59	3.53	0.56	3.73	0.59	3.64	0.51	3.63	0.59
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.69	0.63	3.36	0.60	3.52	0.58	3.39	0.67	3.71	0.58	3.62	0.56	3.54	0.63
5. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	3.72	0.62	3.49	0.59	3.55	0.61	3.46	0.71	3.87	0.58	3.64	0.50	3.61	0.59
รวม	3.78	0.53	3.45	0.46	3.55	0.45	3.53	0.54	3.80	0.47	3.68	0.41	3.68	0.48

จากตาราง 11 แสดงว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ และกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ มีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักสูตร นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านการวัดผลและประเมินผล นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ และกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ส่วนนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาอื่นๆ เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก สำหรับด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านปัจจัยเกื้อหนุน นักศึกษาทุกกลุ่มสาขาวิชามีทัศนคติว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก

ตาราง 12 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การจัดการเรียนการสอน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน					
	ระดับสูง (n=343)		ระดับปานกลาง (n=526)		ระดับต่ำ (n=149)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านหลักสูตร	3.71	0.58	3.62	0.54	3.66	0.57
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.88	0.55	3.77	0.54	3.83	0.56
3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	3.67	0.59	3.58	0.59	3.64	0.55
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.62	0.61	3.51	0.63	3.57	0.61
5. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	3.71	0.58	3.59	0.63	3.58	0.59
รวม	3.72	0.49	3.61	0.49	3.65	0.49

จากตาราง 12 แสดงว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ มีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากเช่นกัน

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านจำแนกตามเพศ วิเคราะห์โดยการทดสอบที (t-test) ส่วนชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way Analysis of Variance) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ดังแสดงในตาราง 13-21

ตาราง 13 เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามเพศ

การจัดการเรียนการสอน	เพศ				t	p
	ชาย (n=393)		หญิง (n=625)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านหลักสูตร	3.60	0.56	3.69	0.56	2.24	.644
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	3.77	0.54	3.84	0.55	2.06	.793
3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	3.60	0.57	3.63	0.59	0.75	.552
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.54	0.62	3.56	0.62	0.37	.715
5. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	3.62	0.62	3.63	0.60	0.34	.367
รวม	3.63	0.49	3.67	0.48	1.33	.559

จากตาราง 13 แสดงว่า นักศึกษาชายและหญิงมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามชั้นปี

การจัดการเรียนการสอน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	0.54	2	0.27	0.84	.431
	ภายในกลุ่ม	325.59	1015	0.32		
	รวม	326.13	1017			
ด้านอาจารย์ผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	0.67	2	0.33	1.09	.334
	ภายในกลุ่ม	310.01	1015	0.30		
	รวม	310.68	1017			
ด้านกระบวนการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.55	2	0.27	0.78	.455
	ภายในกลุ่ม	352.11	1015	0.34		
	รวม	352.66	1017			
ด้านการวัดผลและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.30	2	0.14	0.38	.684
	ภายในกลุ่ม	395.73	1015	0.39		
	รวม	396.03	1017			
ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	ระหว่างกลุ่ม	0.31	2	0.15	0.40	.664
	ภายในกลุ่ม	384.15	1015	0.37		
	รวม	384.46	1017			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	0.41	2	0.20	0.83	.433
	ภายในกลุ่ม	247.41	1015	0.24		
	รวม	247.82	1017			

จากตาราง 14 แสดงว่า นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีต่างกันมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน
ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

การจัดการเรียนการสอน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	18.32	6	3.05	10.03	.001
	ภายในกลุ่ม	307.81	1011	0.30		
	รวม	326.13	1017			
ด้านอาจารย์ผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	15.07	6	2.51	8.59	.001
	ภายในกลุ่ม	295.61	1011	0.29		
	รวม	310.68	1017			
ด้านกระบวนการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	8.32	6	1.38	4.07	.001
	ภายในกลุ่ม	344.34	1011	0.34		
	รวม	352.66	1017			
ด้านการวัดผลและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	12.99	6	2.16	5.71	.001
	ภายในกลุ่ม	383.04	1011	0.37		
	รวม	396.03	1017			
ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	ระหว่างกลุ่ม	15.30	6	2.55	6.98	.001
	ภายในกลุ่ม	369.16	1011	0.36		
	รวม	384.46	1017			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	12.12	6	2.02	8.66	.001
	ภายในกลุ่ม	235.70	1011	0.23		
	รวม	247.82	1017			

จากตาราง 15 แสดงว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาต่างกัันมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ (Scheffe') ดังแสดงในตาราง 16-21

ตาราง 16 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
 ด้านหลักสูตร จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เป็นรายคู่

กลุ่มสาขาวิชา		วิทยาศาสตร์ กายภาพ	วิศวกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมศาสตร์	ศิลปกรรมศาสตร์	สังคมศาสตร์	บริหารธุรกิจ	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ
	$\bar{X}$	3.38	3.52	3.53	3.69	3.70	3.79	3.82
วิทยาศาสตร์กายภาพ	3.38	-	.14	.15	.31*	.32*	.41*	.44*
วิศวกรรมศาสตร์	3.52		-	.01	.17	.18	.27*	.30*
สถาปัตยกรรมศาสตร์	3.53			-	.16	.17	.26*	.29*
ศิลปกรรมศาสตร์	3.69				-	.01	.10	.13
สังคมศาสตร์	3.70					-	.09	.12
บริหารธุรกิจ	3.79						-	.03
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3.82							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 แสดงว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านหลักสูตร แตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และ ประยุกต์ศิลป์ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/ บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

และนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มีทักษะแตกต่างจาก นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/ เศรษฐศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 17 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
ด้านอาจารย์ผู้สอน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เป็นรายคู่

กลุ่มสาขาวิชา		วิทยาศาสตร์ กายภาพ	วิศวกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมศาสตร์	ศิลปกรรมศาสตร์	บริหารธุรกิจ	สังคมศาสตร์	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ
	$\bar{X}$	3.59	3.63	3.73	3.79	3.90	3.91	3.93
วิทยาศาสตร์กายภาพ	3.59	-	.04	.14	.20	.31*	.32*	.34*
วิศวกรรมศาสตร์	3.63		-	.10	.16	.27*	.28*	.30*
สถาปัตยกรรมศาสตร์	3.73			-	.06	.17	.18	.20
ศิลปกรรมศาสตร์	3.79				-	.11	.12	.14
บริหารธุรกิจ	3.90					-	.01	.03
สังคมศาสตร์	3.91						-	.02
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3.93							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 แสดงว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านอาจารย์ผู้สอนแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

และนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 18 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
ด้านกระบวนการเรียนการสอน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เป็นรายคู่

กลุ่มสาขาวิชา		วิทยาศาสตร์ กายภาพ	วิศวกรรมศาสตร์	สถาปัตยกรรมศาสตร์	สังคมศาสตร์	ศิลปกรรมศาสตร์	บริหารธุรกิจ	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ
	$\bar{X}$	3.46	3.53	3.54	3.63	3.65	3.73	3.76
วิทยาศาสตร์กายภาพ	3.46	-	.07	.08	.17	.19	.27*	.30*
วิศวกรรมศาสตร์	3.53		-	.01	.10	.12	.20	.23
สถาปัตยกรรมศาสตร์	3.54			-	.09	.11	.19	.22
สังคมศาสตร์	3.63				-	.02	.10	.13
ศิลปกรรมศาสตร์	3.65					-	.08	.11
บริหารธุรกิจ	3.73						-	.03
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3.76							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 แสดงว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ มีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านกระบวนการเรียนการสอน แตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 19 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
ด้านการวัดผลและประเมินผล จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เป็นรายคู่

กลุ่มสาขาวิชา		วิทยาศาสตร์ กายภาพฯ	สถาปัตยกรรมศาสตร์	วิศวกรรมศาสตร์	สังคมศาสตร์ฯ	ศิลปกรรมศาสตร์ฯ	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	บริหารธุรกิจ
	$\bar{X}$	3.37	3.39	3.53	3.55	3.63	3.70	3.71
วิทยาศาสตร์กายภาพฯ	3.37	-	.02	.16	.18	.26	.33*	.35*
สถาปัตยกรรมศาสตร์	3.39		-	.14	.16	.24	.30*	.32*
วิศวกรรมศาสตร์	3.53			-	.02	.10	.17	.18
สังคมศาสตร์ฯ	3.55				-	.08	.15	.16
ศิลปกรรมศาสตร์ฯ	3.63					-	.07	.08
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3.70						-	.01
บริหารธุรกิจ	3.71							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 แสดงว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านการวัดผลและประเมินผล แตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์ /บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์

นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 20 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
ด้านปัจจัยเกื้อหนุน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เป็นรายคู่

กลุ่มสาขาวิชา		สถาปัตยกรรมศาสตร์	วิทยาศาสตร์ กายภาพ	วิศวกรรมศาสตร์	สังคมศาสตร์	ศิลปกรรมศาสตร์	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	บริหารธุรกิจ
	$\bar{X}$	3.47	3.49	3.56	3.61	3.65	3.72	3.88
สถาปัตยกรรมศาสตร์	3.47	-	.02	.09	.14	.18	.25	.41*
วิทยาศาสตร์กายภาพ	3.49		-	.07	.12	.16	.23	.39*
วิศวกรรมศาสตร์	3.56			-	.05	.09	.16	.32*
สังคมศาสตร์	3.61				-	.04	.11	.27*
ศิลปกรรมศาสตร์	3.65					-	.07	.22
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3.72						-	.16
บริหารธุรกิจ	3.88							-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 20 แสดงว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านปัจจัยเกื้อหนุน แตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 21 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวม
ทุกด้าน จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา เป็นรายคู่

กลุ่มสาขาวิชา	$\bar{X}$	วิทยาศาสตร์ กายภาพ	สถาปัตยกรรมศาสตร์	วิศวกรรมศาสตร์	สังคมศาสตร์	ศิลปกรรมศาสตร์	วิทยาศาสตร์ สุขภาพ	บริหารธุรกิจ
		3.46	3.53	3.55	3.68	3.68	3.79	3.80
วิทยาศาสตร์กายภาพ	3.46	-	.07	.09	.22*	.22*	.33*	.34*
สถาปัตยกรรมศาสตร์	3.53	-	-	.02	.15	.15	.26*	.27*
วิศวกรรมศาสตร์	3.55	-	-	-	.13	.13	.24*	.25*
สังคมศาสตร์	3.68	-	-	-	-	.00	.11	.12
ศิลปกรรมศาสตร์	3.68	-	-	-	-	-	.11	.12
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	3.79	-	-	-	-	-	-	.01
บริหารธุรกิจ	3.80	-	-	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 21 แสดงว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมทุกด้านแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์

นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์

และนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 22 เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การจัดการเรียนการสอน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
ด้านหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	1.55	2	0.77	2.42	.089
	ภายในกลุ่ม	324.58	1015	0.32		
	รวม	326.13	1017			
ด้านอาจารย์ผู้สอน	ระหว่างกลุ่ม	2.82	2	1.41	4.65	.010
	ภายในกลุ่ม	307.86	1015	0.30		
	รวม	310.68	1017			
ด้านกระบวนการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	1.83	2	0.91	2.65	.071
	ภายในกลุ่ม	350.83	1015	0.34		
	รวม	352.66	1017			
ด้านการวัดผลและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	2.42	2	1.21	3.12	.044
	ภายในกลุ่ม	393.61	1015	0.38		
	รวม	396.03	1017			
ด้านปัจจัยเกื้อหนุน	ระหว่างกลุ่ม	3.04	2	1.52	4.04	.018
	ภายในกลุ่ม	381.42	1015	0.37		
	รวม	384.46	1017			
รวมทุกด้าน	ระหว่างกลุ่ม	2.19	2	1.09	4.52	.011
	ภายในกลุ่ม	245.63	1015	0.24		
	รวม	247.82	1017			

จากตาราง 22 แสดงว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของเชฟเฟ้(Scheffe') ดังแสดงในตาราง 23-26

ตาราง 23 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านอาจารย์ผู้สอน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	$\bar{X}$	ระดับปานกลาง	ระดับต่ำ	ระดับสูง
		3.77	3.83	3.89
ระดับปานกลาง	3.77	-	.06	.12*
ระดับต่ำ	3.83		-	.06
ระดับสูง	3.89			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 23 แสดงว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านอาจารย์ผู้สอน แตกต่างจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 24 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านการวัดผลและประเมินผล จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	$\bar{X}$	ระดับปานกลาง	ระดับต่ำ	ระดับสูง
		3.51	3.57	3.62
ระดับปานกลาง	3.51	-	.06	.11*
ระดับต่ำ	3.57		-	.05
ระดับสูง	3.62			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 24 แสดงว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านการวัดผลและประเมินผลแตกต่างจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 25 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านปัจจัยเกื้อหนุน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	$\bar{X}$	ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับสูง
		3.58	3.60	3.71
ระดับต่ำ	3.58	-	.02	.13*
ระดับปานกลาง	3.60		-	.11*
ระดับสูง	3.71			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 25 แสดงว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำและระดับปานกลาง มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านปัจจัยเกื้อหนุนแตกต่างจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตาราง 26 การทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมทุกด้าน จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นรายคู่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	$\bar{X}$	ระดับปานกลาง	ระดับต่ำ	ระดับสูง
		3.62	3.66	3.72
ระดับปานกลาง	3.62	-	.04	.10*
ระดับต่ำ	3.66		-	.06
ระดับสูง	3.72			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 26 แสดงว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง มีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมทุกด้าน แตกต่างจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตอนที่ 4 การศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในแต่ละด้านตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามปลายเปิด โดยวิธีการแจกแจงความถี่ ดังแสดงในตาราง 27

ตาราง 27 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต จากแบบสอบถามปลายเปิด

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ความถี่ของคำตอบ
<u>ด้านหลักสูตร</u>	17
1. ควรสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงทั้งในชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพในอนาคต	
2. ควรเพิ่มหลักสูตรและรายวิชาภาษาอังกฤษเฉพาะทางของแต่ละสาขาวิชา	5
3. ควรให้ความสำคัญกับภาคปฏิบัติ เพื่อฝึกฝนทักษะของผู้เรียน	4
4. ควรมีการบูรณาการความรู้ในแต่ละรายวิชาให้สามารถเชื่อมโยงเข้ากันได้	1
<u>ด้านอาจารย์ผู้สอน</u>	
5. ควรมีทักษะในการสอน สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน เข้าใจง่าย และน่าสนใจ ควรมีการสอดแทรกเรื่องการใช้ชีวิต คุณธรรม จริยธรรม	9
6. ควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นกันเอง และพร้อมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน	6
7. การประพฤติตนและบุคลิกภาพของอาจารย์ผู้สอนส่งผลต่อความเชื่อมั่นและความศรัทธาของผู้เรียน	6
<u>ด้านกระบวนการเรียนการสอน</u>	
8. ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์จริง เช่น การศึกษาดูงาน ทัศนศึกษา ศึกษาจากกรณีตัวอย่าง การทำ workshop เป็นต้น	7
9. ควรส่งเสริมกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนคิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์	2
10. ควรจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบและมีการประยุกต์รายวิชาที่เรียนนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน	2
<u>ด้านการวัดผลและประเมินผล</u>	
11. การแจ้งผลการเรียนทาง website ของมหาวิทยาลัยควรตามกำหนดการ ไม่ล่าช้า	26
12. เนื้อหาของข้อสอบควรเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการสอบ	10
13. ในรายวิชาเดียวกัน แต่ต่าง section กัน เกณฑ์การวัดผลและประเมินผลควรมีความยุติธรรม และมีมาตรฐานเดียวกัน	5
14. เนื้อหาของข้อสอบควรเป็นเนื้อหาที่สอดคล้องหรือครอบคลุมกับเรื่องที่สอน	3
15. ข้อสอบควรเน้นการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ มากกว่าการท่องจำ	1
<u>ด้านปัจจัยเกื้อหนุน</u>	
16. ควรปรับปรุงโต๊ะ เก้าอี้ ภายในห้องเรียนของอาคารเรียนรวมสังคมศาสตร์ เนื่องจากชำรุดเป็นจำนวนมาก	8

ตาราง 27 (ต่อ)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	ความถี่ของคำตอบ
17. หอสมุดควรมีหนังสือที่ใช้ประกอบการเรียนที่ทันสมัย หลากหลาย และเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน	8
18. ควรจัดสภาพบรรยากาศภายในหอสมุดให้อึดต่อการค้นคว้าหาความรู้ เนื่องจากเสียงดังมากโดยเฉพาะช่วงสอบ	6
19. การประชาสัมพันธ์ควรสื่อสารข้อมูลข่าวสารให้ชัดเจน	6
20. คอมพิวเตอร์ควรมีสภาพใช้งานได้ดีและมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนผู้ใช้	5
21. อุณหภูมิภายในห้องเรียนอาคารเรียนรวมสังคมศาสตร์ ควรปรับระดับให้เหมาะสม	4

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเรื่อง ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตาม เพศ ชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2-4 และสูงกว่า ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2551 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ได้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษา จำนวน 1,039 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนทั้งสิ้น 1,018 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.97
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต รวมข้อคำถามจำนวน 60 ข้อ ครอบคลุมสาระ 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และในตอนท้ายของแบบสอบถามแต่ละด้านจะเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.96

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน

ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. เปรียบเทียบทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านจำแนกตามเพศ วิเคราะห์โดยการทดสอบที (t-test) ส่วนระดับชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ปรากฏผลดังนี้

1. นักศึกษามีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้าน ว่างมีความเหมาะสมในระดับมาก
2. นักศึกษาชายและหญิงมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
3. นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีต่างกันมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
4. นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านหลักสูตร นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ส่วนนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์และกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ส่วนอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ และกลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ส่วนอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ด้านกระบวนการเรียนการสอน นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ส่วนอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ด้านการวัดผลและประเมินผล นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ ส่วนนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ ส่วนอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ ส่วนอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

5. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีทักษะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน โดยรวมและในแต่ละด้าน พบว่านักศึกษามีทักษะว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านหลักสูตร การที่นักศึกษามีทักษะว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยมีการปรับเนื้อหาวิชาเพื่อให้มีความทันสมัย เปิดหลักสูตรเพิ่มมากขึ้น มีความหลากหลายเพื่อให้สัมพันธ์กับสภาพสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาและตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไป และให้ความสำคัญกับการฝึกภาคปฏิบัติ การฝึกฝนทักษะทางวิชาชีพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัยและภาษาต่างประเทศ ดังที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2546: 43-44) มีแนวทางการปฏิรูปการจัดการอุดมศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยหลักสูตรมีการเชื่อมโยงกับการพัฒนาที่

เน้นการต่อยอดและผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่และให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับวินัย วิระพัฒนานนท์ (2542: 22) กล่าวว่า การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรจะต้องนำ วิชาการสาขาต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์และเน้นความสัมพันธ์กับชีวิตให้มากขึ้น และ ดังที่ เสริมศรี ไชยศรี; สุรพล บัวพิมพ์; และสุนทรี คนเที่ยง (2543: 57-58) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดี ควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหรือส่งเสริมความเป็นคนสมบูรณ์ที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะ ชีวิตและสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งมีความรู้เฉพาะด้าน นอกจากนี้หลักสูตรจะต้องให้ส่งเสริม การเห็นคุณค่าของภูมิปัญญา เอกลักษณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ นารี รมย์นุกูล (2547: 109) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียน การสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ด้านหลักสูตร นักศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสม ในระดับมาก และวัชรวัลลี วัชรวิงส์ ณ อยุธยา (2551: 98) ได้ทำการศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อ สภาพแวดล้อมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่านักศึกษาระดับ ปริญญาตรีและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเห็นด้วยกับสภาพแวดล้อมทางวิชาการของมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ด้านหลักสูตรในระดับมากเช่นเดียวกัน

ด้านอาจารย์ผู้สอน การที่นักศึกษามีทัศนะว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก อาจารย์ผู้สอนมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในรายวิชาที่สอน สามารถถ่ายทอดความรู้ ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักศึกษา ได้แสดงความคิดเห็น และแนะนำแหล่งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพให้แก่นักศึกษาได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2552: ออนไลน์) มีขั้นตอนการคัดเลือกอาจารย์ผู้สอนโดยพิจารณา จากคุณสมบัติในด้านวิทยุฒิและคุณวุฒิ คือ เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการสอน และการวิจัย มีความรู้และประสบการณ์ความชำนาญพิเศษเฉพาะด้านตรงตามที่ต้องการ มีผลงาน ทางวิชาการที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีทักษะและความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ สามารถอุทิศ เวลาในการทำงานได้ตามภาระงานที่กำหนดและมอบหมาย รวมถึงไม่มีประวัติต่างพร้อยในด้าน คุณธรรมและจริยธรรม สำหรับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกจะเป็นไปตามเกณฑ์ของแต่ละคณะ ซึ่งจะประกอบด้วยการสอบข้อเขียน สอบสัมภาษณ์ การเขียนบทความวิชาการ การทดสอบทักษะ การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ดังที่ อดุลย์ วิริยเวชกุล (2541: 53) กล่าวว่า อาจารย์เป็น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามเป้าหมาย คุณภาพของอาจารย์ หมายถึงถึง คุณวุฒิ ประสบการณ์ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความมีวัฒนธรรมและอารยธรรมรวมทั้งการอุทิศ ตนต่อภาระรับผิดชอบที่กำหนดไว้ด้วย และวัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2544: 5) กล่าวว่า ลักษณะที่ดีของอาจารย์ คือ ต้องมีความตั้งใจจริงที่จะสอน มีความรู้ที่จะสอน มีความรับผิดชอบ มี คุณธรรม จริยธรรม เข้าใจและเอาใจใส่ผู้เรียน ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ นารี รมย์นุกูล (2547: 108) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ด้านอาจารย์ นักศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก

ด้านกระบวนการเรียนการสอน การที่นักศึกษามีทัศนะว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกคิดอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ สอดคล้องกับความหลากหลายและธรรมชาติของแต่ละเนื้อหาวิชา โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เสนอแนวความคิดหรือโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น มีการจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่ การฝึกภาคปฏิบัติในองค์กรต่างๆ ทั้งในเขตเมือง ชุมชน และต่างจังหวัด เพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น มีการเปิดเวทีทางวิชาการเพื่อจัดแสดงผลงานหรือความสามารถของนักศึกษา โดยมีการแลกเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนะกันระหว่างนักศึกษาและอาจารย์ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2551: ออนไลน์) ได้กล่าวถึง หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบต่างๆ ให้กับผู้เรียนตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ไว้ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง จะต้องจัดให้มีองค์ประกอบ การเรียนรู้ครบทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ 1) การรับรู้ คือ การแสวงหาและการรับข้อมูล ข้อความจากประสบการณ์สัมผัสต่างๆ 2) การบูรณาการความรู้ เป็นการนำข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ใหม่ มาคิด มาทำความเข้าใจ และการเชื่อมโยงกับประสบการณ์ความรู้เดิม เพื่อขยายหรือสร้างความรู้และ 3) การประยุกต์ใช้ คือ การนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาหรือทำงานในชีวิตประจำวัน ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ วินู ทองพวง (2542: 107-114) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพฯ ตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษาใน 6 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอน ด้านการให้บริการนักศึกษา ด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ด้านการจัดกิจกรรมนักศึกษา และด้านอาคารสถานที่ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักศึกษาเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ด้านการวัดผลและประเมินผล การที่นักศึกษามีทัศนะว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก มหาวิทยาลัยมีวิธีการวัดผลและประเมินผลในแต่ละรายวิชาอย่างเหมาะสมและเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลก็มีหลากหลายรูปแบบเหมาะสมตามลักษณะรายวิชา ทั้งนี้ในช่วงแรกของการเรียนการสอนในรายวิชานั้นๆ นักศึกษาจะได้รับแนวการสอน (Course Outline) เพื่อรับทราบ คำชี้แจงเกี่ยวกับรายวิชานั้นๆ และการวัดผลและประเมินผลอย่างชัดเจน นอกจากนี้เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว นักศึกษาสามารถตรวจสอบผลการเรียนผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หากนักศึกษามีข้อสงสัยในผลการเรียนก็สามารถสอบถามจากอาจารย์ผู้สอนประจำวิชานั้นๆ ได้ ดังที่ ส.วาสนา ประवालพฤกษ์; จริยา หาสิตพานิชกุล; และ อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์ (2543: 58) กล่าวว่า เทคนิคการวัดและประเมินในระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย การสอบ การเสนอรายงาน การบันทึกการร่วมกิจกรรม การบันทึกประเมินตนเองในการปฏิบัติและฝึกวิชาชีพ และการนำเสนอเพื่อการสร้างองค์ความรู้ ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ นารี รมย์นุกูล (2547: 109) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ด้านการวัดและประเมินผล นักศึกษาเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน การที่นักศึกษามีทัศนะว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งเป็นปัจจัยที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมโดยรวม

อาคารสถานที่ ห้องเรียน อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สำนักหอสมุด และสารสนเทศ ที่พร้อมให้บริการเพื่อสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะในช่วงการสอบ ปลายภาค หอสมุดป่วย อึ้งภากรณ์ จะขยายเวลาทำการในช่วงก่อนสอบปลายภาค 1 เดือน จนกระทั่ง เสร็จสิ้นการสอบ เพื่อให้นักศึกษาได้มีเวลาอ่านหนังสือหรือค้นคว้าเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ทาง มหาวิทยาลัยยังมีช่องทางให้นักศึกษาได้แสดงผลงานและความสามารถหรือฝากข่าวประชาสัมพันธ์ ผ่านทางช่องสถานีโทรทัศน์ของมหาวิทยาลัย และอีกสิ่งหนึ่งที่มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญก็คือเรื่อง สุขภาพของนักศึกษา เพราะหากมีสุขภาพกายที่ดี ย่อมส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดีด้วย จึงได้มีการ อนุรักษ์และเชิญชวนให้นักศึกษาออกกำลังกายตามสถานที่ที่ศูนย์บริการการกีฬาของมหาวิทยาลัย จัดไว้ให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ดังที่ สำเนา ขจรศิลป์ (2543: 15) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมภายใน สถาบันอุดมศึกษา มีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนานักศึกษามาก เพราะสภาพแวดล้อมที่มีความ สมบูรณ์คือ มีอาคารสถานที่ที่ดี มีเครื่องมือดี มีระบบงานดี ย่อมทำให้การพัฒนานักศึกษาได้ผลดี และ ศิริกาญจน์ จันท์เรือง (2543: 19) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะ ส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้น มีความครบถ้วนของเนื้อหา ความมีระบบในการ ถ่ายทอดที่ดี จะช่วยการรับรู้ของนักศึกษาได้ดี และทบวงมหาวิทยาลัย (2543: 8) ในรายงานการวิจัย เอกสาร เรื่องระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา กล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษา พึงจัดปัจจัยเกื้อหนุน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีอาคาร สถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนในหลายรูปแบบ เช่น แบบกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และ แบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง มีห้องสมุด ตำรา หนังสือ วารสารทั้งภาษาไทย และต่างประเทศ มี เครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการสืบค้นและเสาะแสวงหา ความรู้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ มีอาณาบริเวณและบรรยากาศที่เสริมสร้างความคิด สร้างสรรค์ และการใฝ่รู้ใฝ่เรียนของนิสิตนักศึกษา ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ นารี รมย์นุกูล (2547: 110) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ด้านปัจจัยเกื้อหนุน นักศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก

2. นักศึกษาชายและหญิงมีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยมีแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่อยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ ทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตรที่มีความหลากหลาย ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงานในปัจจุบัน เพื่อให้นักศึกษาเลือกเรียนได้ตามความสนใจ ความสามารถและความถนัด อาจารย์ผู้สอนก็ไม่ได้เลือกปฏิบัติในการถ่ายทอดวิชาความรู้และประสบการณ์ ซึ่งก็เปิดโอกาสให้ นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ส่งผลต่อกระบวนการเรียนการสอนที่มีความ หลากหลายโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับระดับความรู้ของ นักศึกษา โดยใช้การวัดผลและประเมินผลที่มีมาตรฐานเดียวกัน ภายในสภาพแวดล้อมและสิ่ง เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนในระดับเดียวกัน นักศึกษาชายและหญิงจึงมีทัศนะต่อ

การจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ดังที่ สุรางค์ โค้วตระกูล (2533: 106) กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่างเพศเป็นสิ่งที่สังคมสร้างความคาดหวังแต่ความแตกต่างจริงๆ มีน้อยมาก ผู้สอนที่ต้องสอนทั้งเพศชายและเพศหญิง ควรคิดว่าผู้เรียนทั้งสองเพศมีความสามารถเท่าเทียมกันและไม่ควรตั้งความคาดหวังว่าผู้เรียนเพศใดต้องดีเด่นกว่ากัน ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ พัชรา บุญมานำ (2549: 66) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษาของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน และฉันทลักษณ์ จันทร์ศรี (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมทางวิชาการของหลักสูตรนานาชาติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตชายและหญิงมีทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีต่างกันมีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย อาจเนื่องมาจาก ในการจัดการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ระเบียบและเงื่อนไขเดียวกันซึ่งใช้ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตรที่มีการกำหนดปฏิทินการศึกษาประจำปีการศึกษา เพื่อให้นักศึกษาทุกชั้นปีได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการเรียน และคู่มือการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี ที่ได้รับนับตั้งแต่ภาคการศึกษาแรก และในบางรายวิชานักศึกษาต่างชั้นปีก็เรียนร่วมกัน ในด้านอาจารย์ผู้สอน แต่ละคณะ/สาขาวิชาได้จัดผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ มาถ่ายทอดได้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน ซึ่งมีกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้วิธีการวัดผลและประเมินผลในแต่ละรายวิชาที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและธรรมชาติความรู้ของนักศึกษา ส่วนในด้านของปัจจัยเกื้อหนุน เช่น การได้รับบริการจากมหาวิทยาลัย/คณะ นักศึกษาทุกชั้นปีก็จะได้รับบริการในระดับเดียวกัน ย่อมส่งผลให้มีทัศนคติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีต่างกันจึงมีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ดังที่ สุพัตรา สุภาพ(2541: 41) กล่าวว่า นิสิตที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย คือช่วงอายุ 17-22 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ใกล้เคียงกัน จึงมีความคิดเห็น ความรู้สึก ความรับผิดชอบ ความสนใจ ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์คล้ายคลึงกัน ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ ธวัชรัตน์ พลเจริญ(2546: 93) ที่ศึกษาทัศนคติของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่ศึกษาชั้นปีต่างกันมีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษาไม่แตกต่างกัน

4. นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาต่างกันมีทัศนคติต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

ด้านหลักสูตร นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ มีทัศนคติแตกต่างจาก นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ส่วนนักศึกษาที่ศึกษา

อยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์และกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ จะต้องศึกษาวิชาพื้นฐานและวิชาเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ตามเงื่อนไขและรายวิชาต่างๆ ที่แต่ละสาขากำหนดไว้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการศึกษาด้านทฤษฎี การวิเคราะห์ การวิจัยค้นคว้าและปฏิบัติการเสริมความรู้ทางทฤษฎี นักศึกษาอาจขาดความเข้าใจในการนำสิ่งที่ได้ศึกษานำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ ในขณะที่กลุ่มสาขาวิชาศิลปกรรมศาสตร์/จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นหลักสูตรที่เน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพเพื่อที่จะสามารถนำทักษะความรู้ ความชำนาญไปประกอบอาชีพในอนาคต ทำให้นักศึกษาเข้าใจในการนำสิ่งที่ได้ศึกษาไปใช้เมื่อสำเร็จการศึกษา ส่วนในกลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์และกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ เป็นกลุ่มสาขาวิชาที่เพิ่งเปิดใหม่เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงาน เนื้อหาวิชาในหลักสูตรจึงเน้นความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพอย่างเข้มข้น นักศึกษาจะต้องสามารถวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล สามารถนำความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ไปใช้ได้เหมาะสม ดังที่ ชาญชัย ศรีไธยาพร (2537: 17-19) กล่าวว่า หลักสูตรควรมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคมในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี มีความยืดหยุ่นตามความสนใจ ความต้องการและความถนัดของผู้เรียน ทั้งยังสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ไม่ว่าจะเป็นการดำรงชีวิต การศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพ ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ อภิญา เผือกทอง (2550:75) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา ด้านหลักสูตรแตกต่างกัน

ด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพและกลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ส่วนอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์ผู้สอนในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ มีภาระงานสอนในคณะที่สังกัด ขณะเดียวกันมีภาระงานสอนในวิชาพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ให้กับนักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพด้วย ส่วนในกลุ่มสาขาวิศวกรรมศาสตร์ เนื่องจากเปิดหลายสาขาวิชา อาจารย์ผู้สอนจึงมีภาระงานสอนในบางสาขาวิชาอื่นด้วย อาจทำให้ไม่มีเวลาพบปะให้คำปรึกษาตามที่นักศึกษาคาดหวัง ในขณะที่กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีรูปแบบการเรียนการสอนที่นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอนมากกว่า เช่น คณะเศรษฐศาสตร์ ใน

วิชาสัมมนา มีลักษณะเป็นการสัมมนาและวิจัยในหัวข้อที่สนใจภายใต้การควบคุมและแนะนำจากอาจารย์ผู้สอน คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ในวิชาการศึกษาแบบรายบุคคลโดยนักศึกษาจะหาประสบการณ์ด้วยการศึกษาภาวะสังคมโดยการฝึกงานหรือสังเกตการณ์หรือวิจัย เพื่อหาแนวทางในการสนับสนุนหรือแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ นักศึกษาจะต้องมีอาจารย์ประจำเป็นผู้ควบคุมและปรึกษาอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ คณะแพทยศาสตร์ มีการเรียนการสอนแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ประมาณกลุ่มละ 8-10 คน เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาได้ซักถาม อภิปรายในการเรียนรู้ในห้องเรียนได้มากขึ้น ดังที่ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2543: 12) ได้กล่าวว่า ในการเรียนการสอนทุกระดับ ผู้เรียนต้องการผู้สอนที่มีความรู้ดี มีประสบการณ์ มีวิธีสอนดี เป็นกันเองและเข้าใจผู้เรียน แต่ในขณะเดียวกันก็ควรชี้แนะให้เห็นถึงความเหมาะสม ความถูกต้องและวิจัยในการเรียนด้วยพร้อมกันไป การให้ข้อคิดชมอย่างยุติธรรม ตรงไปตรงมา เต็มไปด้วยความหวังดี จะช่วยให้บรรยากาศการเรียนรู้ดีขึ้น ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ ชูศรี สะพรั่ง (2549: 115) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอนแตกต่างกัน

ด้านกระบวนการเรียนการสอน นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ มีทัศนคติแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ ต้องศึกษารายวิชาที่ส่วนใหญ่เป็นวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ซึ่งเน้นในหลักทฤษฎี การวิเคราะห์ การวิจัยค้นคว้า ทำให้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่หลากหลาย ไม่น่าสนใจ และบางสาขาวิชาในรายวิชาหัวข้อพิเศษ/ปัญหาพิเศษ/สัมมนา หัวข้อจะกำหนดโดยอาจารย์ผู้บรรยายหรือวิทยากรรับเชิญหรือสาขาวิชา ในขณะที่กลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ มีรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนที่ฝึกให้นักศึกษาสังเกตและวิเคราะห์ปัญหาในการปฏิบัติงานจริงกับองค์กร ในรายวิชาการสัมมนาเป็นการสัมมนาและวิจัยในหัวข้อที่นักศึกษาสนใจภายใต้การควบคุมและแนะนำจากผู้สอน ส่วนกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการระหว่างวิชาการด้านชีววิทยา พฤติกรรมมนุษย์และสังคม เรียนรู้จากสถานการณ์จำลองและกรณีศึกษา เน้นการฝึกปฏิบัติ ฝึกฝนทักษะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจหลักการในการปฏิบัติงานมากขึ้น ดังที่พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย; วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา และ ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง (2543: 1-2) กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ วัชรวัลลี วัชรวิงศ์ ณ อยุธยา (2551: 96) ได้ศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในคณะต่างกัน มีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ด้านการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน

ด้านการวัดผลและประเมินผล นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ มีทักษะแตกต่างจาก นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ ส่วนนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ ส่วนคนอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพและกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ อาจยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของแต่ละรายวิชา ซึ่งเน้นการวัดความรู้ความสามารถในด้านการคิดวิเคราะห์ จึงรู้สึกว่าการสอบยากนอกจากนี้ในบางรายวิชามีการวัดผลและประเมินผลจากผลงาน/โครงการ (Project) ควบคู่ไปกับการสอบ ซึ่งต้องใช้เวลาในการคิดวิเคราะห์และลงมือปฏิบัติ จึงส่งผลต่อการเตรียมตัวสอบ ในขณะที่นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ เห็นว่าลักษณะของข้อสอบเป็นการวัดผลและประเมินผลที่เน้นด้านเนื้อหาความรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการวัดผลและเก็บคะแนนเป็นระยะ จึงทำให้เนื้อหาในการสอบแต่ละครั้งไม่มากเกินไป และไม่ส่งผลต่อการเตรียมตัวสอบมากนัก ดังที่ ส.วาสนา ประवालพฤษ์; จริยา หาสิตพานิชกุล; และ อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์ (2543: 58) กล่าวถึง เทคนิคการวัดและประเมินในระดับอุดมศึกษาว่าประกอบด้วย การสอบ การเสนอรายงาน การบันทึก การร่วมกิจกรรม การบันทึกประเมินตนเองในการปฏิบัติและฝึกวิชาชีพ และการนำเสนอเพื่อการสร้างองค์ความรู้ นอกจากนี้ สมนึก ภัททิยธนี (2541: 16-17) กล่าวว่า หลักการวัดและประเมินผลต้องวัดให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน โดยเลือกใช้เครื่องมือที่ดีและเหมาะสม ระวังความ คลาดเคลื่อนหรือความผิดพลาดของการวัด เมื่อประเมินผลออกมาแล้ว ควรใช้ผลการวัดให้คุ้มค่าเพื่อค้นและพัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียน ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ กรุณา รามัญจิต (2548: 87) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการบริหารวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พบว่า นักศึกษาที่มีสังกัดคณะต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการวัดผลและประเมินผลแตกต่างกัน

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ มีทักษะแตกต่างจากนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ/พาณิชยศาสตร์/บัญชี/การจัดการ/การท่องเที่ยว/เศรษฐศาสตร์ มีโครงการพิเศษอื่นๆ นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรทั่วไป จึงมีเงินรายได้ในการจัดหาปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ได้อย่างอิสระ ทำให้นักศึกษาเห็นว่าสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปทั้งอาคารสถานที่ อาคารเรียน ห้องเรียน อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้เป็นอย่างดี ในขณะที่กลุ่มสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ/ชีวภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ ได้รับ

งบประมาณจากมหาวิทยาลัยและคณะต้นสังกัดในอัตราส่วนโดยทั่วไปไม่ค่อยแตกต่างกัน จึงมีข้อจำกัดในการใช้งบประมาณ ดังที่ อัจฉรา วัฒนานรงค์ (2545: 9) กล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษาควรจัดปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ มีอาคารสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน มีห้องสมุด ตำรา หนังสือ วารสาร มีเครื่องคอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการสืบค้น และเสาะแสวงหาความรู้ทั้งภายในและภายนอกประเทศมีบรรยากาศที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนใฝ่รู้ของนักศึกษา ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ ชูศรี สะพรั่ง (2549: 126) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ สื่อและอุปกรณ์การสอนแตกต่างกัน

5. นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลางมีทัศนะแตกต่างจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูงมีศักยภาพในการหาความรู้ด้วยตนเอง มีความตั้งใจเรียน เอาใจใส่ สนใจในการเรียน และมีความพยายาม หากไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนก็กล้าซักถามหรือขอคำแนะนำจากอาจารย์ผู้สอนทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างอาจารย์และศิษย์ในขณะที่นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลางมีศักยภาพในเรื่องดังกล่าวน้อยกว่า ดังที่ โคแกน (Cogan, 1975: 135-139) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับนิสิตกับพฤติกรรมของอาจารย์ พบว่า ความสัมพันธ์ที่เป็นมิตรระหว่างอาจารย์และนิสิตทำให้การเรียนของนิสิตดีขึ้น ยิ่งอาจารย์และนิสิตมีความสัมพันธ์ต่อกันมาก นิสิตมีโอกาพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้มากขึ้นไปด้วย และลักษณะความสัมพันธ์ของอาจารย์กับนิสิตจะมีอิทธิพลต่อความสนใจในวิชาที่เรียนของนิสิต และถ้านิสิตมีความศรัทธาในตัวอาจารย์จะช่วยให้นิสิตมีทัศนคติต่อการเรียนดีขึ้น ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ ชูศรี สะพรั่ง (2549: 115-116) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นด้านอาจารย์ผู้สอนแตกต่างกัน

ด้านการวัดผลและประเมินผล นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลางมีทัศนะแตกต่างจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูงเห็นว่า วิธีการหรือกิจกรรมการวัดผลและประเมินผลการเรียน ใช้วัดความรู้ได้อย่างมีมาตรฐาน ตัดสินผลการเรียนได้อย่างเป็นธรรม สอดคล้องกับธรรมชาติและระดับของความรู้ ในขณะที่นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลางมีศักยภาพในเรื่อง

ดังกล่าวน้อยกว่า ดังที่ สำเนา ขจรศิลป์ (2538: 13) กล่าวว่า นิสิตนักศึกษาที่มีระดับสติปัญญาสูงจะสามารถเรียนรู้และเกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีสติปัญญาต่ำกว่า ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ ทศนีย์ ตรีธาร (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พบว่า นักศึกษาที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลแตกต่างกัน

ด้านปัจจัยเกื้อหนุน นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำและระดับปานกลาง มีทัศนะแตกต่างจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง อาจเนื่องมาจากนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับสูง มักจะพึ่งพาตนเองจากการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ทำให้เข้าไปใช้บริการจากห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์อยู่บ่อยครั้ง ซึ่งปัจจัยเกื้อหนุนเหล่านี้ทางมหาวิทยาลัยได้จัดเตรียมไว้เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกต่อนักศึกษา จึงตอบสนองความต้องการของนักศึกษากลุ่มนี้ได้มากกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำและระดับปานกลาง ดังที่ โบแชมพ์ (Beauchamp. 1981: 164) กล่าวว่า สถาบันอุดมศึกษาควรจัดปัจจัยเกื้อหนุนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีอาคารสถานที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนในหลายรูปแบบ มีห้องสมุดที่มีตำรา หนังสือวารสาร ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ มีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่เอื้อต่อการสืบค้นและสามารถแสวงหาความรู้ทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีอาณาบริเวณและบรรยากาศที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับ ชูศรี สะพรั่ง (2549: 122) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นด้านอาคารสถานที่ สื่อและอุปกรณ์การสอนแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านหลักสูตร จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้ด้านหลักสูตรมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น จึงควรปรับหลักสูตรเนื้อหาให้ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาและบูรณาการหลักสูตรอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้อาจารย์ผู้สอนมีศักยภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรนำผลการประเมินการสอนของอาจารย์แจ้งให้อาจารย์รับทราบเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการสอนให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น

3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอน มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีประสบการณ์นอกเหนือจากในห้องเรียน และมีแนวทางในการช่วยเหลือนักศึกษาที่มีผลการเรียนอ่อน

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้การวัดผลและประเมินผล มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรมีการวัดผลและประเมินผลการเรียนหลากหลายรูปแบบเพื่อให้เหมาะกับลักษณะวิชา โจทย์และจำนวนข้อสอบควรเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการทำข้อสอบ และผลที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลควรเป็นข้อมูลย้อนกลับให้นักศึกษาทราบเพื่อปรับปรุงและพัฒนาต่อไป นอกจากนี้การแจ้งผลการเรียนควรเป็นไปตามกำหนดการ เพราะจะส่งผลต่อการวางแผนการเรียนของนักศึกษาในภาคการเรียนถัดไป

5. ด้านปัจจัยเกื้อหนุน จากผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีทัศนะต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก เพื่อให้ปัจจัยเกื้อหนุนส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น ห้องสมุดควรมีหนังสือ ตำราวารสารและแหล่งสารสนเทศที่ทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการของนักศึกษา มีคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษา นอกจากนี้ป้ายประชาสัมพันธ์/บอร์ดประจำคณะ ควรสื่อสารข้อมูลถึงนักศึกษาได้อย่างรวดเร็ว ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
2. ควรศึกษาทัศนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี ในแต่ละคณะของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
3. ควรศึกษาความต้องการของนักศึกษาผู้พิการที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณ รามัญจิต. (2548). ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการบริหารวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กันย์กนิษฐ์ วิเศษ. (2551, 18 มกราคม). สัมภาษณ์โดย ชีวภัทร ธรรมเกษร ที่คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.
- กิติมา ปรีดีดิถ. (2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้นการศึกษาเบื้องต้นอักษรพัฒนา. ม.ป.พ.
- กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ. (2551). รายงานการประเมินโครงการพัฒนาห้องสมุดเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2551, จาก <http://www.surinarea1.go.th/vijai/example>
- คู่มือประกันคุณภาพการศึกษา. (2543). มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา.
- จัญญ ชูลาภ. (2545). นโยบายและกระบวนการปฏิรูปการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2551, จาก <http://isc.ru.ac.th/data/ED0001232.doc>
- จันทร์เพ็ญ หงษ์ทอง. (2545). สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามทัศนะของนิสิตแพทย์. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตตชา นิลดำ. (2542). ปัญหาในการเรียนการสอนนิสิตปริญญาตรี ภาควิชาหลักสูตรบริหารธุรกิจ(ต่อเนื่อง 2 ปี) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จันทลักษณ์ จันทรศรี. (2547). สภาพแวดล้อมทางวิชาการของหลักสูตรนานาชาติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปรินทิพนิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย ศรีไสยาพร. (2537). หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ.
- ชูศรี สะพรั่ง. (2549). ความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม.(การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐพล พุ่มชุมพล. (2546). ทัศนะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2541). การประกันคุณภาพทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- (2543). ประมวลเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: สำนักกิจการ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน.
- (2544). นโยบายแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: ส่วนวิจัยและพัฒนาสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา.
- ทัศนีย์ ตรีธาร. (2544). ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนีย์ สุขเมธี. (2533). พฤติกรรมการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูธนบุรี สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.
- ทิพย์วรรณ หันหาบุญ. (2544). สภาพแวดล้อมทางวิชาการของการจัดการศึกษาในหลักสูตร วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะทรัพยากรชีวภาพและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ตามความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา และผู้สำเร็จ การศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิศนา แคมมณี. (2535). การประเมินผลหลักสูตร รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2546). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2548). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัช เต็มญวน. (2548). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในการจัด การศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาสังกัดกรมศิลปากร. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธวัชรัตน์ พลเจริญ. (2546). ทักษะของนิสิตที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธำรง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ธีรชการพิมพ์.

- นาราวดี ศิริโรจน์. (2543). *ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการบริหารวิชาการของวิทยาลัยนาฏศิลป์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นารี รมย์นุกุล. (2547). *ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีปทุม*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บวร เทศารินทร์. (2551). *การศึกษา: นานาวิธีสอน*. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2551, จาก <http://school.obec.go.th>
- บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. (2547). *ประมวลสาระชุดวิชา การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา (หน่วยที่ 3)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- ปทีป เมธาคุนวุฒิ. (2532). *หลักสูตรอุดมศึกษา: การประเมินและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประดิษฐ์ คุณรัตน์. (2539). *การวางแผนอาคารสถานที่*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ (บางเขน) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภัสร วงศ์วรรณ. (2531). *หลักและวิธีการสอน*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา.
- ประเวศ วะสี. (2537). *ยุทธศาสตร์ทางปัญญาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา ร่วมกับ สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย.
- ประสงค์ วงศาโรจน์. (2541). *สภาพแวดล้อมวิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร ในทัศนะของผู้บริหาร อาจารย์และนักศึกษา*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ปรัชญา เวสารัชช. (2545). *หลักการจัดการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). *การบริหารวิชาการ*. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซต.
- พนม หวัดสว่าง. (2542). *ความคิดเห็นของอาจารย์ต่อหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2551). *การวัดและประเมินผล*. สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2551, จาก <http://www.vcharkarn.com/vcafe/49768/1>
- พัชรา บุญมานา. (2549). *รายงานการวิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษาของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย; วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา; และ ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. (2543).

รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี.

กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.

พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ. (2540). แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน.

กรุงเทพฯ: เดอะบุ๊กส์.

พิสิฐ หาญอาษา. (2551, 14 มกราคม). สัมภาษณ์โดย ชีวภัทร ธรรมเกษร ที่คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.

เพ็ญแข ประจันปัจฉิน; และ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องความต้องการ ของ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในด้านการบริหารของมหาวิทยาลัย.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

เพ็ญพิมล คูศิริวิเชียร. (2537?). วิธีสอนทั่วไป. (เอกสารประกอบการสอนวิชาศึกษา 361).

กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.

พรเทพ ไทยรักษ์. (2539). ทักษะของนักศึกษามหาบัณฑิตต่อกระบวนการเรียนการสอนระดับ

บัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ. ม.

(การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2543). รายงานการวิจัยเอกสาร เรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับ

บัณฑิตศึกษา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.

ไพศาล หวังพานิช. (2535). หลักสูตร การสอน การวัดผล ในการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การ

วัดผลภาคทฤษฎีภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปิญญู สาร. (2519). หลักบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

มณี ช้างเผือก. (2539). การจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป ในหลักสูตรปริญญาตรี

ของสถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ตามทัศนะของอาจารย์และนักศึกษา. ปริญญานิพนธ์

กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2551). นิยามคำศัพท์และคำอธิบายตัวบ่งชี้ตาม

กรอบการประเมินคุณภาพภายในมหาวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 255, จาก

<http://www.kmutt.ac.th/qa/document/news>

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2546). รายงานฉบับสมบูรณ์ การวิจัยเรื่อง แนวทางการปฏิรูปการ

จัดการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา

แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2550ก). คู่มือการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี ปีการศึกษา 2550.

กรุงเทพฯ: นิติธรรมการพิมพ์.

----- (2550ข). รายงานการประเมินตนเอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2549.

กรุงเทพฯ: งานประกันคุณภาพการศึกษา กองบริการการศึกษา ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

----- (2552). ประกาศรับสมัครบุคคลเพื่อคัดเลือกให้เป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่ง

อาจารย์. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2552, จาก <http://www.tu.ac.th>

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. (2551). คู่มือประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

จันทรเกษม. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2551, จาก <http://www.chandra.ac.th>

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. (2551). คู่มือประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ

นครศรีธรรมราช 2548. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2551, จาก <http://www.race.nstru.ac.th/qa>

มหาวิทยาลัยศรีปทุม. (2551). ห้องสมุดมีชีวิต. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2551, จาก

<http://blog.spu.ac.th/readmore/2008/04/26/entry-1>

ราชกิจจานุเบกษา. (2548). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับ

ปริญญาตรี พ.ศ.2548. เล่มที่ 122 ตอนพิเศษ 39 ง. กรุงเทพฯ.

ราชศักดิ์ จิตราชวัชต์. (2551,18 มกราคม). สัมภาษณ์โดย ชีวภัทร ธรรมเกษร ที่คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.

รุ่งฤดี อภิวัฒน์สร. (2550). ห้องสมุดและสารนิเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้า. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.

ไอลา เบญจฮาวิน. (2551). ทรรศนะของนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ ที่มีต่อการบริหารงาน

อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในวิทยาลัยการอาชีพหลวงประจักษ์ศิลปาคม. สืบค้น

เมื่อ 4 สิงหาคม 2551, จาก <http://www.lpt.ac.th/vijai.pdf>

วไลพร คุณุณภัย. (2530). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู.

วรรณพร ฉัตรทอง. (2546). การจัดการเรียนการสอนวิชาชีพศึกษาทั่วไปของหลักสูตรปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนิสิต. ปริญญานิพนธ์

กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ถ่ายเอกสาร.

วรรณภา อธิธิไมย์ยะ. (2537). รายงานการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการบริการ

งานอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม การจัดสวัสดิการและบริการของวิทยาลัยอาชีวศึกษาภูเก็ต.ภูเก็ต: วิทยาลัย

อาชีวศึกษาภูเก็ต. ถ่ายเอกสาร.

วัชรวลี วัชรวิงส์ ณ อยุธยา. (2551). ทศนะของนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางวิชาการ

ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา)

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วัฒนา ก้อนเชื้อรัตน์. (2551). รูปแบบการเรียนการสอน. สืบค้นเมื่อ 6 สิงหาคม 2551, จาก <http://gotoknow.org/file/wattana44/Learning+models.doc>
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2543). ความเป็นครูและจรรยาบรรณวิชาชีพอาจารย์ระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2543). ลักษณะทางธรรมชาติของผู้เรียนอุดมศึกษา การพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2544). การพัฒนาการเรียนการสอนทางการอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาทินี ฐานวงศ์ตานติ. (2539). บทเรียนออนไลน์ เรื่องทรัพยากรสารสนเทศ. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2551, จาก http://human.tru.ac.th/elearning/tec_ban/index.html
- วาสนา ขาวหา. (2533). สื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2551). ห้องสมุด. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2551. จาก <http://th.wikipedia.org/wiki>
- วิชัย ตันศิริ. (2539). โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต : แนวคิดและบทวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน : ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- (2543). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (2542). ความจำเป็นที่ต้องปรับตัวของการอุดมศึกษา. (เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง การอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- วิณุ ทองพวง. (2542). การศึกษาสภาพแวดล้อมวิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพฯ ตามทัศนะของ อาจารย์และนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ศักรินทร์ สุนบุญ. (2544). การศึกษาการใช้หลักสูตรสถาบันราชภัฏ พุทธศักราช 2543 สาขาวิชาศิลปศาสตร์ ในระดับปริญญาตรี สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริกาญจน์ จันทร์เรือง. (2543). การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศิริชัย กาญจนวาสี และคณะ. (2537). การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ส.วาสนา ประवालพฤกษ์; จริยา หาสิตพานิชกุล; และ อาภรณ์ บางเจริญพรพงศ์. (2543). รายงานการวิจัยเอกสารเรื่อง ระบบการวัดและประเมินผลผู้เรียนระดับอุดมศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (ม.ป.ป.). *ปรัชญาและคุณธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษรบัณฑิต.
- สถาบันการศึกษาของกองทัพ กรมยุทธศึกษาทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด. (2543). *แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันการศึกษาของกองทัพ*. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2551. จาก <http://web.schq.mi.th>
- สีปพนนท์ เกตุทัต. (2543). *แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ :ปรัชญาหลักกรอบความคิดและเจตนารมณ์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุกัญญา มีสกุลทอง. (2551, 16 มกราคม). สัมภาษณ์โดย ชีวภัทร ธรรมเกษร ที่คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร*. เชียงใหม่: แสงศิลป์.
- สุพัตรา คุณากาญจน์. (2542). *การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตวิทยาลัย ภาควิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยวิธีเบนซ์มาร์กกิงกับแผนกวิชาวิทยาศาสตร์การสอน สถาบันการศึกษาแห่งชาติ มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีนานยาง. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2541). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุมิตร คุณานุกร. (2523). *หลักสูตรและการสอน*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- สุพร ตั้งสมวรพงษ์. (2542). *การพัฒนาบัณฑิตในยุคโลกาภิวัตน์: ในอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21. (เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ)*. กรุงเทพฯ: พรินต์โปร.
- สุวิทย์ มูลคำ; และ อรทัย มูลคำ. (2544). *เรียนรู้สู่คู่มืออาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2533). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2541). *การวัดผลการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กทม.สินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สมบุญ ชิตพงศ์. (2536). *เอกสารประกอบการบรรยาย ชุดวิชาสถิติวิจัยและการประเมินผลการศึกษา หน่วยที่ 9-15*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เสริมศรี ไชยศรี; สุรพล บัวพิมพ์; และ สุนทรี คนเที่ยง. (2543). รายงานการวิจัยเอกสารเรื่อง
หลักเกณฑ์และรูปแบบการพัฒนา หลักสูตรที่พึงประสงค์ในระดับปริญญาตรี. กรุงเทพฯ:
ทบวงมหาวิทยาลัย.

สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์. (2543). ประมวลพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ฝ่ายการพิมพ์ ศูนย์ผลิตเอกสารและเผยแพร่สำนักพัฒนาการ
ประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดม
ศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการจัดทำ
แนวทางการปฏิรูปอุดมศึกษา.

สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2543). ประมวลเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของทบวง
มหาวิทยาลัยและหนังสือเวียนที่เกี่ยวข้อง ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2543. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการ ศรช. กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากร
ทางการศึกษา พ.ศ.2546. กรุงเทพฯ: ศรช.

สำเนา ขจรศิลป์. (2538). มิติใหม่ของกิจการนักศึกษา 2 : การพัฒนานักศึกษา. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

----- (2543). ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

อดุลย์ วิริยเวชกุล. (2541). ดัชนีบ่งชี้คุณภาพบัณฑิตศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยมหิดล.

อภิชัย กุลชา. (2536). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรปราการ. ปริญญาโท กศ.ม. (บริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อภิญญา เผือกทอง. (2550). ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อัจฉรา วัฒนารงค์. (2545). สรุปคำบรรยายวิชา 611 สัมมนาปัญหาด้านวิชาการในระดับ
อุดมศึกษา. (เอกสารประกอบการบรรยาย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

----- (2550). สรุปคำบรรยายวิชา 511 การพัฒนาหลักสูตรและการสอนในระดับ
อุดมศึกษา. (เอกสารประกอบการบรรยาย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- อินทัช วรเวชชนกุล. (2551, 23 มกราคม). สัมภาษณ์โดย ชีวภัทร ธรรมเกษร ที่คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. (2531). *การวัดและประเมินการเรียนรู้การสอนระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร ชุนพพานิช. (2551, 15 มกราคม). สัมภาษณ์โดย ชีวภัทร ธรรมเกษร ที่คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต.
- อรรถัย บุญช่วย. (2542). *การบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Astin, Alexander W. (1968). *The College Environment*. New York: American Council on Education.
- Beauchamp, George A. (1981). *Curriculum Theory*. 4th ed. Illinois: F.E.Peacock Publishers.
- Cogan, Morris L. (1975, January). Studies of Teacher Behavior. *The Journal of Experimental Education*. 26: 135-139.
- Cronbach, Lee J. (1984). *Essentials of Psychological Testing*. 4th ed. New York: Harper & Row Publishers.
- Ellies, Arthur K.; & Hurs. (2002). *Introduction to the Foundations of Education*. New Jersey : Prentice Hall Inc.
- Ferguson, George A. (1981). *Statistical Analysis in Psychology and Education*. 5th ed. New York: Mc Graw-Hill.
- Gadzalla, Bernadette M. (1974). *A Bridge of Understanding between Students and Faculty*. *Improving College and University Teaching*. 12 (winter): 9.
- Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: Mc Graw-Hill Book Company.
- Magnan, B. (1989). *147 Practical Tips for Teaching Professors*. Madison: Magna Publications Inc.
- Makeachie, W.J. (1978). *Teaching tips*. Toronto: D.Cheath and Co.
- Michalish, Jame E. (1979). *Competencies for Teacher*. Illinois : Illinois United State Office of Education.
- Saylor. J. G., W.M. Alexander and Arthur J. Lewis. (1981). *Curriculum Planning for Better Teaching and Learning*. 4th ed. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Seager, Paul W. (1961). *Propose the School Building Code of Thailand*. Indiana: Indiana University.

Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development: Theory and Practice*. New York: Harcourt, Brace and World Inc.

Teague, Gerald V. and Grites, Thomas J. (1980). Faculty Contracts and Academic Advising. *Journal of College Student Personnel*. 2(1): 40-44; January.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ ศธ 0519.12/๗๘ ๒๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๔ ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวชีวกัทร ธรรมเกษร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัจฉรา วัฒนารงค์ และ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ พันเอก ดร.ถวัลย์ ฤกษ์งาม ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายมาตรฐานการศึกษา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวชีวกัทร ธรรมเกษร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2664-1000 ต่อ 5730

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 086-8569-472

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/๗๘๕๑

วันที่ ๒๔ ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวชีวกัทร ธรรมเกษร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถรา วัฒนางรงค์ และ รองศาสตราจารย์ภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์สุวพร ตั้งสมวรพจน์ และ อาจารย์จารุวรรณ สกุลกู เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวชีวกัทร ธรรมเกษร และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/10643

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๕ พฤศจิกายน 2551

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

เนื่องด้วย นางสาวชีวกัทร ธรรมเกษร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัจฉรา วัฒนางรงค์ และ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอให้นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2-4 ทุกคณะ จำนวน 30 คน ตอบแบบสอบถามทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม 2551

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวชีวกัทร ธรรมเกษร ได้เก็บข้อมูล เพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2664-1000 ต่อ 5730

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 086-8569-472

ที่ ศธ 0519.12/๖๖๖๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๖ ธันวาคม 2551

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

เนื่องด้วย นางสาวชีวกัทร ธรรมเกษร นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรถา วัฒนารักษ์ และ รองศาสตราจารย์ภา ศรีไพโรจน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ นิสิต ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ขึ้นไป ทุกคณะ จำนวน 1,039 คน ตอบแบบสอบถามทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในระหว่างเดือนธันวาคม 2551 - กุมภาพันธ์ 2552

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวชีวกัทร ธรรมเกษร ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5730

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 086-8569-472

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

1. ชื่อ อ.ดร.สุพร ตั้งสมรพงษ์
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการอุดมศึกษา
สังกัด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ชื่อ อ.ดร.จารุวรรณ สกุลคู
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาการอุดมศึกษา
สังกัด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ชื่อ รศ.พินเอก ดร.ถวัลย์ ฤกษ์งาม
ตำแหน่ง ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายมาตรฐานการศึกษา
สังกัด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม
เรื่อง ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ในด้านหลักสูตร ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านการวัดผล และประเมินผล และด้านปัจจัยเกื้อหนุน

2. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามรูปแบบของไลเคิร์ต (Likert) และในส่วนท้ายของข้อคำถามแต่ละด้าน เป็นคำถามปลายเปิดสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้

นางสาวชีวกัทร ธรรมเกษร

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง และระบุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามความเป็นจริง

1. เพศ

- () ชาย
 () หญิง

2. ชั้นปีที่ศึกษา

- () ชั้นปีที่ 2
 () ชั้นปีที่ 3
 () ชั้นปีที่ 4 และสูงกว่า

3. คณะที่ศึกษา

() คณะแพทยศาสตร์	() คณะเศรษฐศาสตร์
() คณะสหเวชศาสตร์	() คณะศิลปกรรมศาสตร์
() คณะทันตแพทยศาสตร์	() คณะนิติศาสตร์
() คณะพยาบาลศาสตร์	() คณะรัฐศาสตร์
() คณะสาธารณสุขศาสตร์	() คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
() คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	() คณะศิลปศาสตร์
() คณะวิศวกรรมศาสตร์	() คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
() คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง	() คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
() คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เกรดเฉลี่ยสะสม (โปรตรระบุ).....

ตอนที่ 2 ทักษะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักศึกษา

โดยกำหนดค่าน้ำหนักในการพิจารณา 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน 5	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับมาก
คะแนน 3	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับน้อย
คะแนน 1	หมายถึง	ผู้ตอบเห็นด้วยกับข้อความนั้นในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	การจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด (5)	เห็น ด้วย มาก (4)	เห็น ด้วย ปาน กลาง (3)	เห็น ด้วย น้อย (2)	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด (1)
1	ด้านหลักสูตร ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรที่ท่านกำลังศึกษาในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด คู่มือการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยมีรายละเอียดที่ชัดเจน ทำให้นักศึกษาเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่กำลังศึกษา					
2	มีการชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดของหลักสูตร แผนการเรียน และวิธีการเรียนการสอนให้นักศึกษาทราบ					
3	แผนการเรียนที่กำหนดให้นักศึกษาเรียนตลอดหลักสูตรมีความเหมาะสม					
4	เนื้อหาแต่ละรายวิชามีความเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิตของรายวิชานั้นๆ					
5	เนื้อหาของแต่ละรายวิชามีความทันสมัย					
6	สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักศึกษา					
7	สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน					
8	พัฒนาให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถทางวิชาการ					
9	พัฒนาให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ					
10	พัฒนาให้นักศึกษามีทักษะทางวิชาการที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน					
11	พัฒนาให้นักศึกษามีทักษะทางวิชาชีพที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน					
12	มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมในแต่ละรายวิชา					

ข้อเสนอแนะด้านหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

ข้อที่	การจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด (5)	เห็น ด้วย มาก (4)	เห็น ด้วย ปาน กลาง (3)	เห็น ด้วย น้อย (2)	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด (1)
	<u>ด้านอาจารย์ผู้สอน</u> ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอนในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด					
13	มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในรายวิชาที่สอน					
14	สอนตรงตามแผนการเรียนการสอน					
15	เข้าสอนตรงเวลา					
16	ถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน					
17	เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็น					
18	มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักศึกษา					
19	ใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย					
20	เอาใจใส่ติดตามพฤติกรรมการณ์เรียนของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง					
21	แนะนำแหล่งความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพให้แก่นักศึกษา					
22	พัฒนาตนเองในด้านวิชาการ วิชาชีพ อย่างสม่ำเสมอ					
23	สอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมในระหว่างการสอน					
24	มีความเสียสละ และอุทิศตน					

ข้อเสนอแนะด้านอาจารย์ผู้สอน

.....

.....

.....

.....

ข้อที่	การจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด (5)	เห็น ด้วย มาก (4)	เห็น ด้วย ปาน กลาง (3)	เห็น ด้วย น้อย (2)	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด (1)
	<u>ด้านกระบวนการเรียนการสอน</u>					
25	ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด					
26	มีการจัดทำแผนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหารายวิชาที่สอน					
27	มีการเตรียมการสอนในทุกรายวิชามาเป็นอย่างดี					
28	มีการใช้วิธีการสอนที่น่าสนใจ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้					
29	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชา					
30	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักศึกษา					
31	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียน					
32	มีการจัดแนวทางการช่วยเหลือนักศึกษาที่มีผลการเรียนอ่อน เช่น การสอนซ่อมเสริม					
33	มีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชา					
34	การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
35	การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกคิดอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล					
36	มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ และประสบการณ์ตรง นอกจากการเรียนในชั้นเรียน					

ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

ข้อที่	การจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วยมากที่สุด (5)	เห็นด้วยมาก (4)	เห็นด้วยปานกลาง (3)	เห็นด้วยน้อย (2)	เห็นด้วยน้อยที่สุด (1)
	ด้านการวัดผลและประเมินผล					
36	ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด นักศึกษาได้รับทราบคำชี้แจงเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนแต่ละรายวิชาอย่างชัดเจน					
37	วิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนของนักศึกษาในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา					
38	มีการนำหลักเกณฑ์ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนมาใช้อย่างเป็นระบบ ได้มาตรฐาน					
39	เกณฑ์การวัดผลและประเมินผลการเรียนเหมาะสมกับธรรมชาติของความรู้ในแต่ละรายวิชา					
40	มีการวัดผลและประเมินผลการเรียนหลายรูปแบบที่เหมาะสมตามลักษณะวิชา					
41	ข้อสอบสามารถวัดความรู้ ความสามารถของนักศึกษา ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาวิชา					
42	โจทย์และจำนวนข้อสอบเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการทำข้อสอบ					
43	เกณฑ์ในการตัดสินจากการวัดผลและประเมินผลการเรียนมีความเป็นธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้					
44	มีการนำผลของการวัดผลและประเมินผลการเรียนในแต่ละครั้งมาเป็นข้อมูลย้อนกลับให้นักศึกษาทราบเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา					
45	การแจ้งผลการเรียนเป็นไปตามกำหนดการที่ประกาศไว้					

ข้อเสนอแนะด้านการวัดผลและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

ข้อที่	การจัดการเรียนการสอน	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด (5)	เห็น ด้วย มาก (4)	เห็น ด้วย ปาน กลาง (3)	เห็น ด้วย น้อย (2)	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด (1)
46	ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยเกื้อหนุนในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด การจัดห้องเรียน/อาคารเรียน โดยรวมมีสภาพเอื้อต่อการเรียนการสอน					
47	ห้องเรียนสำหรับการเรียนกลุ่มใหญ่มีขนาดเหมาะสม					
48	ห้องเรียนสำหรับการเรียนกลุ่มย่อยมีขนาดเหมาะสม					
49	บรรยากาศในห้องเรียนเสริมสร้างและสนับสนุนต่อการจัดการเรียนการสอน					
50	แสงสว่างภายในห้องเรียนเหมาะสมกับขนาดห้องเรียน					
51	โต๊ะ เก้าอี้ ภายในห้องเรียนอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี					
52	ห้องคอมพิวเตอร์/ห้องปฏิบัติการ/LAB ประจำคณะ มีสภาพพร้อมใช้งาน					
53	จำนวนคอมพิวเตอร์ในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ประจำคณะมีเพียงพอกับ ความต้องการของนักศึกษา					
54	อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ					
55	อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนทันสมัย					
56	อุปกรณ์และสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนช่วยในการเรียนรู้ของ นักศึกษา					
57	ห้องสมุดมีการให้บริการสืบค้นข้อมูลที่ทันสมัย					
58	หนังสือ ตำรา วารสารและแหล่งสารสนเทศในห้องสมุด มีจำนวนเพียงพอต่อ ความต้องการของนักศึกษา					
59	บรรยากาศในห้องสมุดเอื้อต่อการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ของนักศึกษา					
60	ป้ายประชาสัมพันธ์/บอร์ดประจำคณะ สื่อสารหรือส่งข้อมูลข่าวสารถึงนักศึกษา ได้อย่างชัดเจน					

ข้อเสนอแนะด้านปัจจัยเกื้อหนุน

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
และค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม

1. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.96
2. ค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบสอบถามรายข้อ

ข้อที่	r	ข้อที่	r	ข้อที่	r
	ด้านหลักสูตร		ด้านกระบวนการเรียนการสอน		ด้านปัจจัยเกื้อหนุน
1	.5304	25	.6294	46	.5619
2	.5131	26	.5919	47	.5275
3	.5088	27	.6414	48	.5141
4	.5026	28	.5864	49	.5721
5	.5764	29	.3845	50	.5497
6	.5655	30	.3078	51	.4403
7	.5401	31	.4746	52	.5354
8	.5541	32	.6000	53	.5032
9	.5679	33	.6264	54	.6108
10	.5964	34	.6439	55	.6152
11	.6149	35	.5727	56	.6032
12	.5936			57	.5026
			ด้านการวัดผลและประเมินผล	58	.4957
	ด้านอาจารย์ผู้สอน	36	.5794	59	.4985
13	.4520	37	.6184	60	.5594
14	.4993	38	.5947		
15	.4789	39	.6292		
16	.5707	40	.5734		
17	.5517	41	.6034		
18	.5796	42	.5428		
19	.5764	43	.6010		
20	.5776	44	.6062		
21	.5881	45	.4951		
22	.6116				
23	.5833				
24	.5906				

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล	นางสาวชีวกัทร ธรรมเกษร
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 29 ธันวาคม 2524
สถานที่เกิด	อุดรธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	หอพักเอเชียนเกมส์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี
สถานที่ทำงาน	คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2547	ค.บ.(คอมพิวเตอร์ศึกษา) จากสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
พ.ศ.2552	กศ.ม.(การอุดมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ